

2. POGLAVLJE

2.1

sañjaya uvāca

**tam tathā kṛpayāviṣṭam aśru-pūrṇākulekṣaṇam
viṣīdantam idam vākyam uvāca madhusūdanaḥ**

Sañjaya je rekao:

**Njemu, tako preplavljenom samilošću, očiju prepunih suza,
očajnom, ove je riječi rekao Madhusūdana:**

sañjayas (*N, jd, m*) = Sañjaya ("potpuni osvajač, pobjednik") > (*osn*) **sañjaya**

sañji ₁	(<i>gl</i>)	potpuno pobijediti, osvojiti, pokoriti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ ji ₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

tam (*z, Ak, jd, m*) = njega, tog

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

tathā (*pri*) = tako

kṛpayā (*I, jd, ž*) = (sa) samilošću, (sa) žaljenjem > (*osn*) **kṛpā**

√ kṛp ₆	(<i>gl</i>)	tugovati, oplakivati
---------------------------	---------------	----------------------

āviṣṭam (*Ak, jd, m*) = preplavljen (osjećajima) > (*osn*) **āviṣṭa**

āviṣṭa	(<i>ptg</i>)	ušao, zaposjednut, preplavljen
āviś ₆	(<i>gl</i>)	ući, upasti, postati, zaposjesti
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ viś ₆	(<i>gl</i>)	ući

aśru-pūrṇākulekṣaṇam (*Ak, jd, m*) = očiju prepunih suza
> (*osn*) **aśru-pūrṇākulekṣaṇa** (*BV*)

aśrus	(<i>s</i>)	suza
pūrṇa	(<i>pr</i>)	pun
ākula	(<i>pr</i>)	pun
īkṣaṇa	(<i>s</i>)	oko
√ īkṣ ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (za izricanje glagolske radnje) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

Pridjev **pūrṇa** dolazi iz indoevropskog korijena * **plh₁nos-** 'pun' i prepoznaje se u latinskom **plenus**, talijanskom **pieno**, grčkom **πλήρης** [*pléres*], litavskom **pilnas**, gotskom **fulls**, engleskom **full**, staroslavenskom **plъnъ**, poljskom **pełny**, hrvatskom **pun** itd.

viśīdantam (*ppa, Ak, jd, m*) = očajnog, potonulog > (*osn*) **viśīdat**

viśad ₁	(<i>gl</i>)	potonuti, očajavati, kukati, jadikovati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ sad ₁	(<i>gl</i>)	sjediti, tonuti
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

idam (*pok z, Ak, jd, s*) = ovo

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

vākyam (*Ak, jd, s*) = govor, monolog, riječi, stav, iskaz > (*osn*) **vākya**

vāc	(<i>ž</i>)	govor, zvuk, glas
√ vac ₂	(<i>gl</i>)	govoriti, reći, kazati
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

madhusūdanas (*N, jd, m*) = Madhusūdana > (*osn*) **madhu-sūdana** (*TP*)

Ime **Madhu-sūdana** odnosi se na boga Kṛṣṇu (*vidi gore*).

2.2
śrī-bhagavān uvāca
kutas tvā kaśmalam idam viṣame samupasthitam
anārya-juṣṭam asvargyam akīrti-karam arjuna

Svevišnji Bog je rekao:
Otkuda te snašla ova nečistoća u nepovoljno (vrijeme)
neplemenita, koja ne vodi u Nebo, uzrok sramote, (o) Arjuno?

śrī-bhagavān (*N, jd, m*) = Svevišnji Bog > (*osn*) **śrī-bhagavat** (*KD*)

śrī	(<i>ž</i>)	sjaj, slava, ljepota, čar
√ śrī₁	(<i>gl</i>)	bliještati, sjati, širiti svjetlost, odašiljati
bhagavat	(<i>m</i>)	Bog
bhaga	(<i>m</i>)	sreća, radost, prosperitet, bogatstvo, slava, procvat
√ bhaj₁	(<i>gl</i>)	dijeliti, razdjeljivati, dati, obdariti, slaviti, obožavati, uživati
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

Imenica **śrī** (*ž*) ispred imenica i imena ima značenje 'uvaženi, velečasni, svevišnji'.

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći
--------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

kutas (*pri*) = otkuda?, odakle?

Upitni prilog **kutas** je *Abl, jd* upitne zamjenice **ka** 'tko?', 'što?'.

tvā (*enk, z, Ak, jd, m*) = tebe, te

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik akuzativa zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tvām**.

kaśmalam (*N, jd, s*) = nečistoća, prljavost > (*osn*) **kaśmala**

mala	(<i>s</i>)	nečistoća, sekret, izmet
√ mlai₁	(<i>gl</i>)	nestati, uništiti, propasti

idam (*pok z, N, jd, s*) = ovo

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

viṣame (*pr, L, jd, s*) = u nejednakom > (*osn*) **viṣama**

vi-	(<i>prf</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>) ispred imenica i pridjeva daje suprotno značenje
sama	(<i>pr</i>)	jednak

Pridjev **viṣama** (**s** prelazi u **ṣ** zbog 2. Zakona cerebralizacije) 'nejednak, nepravilan, loš, nepovoljan' odnosi se na vrijeme radnje: **viṣama-kāla** (*m*) 'nepovoljno vrijeme'.

samupasthitam (*ptg, N, jd, s*) = nazočan, prisutan > (*osn*) **samupasthita**

samupasthā₁	(<i>gl</i>)	stajati kraj, prisustvovati, nazočiti
sam	(<i>prj</i>)	s
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ sthā₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

anārya-juṣṭam (*pr, N, jd, s*) = (ono što) baštine neplemeniti, nearijci
> (*osn*) **an-ārya-juṣṭa** (*BV*)

anārya	(<i>pr</i>)	neplemenit, nearijski, nearijac
an-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred suglasnika a-
ārya	(<i>pr</i>)	plemenit, arijski, Arijac
arya	(<i>pr</i>)	uzdignut, visok, plemenit, odličan
√ r_{1,3,5}	(<i>gl</i>)	ići, uzdizati se
juṣṭa	(<i>ptg</i>)	voljen, baštinjen, njegovan, praktikiran
√ juṣṭ₆	(<i>gl</i>)	uživati, voljeti, njegovati, baštiniti, posjedovati, praktikirati

Pridjev **ārya** 'arijski, plemenit' odnosi se na svjetlopute stanovnike drevne sjeverne Indije (*Āryāvarta*) koji su baštinili vedsku kulturu, za razliku od tamnoputih dravidskih domorodačkih naroda koji su potisnuti na jug. Od *G, mn* tog pridjeva nastalo je i ime države Iran (ایران) (*āryānām* > *erānām* > *erān* > *irān*), ali i Irske (*Éire*).

asvargyam (*pr, N, jd, s*) = nenebeski, (ono što) ne vodi u Nebo
> (*osn*) **asvargya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
svargya	(<i>pr</i>)	nebeski, rajski
svar-ga	(<i>pr</i>)	koji ide na Nebo, koji vodi u Nebo
svar	(<i>m</i>)	Nebo, raj (<i>nesklonjiva (indeklinabilna) imenica</i>)
-ga	(<i>suf</i>)	sufiks u značenju 'koji ide'
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići

akirti-karam (*pr, N, jd, s*) = uzrok sramote > (*osn*) **a-kirti-kara**

akirti	(<i>ž</i>)	sramota, blamaža, nemilost, bruka
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
kirti	(<i>ž</i>)	slava, glas, ugled
√ kirt₁₀	(<i>gl</i>)	pjevati, slaviti, spominjati, recitirati, opjevati, hvaliti
-i	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>ž</i>)
kara	(<i>pr, s, m</i>)	činjenje, vršenje, djelovanje, činitelj, čimbenik, uzrok
√ kr₈	(<i>gl</i>)	činiti

arjuna (*V, jd, m*) = (o) Arjuno > (*osn*) **arjuna**

Ime **Arjuna** znači 'svijetao, bistar, bijel' (od glagola √ **rāj₁** 'svijetliti se, sjajiti se, vladati').

2.3

**klaibyaṁ mā sma gamaḥ pārtha naitat tvayy upapadyate
kṣudraṁ hr̥daya-daurbalyaṁ tyaktvottiṣṭha paran-tapa**

**Ne prepuštaj se nemoći, (o) Pṛthin (sine), to ti ne priliči.
Napustivši jednu slabost srca, ustani, (o) spalitelju neprijatelja!**

klaibyam (*N, jd, s*) = nemoć, slabost > (*osn*) **klaibya**

√ klīb₁	(<i>gl</i>)	biti nemoćan, biti slab
---------------------------	---------------	-------------------------

mā sma (*č*) = ne, nemoj

Česticom **mā** 'ne, nemoj' izriče se zabrana i zapovjed, najčešće uz imperativ ili optativ.

Čestica **sma** je ekspletiv koji se najčešće nalazi uz negacijske čestice *na* ili *mā*; ili se njom perifrastično izriče prošlo vrijeme.

gamas (*gl, 2.l, jd, Prs, inj, ind*) = idi, išao >

√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
--------------------------	---------------	-----

Oblik *gamas* je injunktiv, oblik koji se tvori na isti način kao i aorist ili imperfekt, ali bez augmenta (*agamas* > *gamas*). U klasičnom sanskrtu zadržao se samo iza niječne čestice *mā*.

Rečenica **mā sma gamas** može se prevesti: 'Ne prepuštaj se'.

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Pṛthin (sine) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Pṛthā**. *Pṛthā* je drugo *Kuntīno* ime.

na (*č*) = ne

etad (*pok z, N, jd, s*) = to, ovo

etad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-------------	--------------	---

Osnova **etad** ima isto značenje kao i osnova **tad**.

tvayi (*z, L, jd, m*) = u tebi

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

upapadyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = priliči, pristaje >

upapad₄	(<i>gl</i>)	sastati se, kretati se, postati, priličiti, pristajati
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ pad₄	(<i>gl</i>)	pasti, ispasti, nestati

kṣudram (*pr, N, jd, s*) = mal, sitan, jadan, beznačajan, neznatan > (*osn*) **kṣudra**

√ kṣud ₁	(<i>gl</i>)	uništiti, zdrobiti
-ra	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica općeg značenja (<i>m, s</i>)

hr̥daya-daurbalyam (*N, jd, s*) = slabost srca > (*osn*) **hr̥daya-daurbalya** (*TP*)

hr̥daya	(<i>s</i>)	srce
daurbalya	(<i>s</i>)	nemoć, slabost
durbala	(<i>pr</i>)	nemoćan, slab
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (ispred imenica i rjeđe glagola)
bala	(<i>s</i>)	snaga, moć, vojna moć

tyaktvā (*aps*) = napustivši, davši, ostavivši >

√ tyaj ₁	(<i>gl</i>)	napustiti, dati, ostaviti
----------------------------	---------------	---------------------------

Apsolutiv (*gerund*) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

uttiṣṭha (*gl, 3.l, jd, Prs, imp, ind*) = ustani >

utthā ₁	(<i>gl</i>)	ustati, dići se, postati
ud	(<i>prj</i>)	na, uz
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

paran-tapa (*V, jd, m*) = (o) spalitelju neprijatelja > (*osn*) **paran-tapa** (*TP*)

para	(<i>pr</i>)	dalek, udaljen, konačan, zadnji, glavni, neprijatelj
tapa	(<i>pr</i>)	vrućina, trapljenje, strogost, spalitelj, uništavatelj
√ tap ₁	(<i>gl</i>)	ugrijati, gorjeti, paliti, spaliti

Imenica *paran-tapa* sastoji se od *Ak, jd, m* pridjeva *para* > *param* i imenice *tapa*: *param + tapa* > *param-tapa* > *paran-tapa*.

2.4

arjuna uvāca

**katham bhīṣmam aham saṅkhye droṇam ca madhusūdana
iṣubhiḥ pratiyotsyāmi pūjārḥāv ari-sūdana**

Arjuna je rekao:

**Kako ću se ja u bitci suprotstaviti strijelama, (o) Madhusūdano,
Bhīṣmi i Droṇi, vrijednima obožavanja, uništavatelju neprijatelja?**

arjunas (*N, jd, m*) = Arjuna > (*osn*) **arjuna**

Ime **Arjuna** znači 'svijetao, bistar, bijel' (od glagola √ **rāj**₁ 'svijetliti se, sjajiti se, vladati').

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
---------------------------	---------------	----------------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

katham (*prīl*) = kako?

bhīṣmam (*Ak, jd, m*) = Bhīṣmu (*osobno ime*) > (*osn*) **bhīṣma**

Ime **Bhīṣma** znači 'strašan, strahovit, zastrašujući' (od glagola √ **bhī**₃ 'strašiti se, plašiti se').

aham (*z, N, jd, m*) = ja

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

saṅkhye (*L, jd, s*) = u bitci, usred bitke > (*osn*) **saṅkhya**

saṅkhyā ₂	(<i>gl</i>)	brojati, zbrajati, kalkulirati
-----------------------------	---------------	--------------------------------

sam	(<i>prj</i>)	s
------------	----------------	---

√ khyā ₂	(<i>gl</i>)	imenovati, reći, izdati
----------------------------	---------------	-------------------------

Imenica **saṅkhya** (**saṅkhya**) (*s*) ima značenje 'bitka' samo u lokativu!

dronam (*Ak, jd, m*) = Droṇu (*osobno ime*) > (*osn*) **droṇa**

Ime **Droṇa** znači 'drven brod, čamac, oluk, žlijeb' (od glagola √ **dru**₄ 'topiti se').

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

madhusūdana (*V, jd, m*) = (o) Madhusūdano > (*osn*) **madhu-sūdana** (*TP*)

Ime **Madhu-sūdana** odnosi se na boga Kṛṣṇu (*vidi gore*).

iṣubhis (*I, mn, m*) = strijelama > (*osn*) **iṣu**

pratiyotsyāmi (*gl, 1.l, jd, Prs, fut, ind*) = suprotstaviti ću se >

pratiyudh ₄	(<i>gl</i>)	suprotstaviti se, boriti se s
-------------------------------	---------------	-------------------------------

prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
--------------	----------------	----------------

√ yudh ₄	(<i>gl</i>)	boriti se, ratovati
----------------------------	---------------	---------------------

pūjārha (*Ak, dv, m*) = vrijedne obožavanja > (*osn*) **pūjārha** (*KD*)

pūjā	(<i>ž</i>)	molitva, poštovanje, obožavanje,
-------------	--------------	----------------------------------

√ pūj ₁₀	(<i>gl</i>)	slaviti, obožavati, odavati poštovanje, čast
----------------------------	---------------	--

arha	(<i>pr</i>)	zaslužan, obvezan, prisiljen, vrijedan
-------------	---------------	--

√ arh ₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
---------------------------	---------------	-----------------

ari-sūdana (*V, jd, m*) = (o) uništavatelju neprijatelja > (*osn*) **ari-sūdana** (*TP*)

ari	(<i>m</i>)	neprijatelj
sūdana	(<i>pr</i>)	koji uništava
√ sūd₁	(<i>gl</i>)	uništiti, završiti, ubiti
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za radne imenice (kojima se izriče glagolska radnja) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

2.5

**gurūn ahatvā hi mahānubhāvān
śreyo bhoktuṃ bhaikṣyam apīha loke
hatvārtha-kāmāms tu gurūn ihaiva
bhuñjīya bhogān rudhira-pradigdhān**

**Bolje je baš uživati u prosjačenju ovdje na zemlji
nego ubiti uzvišene učitelje.
Ubivši ovdje učitelje makar baš i željne dobitka
možemo uživati (samo) u stvarima ukaljanima krvlju.**

gurūn (*Ak, mn, m*) = gurue, učitelje > (*osn*) **guru**
Imenica **guru** (*m*) izvorno je pridjev koji znači 'težak'.

ahatvā (*aps*) = ne ubivši >

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ han₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

mahānubhāvān (*Ak, mn, m*) = uzvišene, (one kojih je) razumijevanje veliko
> (*osn*) **mahānubhāva** (*BV*)

maha	(<i>pr</i>)	velik (<i>u osnovi mahat, u složenicama često mahā</i>)
anubhāva	(<i>m</i>)	opažanje, shvaćanje, razumijevanje
anubhū₁	(<i>gl</i>)	obuhvatiti, grliti, iskusiti, pokušati, razumjeti
anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

śreyas (*N, jd, s*) = dobro, boljitak, sreća, bolje > (*osn*) **śreyas**

Imenica **śreyas** izvedena je iz glagola √ **śrā_{1,4}** 'kuhati, peći, grijati' i srodnog glagola √ **śrī**, 'gorjeti, svijetliti'.

bhoktum (*inf*) = uživati >

√ bhuj₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
---------------------------	---------------	---

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

bhaikṣyam (*Ak, jd, s*) = prošenje, prosjačenje > (*osn*) **bhaikṣya**

√ bhikṣ₁	(<i>gl</i>)	žudjeti, čeznuti za, prositi
----------------------------	---------------	------------------------------

Glagol √ **bhikṣ₁** deziderativ je glagola √ **bhaj₁** 'dijeliti, razdjeljivati, slaviti, obožavati, uživati'.

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

iha (*pril*) = ovdje, tu

loke (*L, jd, m*) = u svijetu, na Zemlji, u zemlji > (*osn*) **loka**

hatvā (*aps*) = ubivši >

√ han₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
--------------------------	---------------	--------------------------------------

Apsolutiv (*gerund*) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

artha-kāmān (*Ak, mn, m*) = željne dobitka > (*osn*) **artha-kāma** (*BV*)

artha	(<i>m</i>)	stvar, vlasništvo, novac, korist, svrhovitost, dobitak
--------------	--------------	--

kāma	(<i>m</i>)	želja, čežnja, ljubav, požuda
-------------	--------------	-------------------------------

√ kam₁	(<i>gl</i>)	željeti, čeznuti, voljeti
--------------------------	---------------	---------------------------

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

gurūn (*Ak, mn, m*) = gurue, učitelje > (*osn*) **guru**

Imenica **guru** (*m*) izvorno je pridjev koji znači 'težak'.

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

bhuñjīya (*gl, 1.l, mn, Prs, opt*) = možemo uživati, *dosl.* 'uživali' >

√ bhuj₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
---------------------------	---------------	---

bhogān (*Ak, mn, m*) = predmete uživanja > (*osn*) **bhoga**

√ bhuj₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
---------------------------	---------------	---

Imenica **bhoga** (*m*) se najčešće odnosi na hranu, ali i bilo koji drugi objekt uživanja.

rudhira-pradigdhān (*Ak, mn, m*) = ukaljane krvlju > (*osn*) **pradigdha**

rudhira	(<i>pr</i>)	krvav, crven
----------------	---------------	--------------

pradigdha	(<i>ptg</i>)	premazan, obojen
------------------	----------------	------------------

pradih₂	(<i>gl</i>)	premazati, namazati, prebojiti, obojiti
---------------------------	---------------	---

pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
------------	----------------	-------------

√ dih₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
--------------------------	---------------	---------------------------

Pretpostavlja se da pridjev **rudhira** dolazi od izgubljenog korijena √ **rudh** 'biti crven'.

2.6

**na caitad vidmaḥ kataran no gariyo
yad vā jayema yadi vā no jayeyuḥ
yān eva hatvā na jijīviṣāmas
te 'vasthitāḥ pramukhe dhārtarāṣṭrāḥ**

**I ne znamo to što nam je bolje
ili da pobijedimo mi ili da oni pobijede nas.
Ubijemo li ih baš, ne želimo živjeti
oni, Dhṛtarāṣṭrini sinovi, nalaze se ispred nas.**

na (č) = ne

ca (vz) = i (*stavlja se postpozitivno*)

etad (*pok z, N, jd, s*) = to, ovo

etad	(z)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-------------	-----	---

Osnova **etad** ima isto značenje kao i osnova **tad**.

vidmas (*gl, 1.l, mn, Prs, prez, ind*) = znamo >

√ vid ₂	(gl)	znati
---------------------------	------	-------

katarat (*upt z, N, jd*) = koje (od dvoje)

katara	(z)	koji, koja, koja (od dvoje)
---------------	-----	-----------------------------

Ova upitna zamjenica izvedena je iz upitne zamjenice **ka** 'tko, što, koji', sekundarnim sufiksom **-tara** kojim se tvore komparativi pridjeva, ali i neki zamjениčki pridjevi.

nas (*enk, z, D, mn*) = nama

asmad	(z)	mi
--------------	-----	----

mad	(z)	ja
------------	-----	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik dativa zamjenice **asmad** 'mi', inače: **asmabhyam**.

gariyas (*pr, N, jd, s*) = teži, bolji, draži > (*osn*) **gariyas**

Pridjev **gariyas** je komparativ pridjeva guru 'težak, dobar' i tvori se sekundarnim sufiksom **-iyas** koji se dodaje na korijen iz kojega je pridjev izveden, pri čemu je korijen najčešće u stupnju *guṇa*.

yad vā (vz) = ili, usuprotnom, a ne

Zavisni veznik **yad** zapravo je odnosna zamjenica 'koji'; ali ona ima raznoliku uporabu; a **vā** je rastavni veznik 'ili'.

jayema (*gl, 1.l, mn, Prs, opt*) = možemo pobijediti, *dosl.* 'pobijedili mi' >

√ ji ₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti
--------------------------	---------------	----------------------

Optativ je glagolski način kojim se izražava želja, naredba (*vidi gore*).

yadi vā (*vz*) = ili, usuprotnom, a ne

Zavisni veznik **yadi** tvori se iz odnosne zamjenica 'koji'; ali ona ima raznoliku uporabu; a **vā** je rastavni veznik 'ili'.

jayeyus (*gl, 3.l, mn, Prs, opt*) = mogu pobijediti, *dosl.* 'pobijedili oni' >

√ ji ₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti
--------------------------	---------------	----------------------

Optativ je glagolski način kojim se izražava želja, naredba (*vidi gore*).

yān (*odn z, Ak, mn, m*) = kojih

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

hatvā (*aps*) = ubivši >

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

jijivisāmas (*gl, 1.l, mn, Prs, dez, prez, ind*) = želimo živjeti >

√ jiv ₁	(<i>gl</i>)	živjeti
---------------------------	---------------	---------

Deziderativ je glagolska modalnost kojom se izražava želja, namjera ili to da ono što glagol izražava tek što se nije dogodilo.

te (*z, N, mn, m*) = oni, ti

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

avasthitās (*ptg, N, mn, m*) = smješteni, položeni > (*osn*) **avasthita**

avasthā ₁	(<i>gl</i>)	položiti, spustiti, dosegnuti
-----------------------------	---------------	-------------------------------

ava	(<i>prt</i>)	dolje, od
------------	----------------	-----------

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

pramukhe (*pril*) = ispred, pred

Prilog **pramukhe** je *L, jd, m/s* pridjeva **pramukha** 'prednji' koji se sastoji od prefiksa **pra-** koji ima značenje prijedloga 'pred, prema' i imenice **mukha** (*s*) 'lice, usta'.

dhārtarāṣṭrās (*N, mn, m*) = Dhārtarāṣṭrini (sinovi) > (*osn*) **dhārtarāṣṭra**

Imenica **dhārtarāṣṭra** (*m*) je patronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po očevoj liniji) izveden iz imena **dhṛta-rāṣṭra** koje znači 'onaj kojega je kraljevstvo čvrsto, stabilno' (*vidi gore*).

2.7

**kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
 pṛcchāmi tvām dharma-sammūḍha-cetāḥ
 yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
 śiṣyas te 'haṁ śādhi mām tvām prapannam**

**Moja (je) priroda obuzeta grijehom slabosti,
 molim te, srca zbunjena o poretku
 što bi bilo bolje svakako mi to reci.
 Ja (sam) tvoj učenik, pouči me, tebi pristupam.**

kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvas (*N, jd, m*)

= moja priroda obuzeta grijehom slabosti > (*osn*) **svabhāva** (*BV*)

kārpaṇya	(<i>s</i>)	bijeda, jad, slabost, ništavnost, sažaljivost
kṛpā	(<i>ž</i>)	samilost, (sa)žaljenje
√ kṛp ₆	(<i>gl</i>)	tugovati, oplakivati
doṣopahata	(<i>pr</i>)	obuzet grijehom (<i>TP</i>)
doṣa	(<i>m</i>)	grijeh, greška, zlodjelo
√ duṣ ₄	(<i>gl</i>)	pokvariti se, griješiti, postati zao
upahata	(<i>ptg</i>)	uhvaćen, zahvaćen, obuzet
upahan ₂	(<i>gl</i>)	udariti, lupiti, uhvatiti, obuhvatiti, zahvatiti
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
svabhāva	(<i>m</i>)	prirodni položaj, izvorno postojanje, vlastito bivanje
sva	(<i>povr z</i>)	sebe, svoj; <i>povratna zamjenica česta u složenicama</i>
bhāva	(<i>m</i>)	bivanje, postojanje, egzistencija
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

pṛcchāmi (*gl, 1.l, jd, Prs, prez, ind*) = pitam, molim >

√ prach ₆	(<i>gl</i>)	pitati, moliti
-----------------------------	---------------	----------------

tvām (*z, Ak, jd, m*) = tebe

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

dharmā-sammūḍha-cetās (*N, jd, m*) = srca zbunjena o poretku (*BV*)

dharmā	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharmā</i>
√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati
sammūḍha	(<i>ptg</i>)	zaprepašten, zbunjen
sammuh ₄	(<i>gl</i>)	zaprepastiti, zbuniti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ muḥ ₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se
cetas	(<i>s</i>)	misao, inteligencija, pamet, svjesnost, srce
√ cit ₁	(<i>gl</i>)	misliti, uvidjeti, primijetiti, razumjeti, shvatiti

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *cetas* (*s*) na kraju složenice prelazi u muški rod.

yad (*odn z, N, jd, s*) = ono koje

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

śreyas (*N, jd, s*) = dobro, boljitak, sreća, bolje > (*osn*) **śreyas**

Imenica **śreyas** izvedena je iz glagola √ **śrā**_{1,4} 'kuhati, peći, grijati' i srodnog glagola √ **śrī**, 'gorjeti, svijetliti'.

syāt (*gl, 3.l, jd, Prs, opt*) = može biti, *dosl.* 'bio' >

√ as ₂	(<i>gl</i>)	biti
--------------------------	---------------	------

Optativ je glagolski način kojim se izražava želja, naredba (*vidi gore*).

niścitam (*pril*) = zacijelo, zasigurno, svakako

Prilog **niścitam** je *Ak, jd* pridjeva **niścita** 'utvrđen, određen, osiguran' koji je particip gotovi glagola **nis** 'iz, izvan' + √ **ci**₅ ('gomilati, slagati, prikupljati, skupljati') 'zaključiti, utvrditi, doznati, razjasniti, odrediti'.

brūhi (*gl, 3.l, jd, Prs, imp, ind*) = govori, reci >

√ brū ₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
---------------------------	---------------	----------------

tad (*z, N, jd, s*) = ono

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

me (*enk, z, D, jd, m*) = meni, mi

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik dativa zamjenice **mad** 'ja', inače: **mahyam**.

śiṣyas (*N, jd, m*) = učenik > (*osn*) **śiṣya**

√ śās ₂	(<i>gl</i>)	ispravlјati, nadzirati, poučavati
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

te (*enk, z, D, jd, m*) = tebi, ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik dativa zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tubhyam**.

aham (*z, N, jd, m*) = ja

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

śādhi (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = pouči, ispravi >

√ śās ₂	(<i>gl</i>)	ispravlјati, nadzirati, poučavati
---------------------------	---------------	-----------------------------------

mām (*z, Ak, jd, m*) = mene

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

prapannam (*Ak, jd, m*) = pristupjelog, kojeg traži utočište > (*osn*) **prapanna**

prapanna	(<i>ptg</i>)	pao, pristupio
prapad ₄	(<i>gl</i>)	pristupiti, pasti pred čija stopala, potražiti utočište
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ pad ₄	(<i>gl</i>)	pasti, ispasti, nestati

2.8

**na hi prapaśyāmi mamāpanudyād
yac chokam ucchoṣaṇam indriyāṇām
avāpya bhūmāv asapatnam ṛddhaṁ
rājyaṁ surāṇām api cādhipatyam**

**Ne vidim baš ono što može odagnati
moju tugu koja (mi) isušuje osjetila,
iako dosegavši bogato kraljevstvo bez premca na Zemlji
kao i vlast nad polubogovima**

na (*č*) = ne

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

prapaśyāmi (*gl, 1.l, jd, Prs, prez, ind*) = gledam, vidim, postajem vidljiv >

pradṛś ₁	(<i>gl</i>)	postati vidljiv, biti uočen
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ dṛś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati

Glagol √ **dṛś**₁ ima nepravilnu prezentsku osnovu **paśya**.

mama (*z, G, jd, m*) = (od) mene

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

Genitiv zamjenice se može prevesti i posvojnomo zamjenicom ili posvojnomo pridjevom ('moj').

apanudyāt (*gl, 3.l, jd, Prs, ben, ind*) = neka se odstrani, neka se makne >

apanud₆	(<i>gl</i>)	maknuti, odstraniti, odgurnuti, izbaciti, ukloniti
apa	(<i>prj</i>)	od, dalje
√ nud₆	(<i>gl</i>)	gurnuti, nagnati, potaknuti

Benediktiv (ili prekativ) je aoristni optativ. Njime se izražava naglašena želja, pa je po značenju gotovo jednak imperativu ili optativu prezenta (ponekad identičan). U klasičnom sanskrtu je izrazito rijedak i zadržan je u nekoliko fraza blagoslivljanja.

yad (*odn z, N, jd, s*) = ono koje

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

śokam (*Ak, jd, m*) = tugu, žalost, bol, vatru, vrućinu > (*osn*) **śoka**

√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati
--------------------------	---------------	---------------------------------------

ucchoṣaṇam (*N, jd, s*) = sušeće, ono koje isušuje > (*osn*) **ucchoṣaṇa**

ucchuṣ₄	(<i>gl</i>)	osušiti, presušiti
ud	(<i>prj</i>)	na, uz
√ śuṣ₄	(<i>gl</i>)	sušiti, isušiti, osušiti, klonuti, venuti, propadati

indriyāṇām (*G, mn, s*) = (od) osjetilā, čulā > (*osn*) **indriya**

Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre i doslovno se može prevesti 'indrovski', tj. 'koji je kao Indra' ili 'koji se odnosi na Indru'. U indijskoj filozofiji indriya se odnosi na snagu, tjelesnu snagu, te snagu osjeta. Uz pet organa (osjetila) spoznaje (**buddhindriya** ili **jñānendriya**) (oko, uho, nos, jezik i koža), postoji i pet organa (osjetila) za djelovanje (**karmendriya**) (grlo, ruka, stopalo, spolni organ, čmar). Četiri unutarnja organa (**antarindriya** ili **antaḥkāraṇa**) su *manas* (um, pamet), *buddhi* (inteligencija, razbor), *ahaṅkāra* (jastvo, ego, samosvijest) i *citta* (pamćenje, mišljenje). Osim ovih organa postoji još i pet životnih zrakova (*prāṇa, apāna, vyāna, udāna* i *samāna*). To sačinjava 19 elemenata koji tvore grubo i suptilno tijelo, povrh čega se nalazi **ātman**, tj. duhovno tijelo ili duša.

avāpya (*aps*) = dosegnuvši >

avāp₅	(<i>gl</i>)	dobiti, dosegnuti, dohvatiti, postići
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ āp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

bhūmau (*L, jd, ž*) = na Zemlji > (*osn*) **bhūmi**

√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
-mi/mī	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica općeg značenja (<i>m, s</i>)

asapatnam (*Ak, jd, s*) = bez premca, bez rivala > (*osn*) **a-sa-patna**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
sa-patna	(<i>m</i>)	protivnik, suparnik, rival (<i>BV</i>)
sa-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje posjedovanja (u <i>bahuvrīhi</i>)
patnī	(<i>ž</i>)	supruga, žena, gospodarica

Imenica sapatnī (*ž*) odnosi se na žene koje imaju zajedničkog muža ("susupruge").

ṛddham (*Ak, jd, s*) = bogato, razvijeno > (*osn*) **ṛddha**

ṛddha	(<i>ptg</i>)	bogat, razvijen, povoljan
√ ṛdh₅	(<i>gl</i>)	rasti, napredovati, razvijati se

rājyam (*Ak, jd, s*) = kraljevstvo > (*osn*) **rājya**

√ rāj₁	(<i>gl</i>)	vladati, kraljevati
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

surāṇām (*G, mn, m*) = (od) bogova, nebesnika, polubogova > (*osn*) **sura**

U vedizmu se bogovi dijele na dvije skupine: *deve* (svijetle nebesnike) i *asure* (tamne i tajanstvene bogove koji skrovito upravljaju ljudskim životima). Od epsko-puranskog brahmanizma (≈ 500. g. pr. n. e.) imenica *deva* sve se više prevodi kao 'polubog' kako bi je se razlikovalo od jednog Svevišnjeg boga (*īśa, īśvara, bhagavaṭ*), a imenica *asura* kao 'demon'.

U tom smislu, imenica **sura** vjerojatno potječe od imenice **svar** 'nebo' (od glagola √ **sur₆** 'vladati, sjati'); iako postoji i tumačenje da dolazi od riječi *asura* nepravilnom tvorbom izuzimanjem negacijskog prefiksa *a-* koji to uopće nije (jer imenica *asura* dolazi od glagola √ **as₂** 'biti').

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

ādhipatyam (*Ak, jd, s*) = prevlast, moć, vlast > (*osn*) **ādhipatya**

adhi-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'preko, na'
pati	(<i>m</i>)	muž, gospodar, vođa

2.9

sañjaya uvāca

**evam uktvā hr̥ṣikeśaṃ guḍākeśaḥ paran-tapaḥ
na yotsya iti govindam uktvā tūṣṇīm babhūva ha**

Sañjaya je rekao:

**Tako rekavši Hr̥ṣikeši spalitelj neprijatelja Guḍākeśa
rekavši Govindi: "Neću se boriti" (i) postane tih baš.**

sañjayas (*N, jd, m*) = Sañjaya ("potpuni osvajač, pobjednik") > (*osn*) **sañjaya**

sañji₁	(<i>gl</i>)	potpuno pobijediti, osvojiti, pokoriti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ ji₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći
--------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

evam (*pri*) = tako

uktvā (*aps*) = rekavši >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*). Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe apsolutiva podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

hr̥ṣikeśam (*Ak, jd, m*) = Hr̥ṣikeśu ("Gospodara osjetila") > (*osn*) **hr̥ṣikeśa** (*TP*)

Ime **Hr̥ṣikeśa** odnosi se na boga Kṛṣṇu (*vidi gore*). Glagoli govorenja imaju rekciju u akuzativu kada otvaraju mjesto indirektnom objektu kojemu se govori.

guḍākeśas (*N, jd, m*) = Guḍākeśa > (*osn*) **guḍākeśa** (*KD*)

Ime Guḍākeśa odnosi se na Arjunu (*vidi gore*).

paraṅ-tapas (*N, jd, m*) = spalitelj neprijatelja > (*osn*) **paraṅ-tapa** (*TP*)

para	(<i>pr</i>)	dalek, udaljen, konačan, zadnji, glavni, neprijatelj
tapa	(<i>pr</i>)	vrućina, trapljenje, strogost, spalitelj, uništavatelj
√ tap₁	(<i>gl</i>)	ugrijati, gorjeti, paliti, spaliti

Imenica paraṅ-tapa sastoji se od *Ak, jd, m* pridjeva *para* > *param* i imenice *tapa*: *param + tapa* > *paraṅ-tapa* > *paraṅ-tapa*.

na (*č*) = ne

yotsye (*gl, 1.l, mn, Ātm, fut, ind*) = borit ću se, ratovat ću >

√ yudh₄	(<i>gl</i>)	boriti se, ratovati
---------------------------	---------------	---------------------

iti (*č*) = tako, tako rečeno, tako glasi (*na kraju upravnog govora*)

govindam (*Ak, jd, m*) = Govindu > (*osn*) **govinda**

Ime **Govinda** odnosi se na boga Kṛṣṇu (*vidi gore*). Glagoli govorenja imaju rekciju u akuzativu kada otvaraju mjesto indirektnom objektu kojemu se govori.

uktvā (*aps*) = rekavši >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*). Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe apsolutiva podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

tūṣṇīm (*pri*) = tiho

Prilog (koji se može prevesti pridjevom) **tūṣṇīm** vjerojatno dolazi od glagola √ **tuṣ₄** 'biti zadovoljan, biti smiren'.

babhūva (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = bio je, postao je >

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

Glagol √ **bhū**₁ ima nepravilne oblike u redupliciranom perfektu.

ha (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv*)

2.10

tam uvāca hr̥ṣikeśaḥ prahasann iva bhārata senayor ubhayor madhye viśīdantam idaṃ vacaḥ

**Hr̥ṣikeśa je njemu smijući se rekao, (o) Bhārato,
očajnome, između dvije vojske, ove riječi:**

tam (*z, Ak, jd, m*) = njega, tog

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Glagoli govorenja imaju rekciju u akuzativu kada otvaraju mjesto indirektnom objektu kojemu se govori.

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṃprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *r-*.

hr̥ṣikeśas (*N, jd, m*) = Hr̥ṣikeśa ("Gospodara osjetila") > (*osn*) **hr̥ṣikeśa** (*TP*)
Ime **Hr̥ṣikeśa** odnosi se na boga Kṛṣṇu (*vidi gore*).

prahasants (*ppa, N, jd, m*) = nasmijan > (*osn*) **prahasat**

prahas ₁	(<i>gl</i>)	nasmijati se, prasnuti u smijeh
----------------------------	---------------	---------------------------------

pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
------------	----------------	-------------

√ has ₁	(<i>gl</i>)	smijati se, smiješiti se
---------------------------	---------------	--------------------------

-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog
------------	----------------	--

iva (*prj*) = kao, poput

bhārata (*V, jd, m*) = (o) Bhārato > (*osn*) **bhārata**

Ime **bhārata** je patronim izveden iz imena **bharata**. Odnosi se na Arjuna (*vidi gore*).

senayos (*G, dv, ž*) = (od) (dviju) vojski > (*osn*) **senā**

√ si _{5,9}	(<i>gl</i>)	vezati
----------------------------	---------------	--------

ubhayos (*pr, G, dv, ž*) = (od) obje > (*osn*) **ubha**

madhye (*L, jd, m*) = u sredini > (*osn*) **madhya**

viṣīdantam (*ppa, Ak, jd, m*) = očajnog, potonulog > (*osn*) **viṣīdat**

viṣad₁	(<i>gl</i>)	potonuti, očajavati, kukati, jadikovati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ sad₁	(<i>gl</i>)	sjediti, tonuti
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participia prezenta aktivnog

Glagoli govorenja imaju rekciju u akuzativu kada otvaraju mjesto indirektnom objektu kojemu se govori.

īdam (*pok z, Ak, jd, s*) = ovo

īdam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

vacas (*N, jd, s*) = govor, riječ, glas > (*osn*) **vacas**

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

2.11

śrī-bhagavān uvāca

**aśocyān anvaśocas tvaṁ prajñā-vādāṁś ca bhāṣase
gatāsūn agatāsūṁś ca nānuśocanti paṇḍitāḥ**

Svevišnji Bog je rekao:

Ti žališ za onim što nije za žaljenje, a razborito govoriš.

Učeni ne oplakuju ni mrtve ni žive.

śrī-bhagavān (*N, jd, m*) = Svevišnji Bog > (*osn*) **śrī-bhagavat** (*KD*)

śrī	(<i>ž</i>)	sjaj, slava, ljepota, čar
√ śrī₁	(<i>gl</i>)	bliještati, sjati, širiti svjetlost, odašiljati
bhagavat	(<i>m</i>)	Bog
bhaga	(<i>m</i>)	sreća, radost, prosperitet, bogatstvo, slava, procvat
√ bhaj₁	(<i>gl</i>)	dijeliti, razdjeljivati, dati, obdariti, slaviti, obožavati, uživati
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

Imenica **śrī** (*ž*) ispred imenica i imena ima značenje 'uvaženi, velečasni, svevišnji'.

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći
--------------------------	---------------	------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *saṁprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *r-*.

aśocyān (*pr, Ak, mn, m*) = koji nisu za žaljenje > (*osn*) **a-śocyā**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
śocyā	(<i>pr</i>)	za žaljenje, bijedan, jadan
√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati

anvaśocas (*gl, 2.l, jd, Prs, impf, ind*) = (ti) žaljaše, tugovaše, oplakivaše >

anuśuc₁	(<i>gl</i>)	žaliti nad čime, oplakivati
anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

prajñā-vādān (*Ak, mn, m*) = riječi razbora, riječi proznaje

> (*osn*) **prajñā-vāda** (*TP*)

prajñā	(<i>ṣ</i>)	proznaja, razumijevanje, razbor
prajñā₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći
vāda	(<i>m</i>)	govor, diskurz, riječi, izjava, savjet
√ vad₁	(<i>gl</i>)	reći

Glagol **prajñā**, može se doslovno prevesti 'proznati', a za razliku od glagola **saṃjñā**, koji znači 'spoznati, saznati' ima drukčije značenje kojim se ističe razaznavanje onoga što se spoznaje, tj. odnosi se na diskriminativnost u spoznaji. U tom smislu glagol **vijñā**, može se prevesti 'biti mudar' jer se odnosi na dublja spoznajna umijeća.

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

bhāṣase (*gl, 2.l, jd, Ātm, prez, ind*) = govoriš >

√ bhāṣ₁	(<i>gl</i>)	govoriti, kazivati
---------------------------	---------------	--------------------

gatāsūn (*Ak, mn, m*) = mrtve ("one kojih je život prošao") > (*osn*) **gatāsu** (*BV*)

gata	(<i>ptg</i>)	otišao, prošao, prošli, bivši
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
asu	(<i>m</i>)	život, dah
√ as₂	(<i>gl</i>)	biti

agatāsūn (*Ak, mn, m*) = žive ("one kojih život nije prošao")

> (*osn*) **a-gatāsu** (*BV*)

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
gata	(<i>ptg</i>)	otišao, prošao, prošli, bivši
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
asu	(<i>m</i>)	život, dah
√ as₂	(<i>gl</i>)	biti

na (č) = ne

anuśocanti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = žale, tuguju, oplakuju >

anuśuc₁	(<i>gl</i>)	žaliti nad čime, oplakivati
anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati

paṇḍitās (*N, mn, m*) = mudraci, učenici > (*osn*) **paṇḍita**

Imenica **paṇḍita** odnosi se na veoma učenu osobu, posebice na znalca sanskrta i hinduističke filozofije, religije i prava. Redovito dolazi iz staleža *brāhmaṇa* i zna napamet recitirati mnoge vedske himne i druge svete tekstove. U prošlosti su se takvi učenjaci često na srazovima nadmetali u znanju pobijajući jedni drugima filozofske postavke iznoseći argumente svojih škola. Pretpostavlja se da dolazi od participa gotovog glagola √ **spand₁** 'drhtati, treperiti, pulsirati, naglo se kretati, naglo oživjeti' – **spandita** 'naglo oživljen'.

2.12

**na tv evāhaṃ jātu nāsaṃ na tvaṃ neme janādhipāḥ
na caiva na bhaviṣyāmaḥ sarve vayam ataḥ param**

A nikada nije baš (bilo da) **Ja ne bijah, ni ti, ni ovi ljudi-vladari.
I nije baš** (da) **nećemo biti svi mi ubuduće.**

na (č) = ne

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

eva (č) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

aham (*z, N, jd, m*) = ja

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

jātu (*pril*) = ikada (*s negacijom: nikada*), vjerojatno, jednom

Prilog **jātu** vjerojatno je izveden iz glagola √ **jan_{1, 10}** 'roditi se'.

āsam (*gl, 1.l, jd, Prs, impf, ind*) = bijah >

√ as₂	(<i>gl</i>)	biti
-------------------------	---------------	------

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

ime (*pok z, N, mn, m*) = ovi

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

janādhipās (*N, mn, m*) = ljudi-vladari, kraljevi > (*osn*) **janādhipa** (*KD*)

jana	(<i>m</i>)	čovjek, ljudsko biće
-------------	--------------	----------------------

√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
------------------------------	---------------	-----------

adhi-pa	(<i>m</i>)	vođa, kralj, vladar
----------------	--------------	---------------------

adhi-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'preko, na'
--------------	----------------	---

pa	(<i>pr</i>)	koji čuva, štiti, vlada
-----------	---------------	-------------------------

√ pā ₂	(<i>gl</i>)	čuvati, štiti
--------------------------	---------------	---------------

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

bhaviṣyāmas (*gl, 1.l, mn, Prs, fut, ind*) = bit ćemo >

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

sarve (*pr, N, mn, m*) = svi > (*osn*) **sarva**

Zamjениčki pridjev **sarva** ima zamjениčku deklinaciju, pa *N, mn, m* nije **sarvās** nego **sarve**.

vayam (*z, N, jd, m*) = mi

asmad	(<i>z</i>)	mi
--------------	--------------	----

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

ataḥ param (*pri*) = odsad, ubuduće, nadalje

Prilog **ataḥ param** sastoji se od *Abl, jd* zamjениčke osnove **a** 'ovaj, ova, ovo' > **atas** (istoznačan obliku **asmāt**) 'od ovoga'; te *Ak, jd* pridjeva **para** 'dalek, udaljen, konačan, zadnji' > **param**. Stoga je doslovni prijevod ovog priloga 'od ovoga daljeg'.

2.13

dehino 'smin yathā dehe kaumāraṃ yauvanaṃ jarā tathā dehāntara-prāptir dhīras tatra na muhyati

**Kao što utjelovljena (duša) u ovom tijelu
(dostiže) djetinjstvo, mladost (i) starost
Tako (je) i dostizanje drugog tijela.
Razborit se time ne zbunjuje.**

dehinas (*G, jd, m*) = (od) utjelovljenog, (od) tjelesnog, duše > (*osn*) **dehin**

deha	(<i>m, s</i>)	tijelo, oblik, forma, masa, hrpa
√ dih₂	(<i>gl</i>)	obožiti, ukaljati, mazati
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

asmin (*pok z, L, jd, m*) = (u) ovomu

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

yathā (*pri*) = kako, kao što

dehe (*L, jd, m*) = u tijelu > (*osn*) **deha**

√ dih₂	(<i>gl</i>)	obožiti, ukaljati, mazati
--------------------------	---------------	---------------------------

kaumāram (*N, jd, s*) = djetinjstvo > (*osn*) **kaumāra**

Imenica **kaumāra** (*s*) izvedena je iz imenice **kumāra** (*m*) 'dijete, dječak, sin'; sekundarnom tvorbom riječi (dodavanjem sekundarnih sufiksā na riječi izvedene primarnom tvorbom) pri čemu korijenski samoglasnik prelazi u stupanj *vṛddhi* (treći prijevoini stupanj, tj. stupanj apofonije). U ovom slučaju *u > au*. Imenica **kumāra** vjerojatno potječe od zamjениčke osnove **ku** kojom se implicira slabost, lakoća, propadanje; te imenice **māra** (*m*) 'smrt' (od glagola √ **mṛ₆** 'umrijeti'). Po tom tumačenju imenica *kumāra* doslovno znači 'onaj koji lako umire, koji je krhak', što se odnosi na malu djecu.

yauvanam (*N, jd, s*) = mladost > (*osn*) **yauvana**

Imenica **yauvana** (*s*) izvedena je iz pridjeva **yuvan** 'mlad'; sekundarnom tvorbom riječi (dodavanjem sekundarnih sufiksā na riječi izvedene primarnom tvorbom) pri čemu korijenski samoglasnik prelazi u stupanj *vṛddhi* (treći prijevoini stupanj, tj. stupanj apofonije). U ovom slučaju *u > au*. Pridjev **yuvan** vjerojatno potječe od glagola √ **yu₃** 'odvojiti' s primarnim sufiksom **-van** kojim se tvore imenice i pridjevi muškog roda općeg značenja. Pridjev **yuvan** prepoznaje se u latinskom **juvenis**, talijanskom **giovane**, španjolskom **jovent**, litavskom **jaunas**, njemačkom **jung**, engleskom **young** itd.

jarā (*N, jd, ž*) = starost > (*osn*) **jarā**

jara	(<i>pr</i>)	star
√ jṛ_{1,4}	(<i>gl</i>)	starjeti, propadati, klonuuti, sahnuti, venuti

tathā (*prī*) = tako, tako i
Prilozi **yathā** i **tathā** su korelativi.

dehāntara-prāptis (*N, jd, ž*) = dostizanje drugog tijela
> (*osn*) **dehāntara-prāpti** (*TP*)

dehāntara	(<i>s</i>)	drugo tijelo (<i>TP</i>)
deha	(<i>m, s</i>)	tijelo, oblik, forma, masa, hrpa
√ dih₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
antara	(<i>pr</i>)	unutarnji, nutarnji, blizak, dalek, drukčiji, drugi, ini
prāpti	(<i>ž</i>)	dostizanje, nastup, pojava, dobivanje, prelazak, dolazak
prāp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti, steći, dobiti, doći do
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ āp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

dhīras (*pr, N, jd, m*) = pametan, inteligentan, misaon, razborit > (*osn*) **dhīra**

dhī	(<i>ž</i>)	misaon, meditacija, razbor
√ dhī₂	(<i>gl</i>)	misliti
-ra	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva (komparativa)

tatra (*prī*) = tamo, onda, u tom, u tom slučaju, pod tim uvjetima

na (*č*) = ne

muhyati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = zbunjuje se, obmanjuje se >

√ muh₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se
--------------------------	---------------	---

2.14

**mātrā-sparśās tu kaunteya śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dāḥ
āgamāpāyino 'nityās tāṃs titikṣasva bhārata**

**Ali, tvarni osjeti daju vrućinu i hladnoću,
sreću i nesreću, Kuntīn** (*sine*)

Dolaze i odlaze, prolazni (*su*). **Njih želi podnositi, (o) Bhārato.**

mātrā-sparśās (*N, mn, m*) = tvarni osjeti, osjetilna opažanja (*TP*)

mātrā	(<i>ž</i>)	mjera, količina, veličina, tvar, materija
√ mā_{3,4}	(<i>gl</i>)	mjeriti
sparśa	(<i>m</i>)	osjet, (osjet) dodira, dodirljivost, osjetljivost
√ sprś₆	(<i>gl</i>)	dirati, pipati, doticati

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

kaunteya (*V, jd, m*) = (o) Kuntin (sine) > (*osn*) **kaunteya**

Ime **Kaunteya** je matronim izveden iz imena **Kuntī**. Odnosi se na Arjunu (*vidi gore*).

śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dās (*N, mn, m*)

= davatelj hladnoće i vrućine, sreće i nesreće

> (*osn*) **śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dā** (*TP; DVM*)

śīta	(<i>pr, s</i>)	hladan, hladnoća
uṣṇa	(<i>pr, s</i>)	topao, vruć, toplina, vrućina
√ uṣ ₁	(<i>gl</i>)	gorjeti
sukha	(<i>pr, s</i>)	sreća, radost, olakšanje, zadovoljstvo
su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
duḥkha	(<i>pr, s</i>)	nesreća, žalost, teškoća, nezadovoljstvo
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
da	(<i>m</i>)	davatelj, (<i>na kraju složenice</i> : koji daje)
√ dā ₃	(<i>gl</i>)	dati

Pridjev **duḥkha** vjerojatno ipak dolazi od praktiziranog oblika sanskrtskog pridjeva **duḥstha** 'onaj koji stoji loše, koji je nesretan' (od prefiksa **dus-** 'loš, težak, zao' i glagola √ **sthā**₁ 'stajati'). Imenica **dā** (*m*) 'davatelj' nalazi se na kraju složenice, te u *N, jd* i *N, mn* ima oblik **dās**.

āgamāpāyinas (*N, mn, m*) = oni koji dolaze i odlaze

> (*osn*) **āgamāpāyin** (*DVM*)

āgama	(<i>m</i>)	dolazak
āgam ₁	(<i>gl</i>)	doći
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ gam ₁	(<i>gl</i>)	ići
apāya	(<i>m</i>)	odlazak
ape ₂	(<i>gl</i>)	otići
apa	(<i>prj</i>)	od, dalje
√ i ₂	(<i>gl</i>)	ići
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

anityās (*pr, N, mn, m*) = prolazni, nestalni, privremeni > (*osn*) **a-nitya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
nitya	(<i>pr</i>)	stalan, neprekidan, vječan
ni	(<i>prj</i>)	dolje, unutra
-tya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva od priloga i prijedloga

tān (*z, Ak, mn, m*) = njih

tad (<i>z</i>) onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono

titikṣasva (*gl, 2.l, jd, Ātm, dez, imp, ind*) = želi (strpljivo) podnositi >

√ tij₁ (<i>gl</i>) oštriti, (strpljivo, stoički) podnositi
--

Deziderativ je glagolska modalnost kojom se izražava želja, namjera ili to da ono što glagol izražava tek što se nije dogodilo.

bhārata (*V, jd, m*) = (o) Bhārato > (*osn*) **bhārata**

Ime **bhārata** je patronim izveden iz imena **bharata**. Odnosi se na Arjuna (vidi gore).

2.15

**yaṁ hi na vyathayanty ete puruṣaṁ puruṣarṣabha
sama-duḥkha-sukhaṁ dhīraṁ so 'mṛtatvāya kalpate**

**Onog baš čovjeka kojega oni ne uznemiruju, o ljudino
pametnog, postojanog u nesreći i sreći,
njemu pristaje besmrtnost.**

yam (*odn z, Ak, jd, m*) = onog kojeg

yad (<i>odn z</i>) koji

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

na (*č*) = ne

vyathayanti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, kzt*) = uznemiruju, uzdrstavaju >

√ vyath₁ (<i>gl</i>) kolebati se, treperiti, vijoriti

ete (*pok z, N, mn, m*) = ti, ovi

etad (<i>z</i>) onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
--

Osnova **etad** ima isto značenje kao i osnova **tad**.

puruṣam (*Ak, jd, m*) = čovjeka, muškarca > (*osn*) **puruṣa**

Imenica **puruṣa** vjerojatno potječe od glagola √ **pṛ_{3,6,9}** 'puniti'.

puruṣarṣabha (*V, jd, m*) = (o) najbolji od ljudi, ljudina *dosl.* 'čovjek-bik'
> (*osn*) **puruṣarṣabha** (*TP*)

puruṣa	(<i>m</i>)	čovjek, muškarac
ṛṣabha	(<i>m</i>)	bik, životinja, najbolja jedinka u vrsti
√ ṛṣ₁	(<i>gl</i>)	teći, kliziti
-bha	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica za životinje (<i>m</i>)

sama-duḥkha-sukham (*Ak, jd, m*) = koji je isti u nesreći i sreći
> (*osn*) **sama-duḥkha-sukha** (*BV; DVM*)

sama	(<i>pr</i>)	jednak
duḥkha	(<i>pr, s</i>)	nesreća, žalost, teškoća, nezadovoljstvo
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
sukha	(<i>pr, s</i>)	sreća, radost, olakšanje, zadovoljstvo
su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

Pridjev **duḥkha** vjerojatno ipak dolazi od praktiziranog oblika sanskrtskog pridjeva **duḥstha** 'onaj koji stoji loše, koji je nesretan' (od prefiksa **dus-** 'loš, težak, zao' i glagola √ **sthā₁** 'stajati').

dhīram (*pr, Ak, jd, m*) = pametnog, inteligentnog, razboritog > (*osn*) **dhīra**

dhī	(<i>ž</i>)	misao, meditacija, razbor
√ dhī₂	(<i>gl</i>)	misлити
-ra	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva (komparativa)

sa (*z, N, jd, m*) = on, taj

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Oblici za ličnu zamjenu 3. lica jednine muškog roda **saḥ** i **eṣaḥ** stoje samo na kraju rečenice. U sredini teksta gube visargu (*h*): **sa** i **eṣa**; a ispred samoglasnika *a* postaju **so** i **eṣo**; pri čemu se *a* izostavlja i piše se avagraha (u transliteraciji apostrof).

amṛtatvāya (*D, jd, m*) = besmrtnosti > (*osn*) **a-mṛtatva**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
mṛta	(<i>ptg</i>)	mrtav
√ mṛ₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
-tva	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za apstraktne imenice (<i>s</i>)

kalpate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = prilagođava se, pristaje >

√ klp₁	(<i>gl</i>)	prilagoditi se, odgovarati, pristajati, uspjeti
--------------------------	---------------	---

2.16

nāsato vidyate bhāvo nābhāvo vidyate sataḥ ubhayor api dr̥ṣṭo 'ntas tv anayos tattva-darśibhiḥ

**Nestvarnom se ne zna bivanje, nebivanju se ne zna stvarno,
od oba (je) uočen zaključak, od ta dva, po vidjeocima tostva.**

na (č) = ne

asatas (*ppa, G, jd, s*) = nepostojećeg, nestvarnog, nerealnog > (*osn*) **a-sat**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
sat	(<i>ppa</i>)	postojeći, stvaran
√ as₂	(<i>gl</i>)	biti
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

vidyate (*gl, 3.1, jd, Pas, prez, ind*) = zna se, znan je, poznat je >

√ vid₂	(<i>gl</i>)	znati
--------------------------	---------------	-------

bhāvas (*N, jd, m*) = bivanje, postojanje, egzistencija > (*osn*) **bhāva**

√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
--------------------------	---------------	---

abhāvas (*N, jd, m*) = nebivanje, nepostojanje, neegzistencija > (*osn*) **a-bhāva**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

satas (*ppa, G, jd, s*) = postojećeg, stvarnog, realnog > (*osn*) **sat**

sat	(<i>ppa</i>)	postojeći, stvaran
√ as₂	(<i>gl</i>)	biti
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

ubhayos (*pr, G, dv, s*) = (od) oba > (*osn*) **ubha**

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

dr̥ṣṭas (*ptg, N, jd, m*) = viđen, ugledan, uočen, opažen > (*osn*) **dr̥ṣṭa**

√ dr̥ṣ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
---------------------------	---------------	------------------------------

antas (*N, jd, m*) = kraj, svršetak, granica, zaključak > (*osn*) **anta**

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

anayos (*pok z, G, dv, s*) = (od) ovo dvoje

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

tattva-darśibhis (*I, mn, m*) = (s) vidjeocima tostva

> (*osn*) **tattva-darśin** (*TP*)

tattva	(<i>s</i>)	tostvo, stvarnost, tvarnost, postojanje
tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-tva	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za apstraktne imenice (<i>s</i>)
darśin	(<i>pr</i>)	vidjelac, vidovnjak, koji vidi
√ drś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

2.17

**avināśi tu tad viddhi yena sarvam idaṃ tatam
vināśam avyayasyāśya na kaścit kartum arhati**

**A to (je) znaj neuništivo, čime (je) sve ovo prožeto.
uništenje toga nepropadljivog nitko ne može učiniti.**

avināśi (*N, jd, s*) = neuništivo, neprolazno, nerazorivo > (*osn*) **a-vināśin**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vināśa	(<i>m</i>)	uništenje, propast, pad, razaranje
vinaś ₄	(<i>gl</i>)	nestati, biti izbrisan, iščeznuti, propasti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ naś ₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

tad (*z, N, jd, s*) = ono

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

viddhi (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = znaj >

√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati
---------------------------	---------------	-------

yena (*odn z, I, jd, s*) = (s) time što, (s) time koje

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

sarvam (*pr, N, jd, s*) = sve (ovo) > (*osn*) **sarva**

idam (*pok z, N, jd, s*) = ovo

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

tatam (*ptg, N, jd, s*) = nategnut, prožet, raširen > (*osn*) **tata**

√ tan₈	(<i>gl</i>)	natezati, pružiti, protegnuti, raširiti, prožimati
--------------------------	---------------	--

Oblik **tata** je nepravilan particip gotovi.

vināśam (*Ak, jd, m*) = uništenje, propast, pad, razaranje > (*osn*) **vināśa**

vinaś₄	(<i>gl</i>)	nestati, biti izbrisan, iščeznuti, propasti
--------------------------	---------------	---

vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
-----------	----------------	--

√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se
--------------------------	---------------	----------------------

avyayasya (*G, jd, s*) = (od) stalnog, neprolaznog, neuništivog, nepropadljivog
> (*osn*) **a-vyaya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
-----------	----------------	---

vyaya	(<i>pr</i>)	uništiv, propadljiv, raspršiv
--------------	---------------	-------------------------------

vī₂	(<i>gl</i>)	skretati, gubiti se, granati se, raspršiti se, rasijati se
-----------------------	---------------	--

vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
-----------	----------------	--

√ i₂	(<i>gl</i>)	ići
------------------------	---------------	-----

asya (*pok z, G, jd, s*) = (od) ovoga

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

na (*č*) = ne

kaścid (*neodr z, jd, s*) = netko > (*osn*) **kaścid**

ka(s)	(<i>upit z</i>)	tko
--------------	-------------------	-----

-cid	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu neodređenih zamjenica (inače je čestica <i>i</i> znači: <i>upravo, baš, također</i>)
-------------	----------------	---

kartum (*inf*) = učiniti, činiti >

√ kr₈	(<i>gl</i>)	činiti
-------------------------	---------------	--------

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuje, može >

√ arh₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
--------------------------	---------------	-----------------

2.18

antavanta ime dehā nityasyoktāḥ śarīriṇaḥ anāśino 'prameyasya tasmād yudhyasva bhārata

Konačna (su) ova tijela, vječnoga, (tako) oslovljena, utjelovljenog, neuništivog, nemjerljivog. Stoga se bori, (o) Bhārato.

antavantas (*N, mn, m*) = konačni, krajnji, ograničeni, prolazni > (*osn*) **antavat**

anta	(<i>m</i>)	kraj, svršetak, granica, zaključak
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

ime (*pok z, N, mn, m*) = ovi

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

dehās (*N, mn, m*) = tijela > (*osn*) **deha**

√ dih₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
--------------------------	---------------	---------------------------

nityasya (*pr, G, jd, m*) = (od) stalnog, neprekidnog, vječnog > (*osn*) **nitya**

uktās (*N, mn, m*) = rečeni, oslovljeni, kojima je rečeno > (*osn*) **ukta**

ukta	(<i>ptg</i>)	rečen, oslovljen
√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći

śarīriṇas (*G, jd, m*) = (od) utjelovljenog, (od) tjelesnog > (*osn*) **śarīrin**

śarīra	(<i>s</i>)	tijelo
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

Imenica **śarīra** (*s*) 'tijelo' vjerojatno potječe od glagola √ **śī₉** 'razbiti, slomiti'.

anāśinas (*G, jd, m*) = (od) neuništivog, nerazorivog > (*osn*) **a-nāśin**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
nāśa	(<i>m</i>)	nestanak, uništenje, propast, pad, razaranje
√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

aprimeyasya (*gerv, G, jd, m*) = (od) neizmjerljivog, neizmjernog
> (*osn*) **a-prameya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
prameya	(<i>gerv</i>)	izmjerljiv, mjerljiv, premjerljiv
pramā_{3,4}	(<i>gl</i>)	mjeriti, premjeriti, izmjeriti
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ mā_{3,4}	(<i>gl</i>)	mjeriti

tasmāt (*pril*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

yudhyasva (*gl, 2.l, jd, Ātm, imp, ind*) = bori se, ratuj >

√ yudh₄	(<i>gl</i>)	boriti se, ratovati
---------------------------	---------------	---------------------

bhārata (*V, jd, m*) = (o) Bhārato > (*osn*) **bhārata**

Ime **bhārata** je patronim izveden iz imena **bharata**. Odnosi se na Arjuna (vidi gore).

2.19

**ya enaṁ vetti hantāraṁ yaś cainaṁ manyate hatam
ubhau tau na vijānīto nāyaṁ hanti na hanyate**

**Onaj koji ga smatra ubojicom i onaj koji misli da je ubijen,
obojica ne znaju. Ovaj ne ubija niti je ubijen.**

yas (*odn z, N, jd, m*) = onaj koji

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

enam (*z, Ak, jd, m*) = njega

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd* i *Abl, G, L. dv.*

vetti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = zna >

√ vid₂	(<i>gl</i>)	znati
--------------------------	---------------	-------

hantāram (*Ak, jd, m*) = ubojicu > (*osn*) **hantr**

√ han₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
-tr	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica (<i>m, s</i>) za vršitelja radnje, te za srodstvo (<i>m, ž</i>)

ca (vz) = i (stavljaja se postpozitivno)

manyate (gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind) = misli, smatra >

√ man _{4,8}	(gl)	misli
-----------------------------	------	-------

hatam (ptg, Ak, jd, m) = ubijenog, uhvaćenog, obuzetog > (osn) **hata**

√ han ₂	(gl)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	------	--------------------------------------

ubhau (pr, N, dv, m) = obojica, oba > (osn) **ubha**

tau (z, N, dv, m) = njih dvojica

tad	(z)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	-----	---

na (č) = ne

vijānītas (gl, 3.l, dv, Prs, prez, ind) = misle, smatraju >

vijñā ₉	(gl)	biti mudar, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
---------------------------	------	---

vi	(prj)	raz-, bez (pojačava značenje glagola)
-----------	-------	---------------------------------------

√ jñā ₉	(gl)	znati, poznati, iskusiti, pronaći
---------------------------	------	-----------------------------------

ayam (pok z, N, jd, m) = ovaj

idam	(pok z)	ovaj, ova, ovo
-------------	---------	----------------

hanti (gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind) = ubija >

√ han ₂	(gl)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	------	--------------------------------------

hanyate (gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind) = ubija se, ubijen je >

√ han ₂	(gl)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	------	--------------------------------------

2.20
na jāyate mriyate vā kadācin
nāyaṃ bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ
aḥ nityaḥ śāśvato 'yaṃ purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre

Nikada se ne rađa niti umire.
Ne postavši ovaj nikada neće opet postati.
Ovaj je nerođen, vječan, stalan, drevan.
Nije ubijen kada je tijelo ubijeno.

na (č) = ne

jāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = rođen je, rađa se >

√ jan ₄	(<i>gl</i>)	roditi se
---------------------------	---------------	-----------

mriyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = umire >

√ mṛ ₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
--------------------------	---------------	----------

vā (*vz*) = ili (*stavlja se postpozitivno*)

kadācit (*pril*) = ikada, ponekad, jednom (u *negativnoj rečenici*: nikada)

kadā	(<i>upit pril</i>)	kada?
-------------	----------------------	-------

-cid	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu neodređenih zamjenica (inače je čestica i znači: <i>upravo, baš, također</i>)
-------------	----------------	--

ayam (*pok z, N, jd, m*) = ovaj

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

bhūtvā (*aps*) = bivajući, nastavši >

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

Apsolutiv (*gerund*) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

bhavitā (*pr, N, jd, m*) = budući, sljedeći, idući > (*osn*) **bhavitṛ**

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
-tr	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica (<i>m, s</i>) za vršitelja radnje, te za srodstvo (<i>m, ž</i>)

bhūyas (*pril*) = opet, ponovno, iznova više, još

Ovaj prilog zapravo je komparativ pridjeva **bahu** 'mnogi, brojni' koji se tvori sekundarnim sufiksom **-iyas** koji se dodaje na korijen iz kojega je pridjev izveden, pri čemu je korijen najčešće u stupnju *guṇa*. Ima značenje 'više, jače, bolje', a kao prilog 'više, opet, još, ponovno'.

ajas (*pr, N, jd, m*) = nerođen > (*osn*) **a-ja**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
ja	(<i>pr</i>)	rođen
√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se

nityas (*pr, N, jd, m*) = stalan, neprekidan, vječan > (*osn*) **nitya**

śāśvatas (*pr, N, jd, m*) = vječan, stalan > (*osn*) **śāśvata**

śāśvat	(<i>pr</i>)	stalan, beskrajn
---------------	---------------	------------------

Etimologija je nejasna.

purāṇas (*N, jd, m*) = star, drevan > (*osn*) **purāṇa**

purā	(<i>prii</i>)	prije, ranije, bivše, davno
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja

hanyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = ubija se, ubijen je >

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

hanyamāne (*ppp, L, jd, s*) = u ubijenom, u onome kojega se ubija

> (*osn*) **hanyamāna**

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

Particip prezenta pasivnog tvori se sufiksom **-māna** / **-āna**, kao i particip prezenta medijalnog.

śarīre (*L, jd, s*) = u tijelu, na tijelu, po tijelu > (*osn*) **śarīra**

Imenica **śarīra** (*s*) 'tijelo' vjerojatno potječe od glagola √ **śī**, 'razbiti, slomiti'.

Sintagma **hanyamāne śarīre**, koja doslovno znači 'u ubijenom tijelu, je **lokativ apsolutni** i prevodi se 'kada je tijelo ubijeno'.

2.21

**vedāvināśinaṃ nityaṃ ya enam ajam avyayam
kathaṃ sa puruṣaḥ pārtha kaṃ ghātayati hanti kam**

**Onaj čovjek koji njega zna (kao) neuništivog, vječnog, nerođenog,
nepropadljivog; (o) Pr̥thin (sine), kako ikoga daje ubiti (ili) ubija?**

veda (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = zna

√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati
---------------------------	---------------	-------

Glagol √ **vid**₂ je nepravilan jer se u perfektu ne reduplicira i ima prezentsko značenje (*veda, ventha, veda, vidva, vidathus, vidatus, vidma, vida, vidur*).

avināśinam (*Ak, jd, m*) = neuništivog, neprolaznog > (*osn*) **a-vināśin**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vināśa	(<i>m</i>)	uništenje, propast, pad, razaranje
vinaś₄	(<i>gl</i>)	nestati, biti izbrisan, iščeznuti, propasti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

nityam (*pr, Ak, jd, m*) = stalnog, neprekidnog, vječnog > (*osn*) **nitya**

ya (*odn z, N, jd, m*) = onaj koji

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

enam (*z, Ak, jd, m*) = njega

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd i Abl, G, L. dv.*

ajam (*pr, Ak, jd, m*) = nerođenog > (*osn*) **a-ja**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
ja	(<i>pr</i>)	rođen
√ jan_{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se

avyayam (*pr, Ak, jd, m*) = stalnog, neprolaznog, neuništivog, nepropadljivog > (*osn*) **a-vyaya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyaya	(<i>pr</i>)	uništiv, propadljiv, raspršiv
vī₂	(<i>gl</i>)	skretati, gubiti se, granati se, raspršiti se, rasijati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ i₂	(<i>gl</i>)	ići

katham (*prl*) = kako?

sa (*z, N, jd, m*) = on, taj

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Oblici za ličnu zamjenu 3. lica jednine muškog roda **saḥ** i **eṣaḥ** stoje samo na kraju rečenice. U sredini teksta gube visargu (*ḥ*): **sa** i **eṣa**; a ispred samoglasnika *a* postaju **so** i **eṣo**; pri čemu se *a* izostavlja i piše se avagraha (u transliteraciji apostrof).

puruṣas (*N, jd, m*) = čovjek, muškarac > (*osn*) **puruṣa**

Imenica **puruṣa** vjerojatno potječe od glagola √ **pr̥_{3,6,9}** 'puniti'.

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Pṛthin (sine) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Pṛthā**. *Pṛthā* je drugo *Kuntīno* ime.

kam (*upt z, Ak, jd, m*) = koga

ka	(<i>upt ž</i>)	tko?, što?, koji?
-----------	------------------	-------------------

Upitna zamjenica **ka** može imati i značenje neodređene zamjenice, a u ovom slučaju odnosne zamjenice 'koji'.

ghāṭayati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, kzt*) = daje da ubija, potiče da ubija >

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

hanti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = ubija >

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

2.22

**vāsāmsi jirṇāni yathā vihāya
navāni grṇṇāti naro 'parāni
tathā śarirāni vihāya jirṇāny
anyāni saṃyāti navāni dehī**

**Kao što čovjek napustivši nošenu odjeću
uzima drugu, novu;
tako i duša napustivši nošena tijela
zadobiva druga, nova.**

vāsāmsi (*Ak, mn, s*) = odjeću, odijela, nošnju > (*osn*) **vāsas**

√ vas ₂	(<i>gl</i>)	odijevati, nositi odjeću, obući, staviti
-as	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

jirṇāni (*pr, Ak, mn, s*) = nošena, stara, odbačena > (*osn*) **jirṇāni**

√ jṛ _{1,4}	(<i>gl</i>)	starjeti, propadati, klonuuti, sahnuti, venuti
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja

yathā (*pri*) = kako, kao što

vihāya (*aps*) = napustivši >

vihā ₃	(<i>gl</i>)	odbaciti, baciti, odreći se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ hā ₃	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, odustati

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

navāni (*pr, Ak, mn, s*) = nova > (*osn*) **nava**

Pridjev **nava** dolazi iz indoevropskog korijena **new-o-s* 'nov' i prepoznaje se u latinskom **nouus**, talijanskom **nuovo**, španjolskom **nuevo**, francuskom **neuf**, grčkom **νέος** [*néos*], perzijskom بو [*nav*], litavskom **naujas**, irskom **nua**, gotskom **niujis**, engleskom **new**, njemačkom **neu**, švedskom **ny**, staroslavenskom **novь**, ruskom **новый**, češkom **nový**, hrvatskom **nov** itd.

grhṇāti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = uzima, grabi >

√ grah ₉	(<i>gl</i>)	uzeti, grabiti, ščepati, zgrabiti
----------------------------	---------------	-----------------------------------

Glagol **grah** dolazi iz indoevropskog korijena **grebh-* 'grabiti' i prepoznaje se npr. u engleskom **to grab** ili hrvatskom **grabiti** i **grepsti**.

naras (*N, jd, m*) = čovjek > (*osn*) **nara**

aparāṇi (*pr, Ak, mn, s*) = druga, sljedeća, iduća, niža > (*osn*) **apara**

Ovaj pridjev dolazi od prijedloga **apa** 'od, dalje' i sekundarnog sufiksa **-ra** kojim se tvore pridjevi (i komparativi).

tathā (*prī*) = tako, tako i

Prilozi **yathā** i **tathā** su korelativi.

śarīrāṇi (*Ak, jd, s*) = tijela > (*osn*) **śarīra**

Imenica **śarīra** (*s*) 'tijelo' vjerojatno potječe od glagola √ **śī**₉ 'razbiti, slomiti'.

anyāni (*pr, Ak, mn, s*) = druga, ina, ostala > (*osn*) **anya**

saṃyāti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = dobiva, zadobiva >

saṃyā ₂	(<i>gl</i>)	skupa doći, sastati se, naići, dobiti, zadobiti, postići
sam	(<i>prj</i>)	s
√ yā ₂	(<i>gl</i>)	ići, doći, pristići

dehī (*N, jd, m*) = utjelovljen, tjelesni, duša > (*osn*) **dehin**

deha	(<i>m, s</i>)	tijelo, oblik, forma, masa, hrpa
√ dih ₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

2.23

nainam̐ chindanti śastrāṇi nainam̐ dahati pāvakaḥ na cainam̐ kledayanty āpo na śoṣayati mārutaḥ

**Ne sijeku ga oružja, ne spaljuje ga vatra,
I ne moči ga voda, ne isušuje ga vjetar.**

na (č) = ne

enam (z, Ak, jd, m) = njega

enad	(z)	on, ona, ono
-------------	-----	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u Ak, I jd i Abl, G, L. dv.

chindanti (gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind) = sijeku, režu, pile >

√ chid ₇	(gl)	sjeći, odsjeći, cjepkati
----------------------------	------	--------------------------

śastrāṇi (N, mn, s) = noževi, mačevi, oružja > (osn) **śastra**

√ śas ₁	(gl)	ubiti, zaklati
---------------------------	------	----------------

-tra	(suf)	primarni sufiks za tvorbu imenica za sredstvo radnje (<i>nomen instrumentalis</i>)
-------------	-------	---

dahati (gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind) = pali, spaljuje >

√ dah ₁	(gl)	gorjeti, paliti, zapaliti, uništiti, mučiti (vatrom)
---------------------------	------	--

pāvakas (N, jd, m) = vatra > (osn) **pāvaka**

Imenica **pāvaka** dolazi od glagola √ **pū**, 'očistiti, pročistiti' i može se odnositi na boga Agnija.

ca (vz) = i (*stavlja se postpozitivno*)

kledayanti (gl, 3.l, mn, Prs, prez, kzt) = moče, vlaže >

√ klid ₄	(gl)	smočiti se, navlažiti se
----------------------------	------	--------------------------

āpas (N, mn, ž) = voda

U vedskom jeziku imenica **ap** (ž) 'voda' javlja se u jednini i množini, ali u klasičnom sanskrtu zadržao se samo oblik u množini **āpas**, ali se prevodi u jednini 'voda'. Sklanja se po nepravilnoj promjenjivoj osnovi (*āpas, āpas, apas, adbhīś, adbyas, adbhyas, apām, apsu*). Prepoznaje se u latinskom **agua** i gotskom **ahva**.

śoṣayati (gl, 3.l, jd, Prs, prez, kzt) = isušuje, suši >

√ śuś ₄	(gl)	sušiti se, sahnuti
---------------------------	------	--------------------

mārutas (*N, jd, m*) = vjetar > (*osn*) **māruta**

Imenica **māruta** izvedena je kao patronim od imena *Marut* koje se odnosi na skupinu bogova ili božanskih bića koja su djeca boga Rudre (Śive) i božice Diti. Njihov broj varira od 2 do 180. U epu Rāmāyaṇa spominje se kako je Diti bila trudna sto godina kako bi rodila sina Maruta koji će biti mnogo moćniji od Indre, pa ju je zato Indra pogodio gromom u maternicu i na taj način rascjepkao jedan zametak u njih stotinu, iz čega je nastalo mnogo manje moćnih božanstava. Maruti su poznati kao Indrini pratioci, robusni, nasilni i naoružani. U Ṛg-vedī opisani su kao žestoki, agresivni i naoružani zlatnim oružjem, munjama i gromovima, željeznim zubima i lavljom rikom. Jure u zlatnim kočijama koje vuku dorati. Njihovim kretanjem podiže se jak vjetar. Zato se vjetar naziva i *māruta*. Etimologija je nejasna.

2.24

**acchedyo 'yam adāhyo 'yam akledyo 'śoṣya eva ca
nityaḥ sarva-gataḥ sthāṇur acalo 'yaṁ sanātanah**

**Ovaj (je) neslomljiv, ovaj (je) nezapaljiv,
nepromočiv i nepresušiv baš,
vječan, sveprisutan, nepromjenjiv,
nepokretan (je) ovaj, neprekidan.**

acchedyas (*gerv, N, jd, m*) = neslomljiv, nepoderiv > (*osn*) **a-cchedya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
chedya	(<i>gerv</i>)	kojega treba sjeći,
√ chid ₇	(<i>gl</i>)	sjeći, odsjeći, cjepkati

ayam (*pok z, N, jd, m*) = ovaj

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

adāhyas (*gerv, N, jd, m*) = nezapaljiv, nesagoriv, vatrostalan > (*osn*) **a-dāhya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
dāhya	(<i>gerv</i>)	zapaljiv, sagoriv, kojega treba zapaliti
√ dah ₁	(<i>gl</i>)	gorjeti, paliti, zapaliti, uništiti, mučiti (vatrom)

akledyas (*gerv, N, jd, m*) = nesmočiv, nepromočiv > (*osn*) **a-kledya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
kledya	(<i>gerv</i>)	promočiv, kojega treba smočiti
√ klid ₄	(<i>gl</i>)	smočiti se, navlažiti se

aśoṣyas (*gerv, N, jd, m*) = neisušiv, nepresušiv > (*osn*) **a-śoṣya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
śoṣya	(<i>gerv</i>)	isušiv, kojega treba isušiti
√ śuṣ ₄	(<i>gl</i>)	sušiti se, sahnuti

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

nityas (*pr, N, jd, m*) = stalan, neprekidan, vječan > (*osn*) **nitya**

sarva-gatas (*pr, N, jd, m*) = sveprisutan, sveprožimajući > (*osn*) **sarva-gata**

sarva	(<i>pr</i>)	sav, svi, svaki
gata	(<i>ptg</i>)	otišao, prošao, prošli, bivši
√ gam ₁	(<i>gl</i>)	ići

sthāṇus (*pr, N, jd, m*) = čvrst, nepokretan, utvrđen > (*osn*) **sthāṇu**

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

acalas (*pr, N, jd, m*) = nepokretan, netreperiv > (*osn*) **a-cala**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
cala	(<i>pr</i>)	pokretan, treperiv, koji se trese
√ cal ₁	(<i>gl</i>)	pokretati se, treperiti, tresti se

sanātanas (*pr, N, jd, m*) = vječan, stalan, neprekidan > (*osn*) **sanātana**

Etimologija pridjeva **sanātana** je nejasna. Od pridjeva **sana** 'vječan' nastaje prilog **sanāt** 'odavno, oduvijek' (kao *Abl jd*); a od njega pridjev **sanātana**.

2.25

avyakto 'yam acintyo 'yam avikāryo 'yam ucyate tasmād evaṁ viditvainaṁ nānuśocitum arhasi

Kaže se (da je) **ovaj nevidljiv, nepojmljiv, nepromjenjiv.**
Stoga, tako ga znajući, ne zaslužuješ (da ga) **žališ.**

avyaktas (*pr, N, jd, m*) = nevidljiv, neočitovan > (*osn*) **a-vyakta**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyakta	(<i>ptg</i>)	vidljiv, ukazan, prikazan, očitovan, manifestiran
vyañj	(<i>gl</i>)	krasiti, uljepšati, pojaviti se, pokazati se, ukazati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ añj	(<i>gl</i>)	ukrasiti, pripremiti, slaviti

ayam (*pok z, N, jd, m*) = ovaj

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

acintyas (*gerv, N, jd, m*) = nepojmljiv, neshvatljiv > (*osn*) **a-cintya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
cintya	(<i>gerv</i>)	pojmjiv, shvatljiv
√ cint ₁₀	(<i>gl</i>)	misliti, zamisliti se, razmišljati, odvagnuti, izmisliti, smisliti, shvatiti, pojmiti

avikāryas (*gerv, N, jd, m*) = nepromjenjiv > (*osn*) **a-vikārya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vikārya	(<i>gerv</i>)	promjenjiv, pokvarljiv
vikr ₈	(<i>gl</i>)	promijeniti, izmijeniti, pokvariti, izopačiti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ kr ₈	(<i>gl</i>)	činiti

ucyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = rečeno je, kaže se >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
---------------------------	---------------	----------------

tasmāt (*pril*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

evam (*pril*) = tako

viditvā (*aps*) = znajući, poznavši >

√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati
---------------------------	---------------	-------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

enam (*z, Ak, jd, m*) = njega

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd i Abl, G, L. dv.*

na (*č*) = ne

anuśocitum (*inf*) = žaliti nad čime, oplakivati >

anuśuc₁	(<i>gl</i>)	žaliti nad čime, oplakivati
---------------------------	---------------	-----------------------------

anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
------------	----------------	------------

√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati
--------------------------	---------------	---------------------------------------

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhasi (*gl, 2.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuješ, možeš >

√ arh₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
--------------------------	---------------	-----------------

2.26

**atha cainam nitya-jātam nityam vā manyase mṛtam
tathāpi tvam mahā-bāho nainam śocitum arhasi**

**I ako misliš (da) se vječno rađa i vječno umire
isto tako, ti snažnoruki, ne zaslužuješ (da ga) žališ.**

atha (*pril*) = sada, tada, netom, i, također, eto

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

enam (*z, Ak, jd, m*) = njega

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd i Abl, G, L. dv.*

nitya-jātam (*Ak, jd, m*) = koji se stalno rađa > (*osn*) **nitya-jāta** (*KD*)

nitya	(<i>pr</i>)	stalan, neprekidan, vječan
--------------	---------------	----------------------------

jāta	(<i>ptg</i>)	rođen
-------------	----------------	-------

√ jan_{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
-----------------------------	---------------	-----------

nityam (*pr, Ak, jd, m*) = stalnog, neprekidnog, vječnog > (*osn*) **nitya**

vā (*vz*) = ili (*stavlja se postpozitivno*)

manyase (*gl, 2.l, jd, Ātm, prez, ind*) = misliš >

√ man _{4,8}	(<i>gl</i>)	misлити
-----------------------------	---------------	---------

mṛtam (*ptg, Ak, jd, m*) = mrtvog > (*osn*) **mṛta**

√ mṛ ₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
--------------------------	---------------	----------

tathāpi (*pril*) = isto tako, usprkos tome, bez obzira na, ipak

tathā	(<i>pril</i>)	tako
--------------	-----------------	------

api	(<i>vz</i>)	i, također, iako, samo, svi (<i>s brojevima</i>) (<i>postpozitivno</i>)
------------	---------------	---

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

mahā-bāho (*V, jd, m*) = (o) snažnoruki, dugoruki > (*osn*) **mahā-bāhu** (*BV*)

mahā	(<i>pr</i>)	velik (<i>u osnovi mahat</i>)
-------------	---------------	---------------------------------

bāhu	(<i>m</i>)	ruka
-------------	--------------	------

√ baṁh ₁	(<i>gl</i>)	rasti
----------------------------	---------------	-------

na (*č*) = ne

śocitum (*inf*) = žaliti nad čime, oplakivati >

√ śuc ₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati
---------------------------	---------------	---------------------------------------

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhasi (*gl, 2.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuješ, možeš >

√ arh ₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
---------------------------	---------------	-----------------

2.27

**jātasya hi dhruvo mṛtyur dhruvaṁ janma mṛtasya ca
tasmād aparihārye 'rthe na tvaṁ śocitum arhasi**

**Rođenoga je sigurna smrt, i sigurno je rođenje mrtvoga.
Stoga zbog neizbježnog ti ne zaslužuješ (da) žališ.**

jātasya (*ptg, G, jd, m*) = (od) rođenog > (*osn*) **jāta**

√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
------------------------------	---------------	-----------

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

dhruvas (*pr, N, jd, m*) = postojan, čvrst, nepokretan > (*osn*) **dhruva**

√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati
---------------------------	---------------	-------------------

Od glagola √ **dhṛ**₁ 'držati, održavati' razvila se i inačica √ **dhru**₆ 'biti učvršćen, fiksiran'. Ime *Dhruva* odnosi se na zvijezdu Sjevernjaču (*Alpha Ursae Minoris*).

mṛtyus (*N, jd, m*) = smrt > (*osn*) **mṛtyu**

√ mṛ ₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
--------------------------	---------------	----------

-yu	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica općeg značenja (<i>m</i>)
------------	----------------	---

dhruvam (*pr, N, jd, s*) = postojano, čvrsto, nepokretno > (*osn*) **dhruva**

√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati
---------------------------	---------------	-------------------

Oblik *dhruvam* (kao *Ak, jd, m* pridjeva **dhruva**) može biti i prilog 'sigurno, svakako, neizostavno, neizbježno'.

janma (*N, jd, s*) = rođenje > (*osn*) **janman**

√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
------------------------------	---------------	-----------

-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
-------------	----------------	---

mṛtasya (*ptg, G, jd, m*) = (od) mrtvog > (*osn*) **mṛta**

√ mṛ ₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
--------------------------	---------------	----------

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

tasmāt (*prii*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

aparihārye (*gerv, L, jd, m*) = u neizbježnom, neodgodivom > (*osn*) **a-parihārya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
-----------	----------------	---

parihārya	(<i>gerv</i>)	odvodiv, odloživ, odgodiv
------------------	-----------------	---------------------------

parihṛ ₁	(<i>gl</i>)	odvoditi, sačuvati, umatati, odložiti, izbjegavati
----------------------------	---------------	--

pari	(<i>prj</i>)	okolo, oko
-------------	----------------	------------

√ hr ₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati
--------------------------	---------------	--

arthe (*vz*) = radi, zbog

Veznik **arthe** zapravo je *L, jd* imenice **artha** (*m*) 'stvar, vlasništvo, novac, korist, svrhovitost, dobitak' i dolazi od glagola √ **arth**₁₀ 'tražiti, očekivati'.

na (*č*) = ne

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

śocitum (*inf*) = žaliti nad čime, oplakivati >

√ śuc ₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati
---------------------------	---------------	---------------------------------------

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhasi (*gl, 2.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuješ, možeš >

√ arh ₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
---------------------------	---------------	-----------------

2.28

avyaktādīni bhūtāni vyakta-madhyāni bhārata avyakta-nidhanāny eva tatra kā paridevanā

Bića (*su*) **nevidljiva na početku, vidljiva u sredini, (o) Bhārato,**
nevidljiva baš na kraju, onda čemu jadikovka?

avyaktādīni (*N, mn, s*) = nevidljivi na početku > (*osn*) **a-vyaktādi** (*BV*)

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyakta	(<i>ptg</i>)	vidljiv, ukazan, prikazan, očitovan, manifestiran
vyañj ₇	(<i>gl</i>)	krasiti, uljepšati, pojaviti se, pokazati se, ukazati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ añj ₇	(<i>gl</i>)	ukrasiti, pripremiti, slaviti
ādi	(<i>m</i>)	početak

bhūtāni (*N, mn, s*) = bića > (*osn*) **bhūta**

bhūta	(<i>ptg, s</i>)	biće
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

vyakta-madhyāni (*N, mn, s*) = vidljivi u sredini > (*osn*) **vyakta-madhya** (*BV*)

vyakta	(<i>ptg</i>)	vidljiv, ukazan, prikazan, očitovan, manifestiran
vyañj ₇	(<i>gl</i>)	krasiti, uljepšati, pojaviti se, pokazati se, ukazati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ añj ₇	(<i>gl</i>)	ukrasiti, pripremiti, slaviti
madhya	(<i>m</i>)	sredina

bhārata (*V, jd, m*) = (o) Bhārato > (*osn*) **bhārata**

Ime **bhārata** je patronim izveden iz imena **bharata**. Odnosi se na Arjuna (*vidi gore*).

avyakta-nidhanāny (*N, mn, s*) = nevidljivi na kraju

> (*osn*) **avyakta-nidhana** (*BV*)

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyakta	(<i>ptg</i>)	vidljiv, ukazan, prikazan, očitovan, manifestiran
vyañj	(<i>gl</i>)	krasiti, uljepšati, pojaviti se, pokazati se, ukazati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ añj	(<i>gl</i>)	ukrasiti, pripremiti, slaviti
nidhana	(<i>s</i>)	kraj, svršetak, završetak, smrt

Imenica **nidhana** (*s*) 'kraj, smrt' dolazi od imenice **dhana** (*s*) 'bogatstvo, blago, novac' i prefiksa **ni-** koji je inače prijedlog sa značenjem 'dolje, unutra', ali u kasnijem jeziku ima i negacijsko značenje (kao u ovom slučaju).

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

tatra (*prii*) = tamo, onda, u tom, u tom slučaju, pod tim uvjetima

kā (*upt z, N, jd, ž*) = koja, kakva

ka	(<i>upt z</i>)	tko?, što?, koji?
-----------	------------------	-------------------

Upitna zamjenica **ka** može imati i značenje neodređene zamjenice, a u ovom slučaju odnosne zamjenice 'koji'.

paridevanā (*N, jd, ž*) = jadikovka, oplakivanje > (*osn*) **paridevanā**

paridiv₁	(<i>gl</i>)	kukati, jadikovati, oplakivati
pari	(<i>prj</i>)	okolo, oko
√ div₁	(<i>gl</i>)	moliti, zamoliti, dosađivati
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja
-ā	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica ženskog roda

2.29

**āścaryavat paśyati kaścīd enam
āścaryavad vadati tathaiva cānyaḥ
āścaryavac cainam anyaḥ śrṇoti
śrutvāpy enam veda na caiva kaścit**

Netko ga vidi (da je) **čudesan,**
također, i drugi govori (da je) **čudesan,**
a i drugi sluša (o njemu da je) **čudesan.**
Pa i čuvši (o njemu) **nitko ga baš ne zna.**

āścarya-vat (*pr, N, jd, s*) = čudesan, zadivljujuć, izuzetan, neobičan, rijedak
> (*osn*) **āścarya-vat**

āścarya	(<i>pr</i>)	čudesan, zadivljujuć, izuzetan, neobičan, rijedak
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

Pretpostavlja se da pridjev **āścarya** dolazi od glagola √ **car**₁ 'ići, micati se, kretati se, živjeti, djelovati' i prijedloga **ā** 'do, pri, k' s umetnutim sibilantom **ś**.

paśyati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = gleda, promatra >

√ drś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
---------------------------	---------------	------------------------------

Glagol √ **drś**₁ ima nepravilnu prezentsku osnovu **paśya**.

kaścīd (*neodr z, jd, s*) = netko > (*osn*) **kaścīd**

ka(s)	(<i>upit z</i>)	tko
-cid	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu neodređenih zamjenica (inače je čestica i znači: <i>upravo, baš, također</i>)

enam (*z, Ak, jd, m*) = njega

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd i Abl, G, L. dv.*

vadati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = govori, kazuje >

√ vad ₁	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

tathaiva (*prii*) = isto tako, također

tathā	(<i>prii</i>)	tako
eva	(<i>č</i>)	upravo, baš (<i>ekspletiv, stavlja se prepozitivno</i>)

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

anyas (*pr, N, jd, m*) = drugi, ini, ostali > (*osn*) **anya**

śṛṇoti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = čuje, sluša >

√ śru ₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
---------------------------	---------------	---------------

śrutvā (*aps*) = čuvši, slušajući >

√ śru ₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
---------------------------	---------------	---------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

veda (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = zna

√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati
---------------------------	---------------	-------

Glagol √ **vid**₂ je nepravilan jer se u perfektu ne reduplicira i ima prezentsko značenje (*veda, ventha, veda, vidva, vidathus, vidatus, vidma, vida, vidur*).

na (*č*) = ne

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

2.30

**dehī nityam avadhya 'yaṁ dehe sarvasya bhārata
tasmāt sarvāṇi bhūtāni na tvaṁ śocitum arhasi**

**Ovaj utjelovljeni, u svačijem tijelu, uvijek je neuništiv, Bhārato.
Stoga za svim bićima ti ne zaslužuješ (da) žališ.**

dehī (*N, jd, m*) = utjelovljen, tjelesni, duša > (*osn*) **dehin**

deha	(<i>m, s</i>)	tijelo, oblik, forma, masa, hrpa
-------------	-----------------	----------------------------------

√ dih ₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
---------------------------	---------------	---------------------------

-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi
------------	----------------	--

nityam (*pril*) = uvijek, stalno, vječno, neprekidno

Prilog **nityam** je *Ak, jd* pridjeva **nitya** 'stalan, neprekidan, vječan'.

avadhya (*N, jd, m*) = neuništiv > (*osn*) **a-vadhya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
-----------	----------------	---

vadhya	(<i>gerv</i>)	kojega se može ubiti, uništiv
---------------	-----------------	-------------------------------

√ vadh	(<i>gl</i>)	ubiti, uništiti
---------------	---------------	-----------------

Glagol √ **vadh** rabi se samo u aoristu i futuru, pa nema prezentski sustav, a time ni pripadnost razredu.

ayam (*pok z, N, jd, m*) = ovaj

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

dehe (*L, jd, m*) = u tijelu > (*osn*) **deha**

√ dih₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
--------------------------	---------------	---------------------------

sarvasya (*pr, G, jd, m*) = (od) svega, svakog > (*osn*) **sarva**

bhārata (*V, jd, m*) = (o) Bhārato > (*osn*) **bhārata**

Ime **bhārata** je patronim izveden iz imena **bharata**. Odnosi se na Arjuna (vidi gore).

tasmāt (*pril*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

sarvāṇi (*pr, Ak, mn, s*) = sve, svakog > (*osn*) **sarva**

bhūtāni (*Ak, mn, s*) = bića > (*osn*) **bhūta**

bhūta	(<i>ptg, s</i>)	biće
√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

na (*č*) = ne

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

śocitum (*inf*) = žaliti nad čime, oplakivati >

√ śuc₁	(<i>gl</i>)	sjati, svijetliti, žalovati, tugovati
--------------------------	---------------	---------------------------------------

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhasi (*gl, 2.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuješ, možeš >

√ arh₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
--------------------------	---------------	-----------------

2.31

sva-dharmam api cāvekṣya na vikampitum arhasi dharmyād dhi yuddhāc chreyo 'nyat kṣatriyasya na vidyate

**I gledajući svoju dužnost, ne bi se trebao kolebati.
Od zakonite bitke nešto bolje za kšatriju se ne zna.**

sva-dharmam (*Ak, jd, m*) = svoju dužnost > (*osn*) **sva-dharma** (*TP*)

sva	(<i>povr z</i>)	sebe, svoj; <i>povratna zamjenica česta u složenicama</i>
dharma	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharma</i>
√ dhr₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati

Imenica **dharma** (*m*) često se i ne prevodi na druge jezike jer je veoma osobita, te ne postoji njezin ekvivalent u drugim jezicima. Ona obuhvaća religijske dužnosti i praksu po kojoj žive hinduisti, s time da ne postoji jasna granica između duhovnog i svjetovnog. Stara osnova je *dharman* (*s*).

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

avekṣya (*aps*) = vidjevši, gledajući >

avekṣ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, izvidjeti, promatrati
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ ikṣ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

na (*č*) = ne

vikampitum (*inf*) = oklijevati, kolebati se >

vikamp₁	(<i>gl</i>)	treperiti, tresti se, kolebati se, oklijevati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ kamp₁	(<i>gl</i>)	tresti se, drhtati

Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se izražava samo pojam radnje (*vidi gore*).

arhasi (*gl, 2.l, jd, Prs, prez, ind*) = zaslužuješ, možeš >

√ arh₁	(<i>gl</i>)	zaslužiti, moći
--------------------------	---------------	-----------------

dharmyāt (*pr, Abl, jd, s*) = od pravičnog, zakonitog, pravednog, 'dharmičnog'
> (*osn*) **dharmya**

dharma	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharma</i>
√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

yuddhāt (*Abl, jd, s*) = od bitke, od rata > (*osn*) **yuddha**

Inače, **yuddha** (*ptg*) znači 'pokoren, poražen'.

śreyas (*N, jd, s*) = dobro, boljitak, sreća, bolje > (*osn*) **śreyas**

Imenica **śreyas** izvedena je iz glagola √ **śrā**_{1,4} 'kuhati, peći, grijati' i srodnog glagola √ **śrī**₉ 'gorjeti, svijetliti'.

anyat (*pr, N, jd, s*) = drugo, ino, ostalo > (*osn*) **anya**

Pridjev **anya** ima zamjeničku deklinaciju, pa *N, jd, s* nije **anyam** nego **anyat**.

kṣatriyasya (*G, jd, m*) = od kšatrije, od ratnika > (*osn*) **kṣatriya**

kṣatra	(<i>s</i>)	posjed, vlasta, kraljevstvo, dominij
√ kṣi ₁	(<i>gl</i>)	vladati, kraljevati, posjedovati
-tra	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica za sredstvo radnje (<i>nomen instrumentalis</i>)
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

Staroindijsko društvo bilo je podijeljeno na četiri staleža (*varṇa*): *brāhmaṇa, kṣatriya, vaiśya, śūdra*. Drugi stalež su aristokracija i ratnici, pa se zovu *kṣatriya* ili *rājanya*.

Imenica **kṣatriya** izvorno je pridjev koji znači 'onaj koji pripada kraljevstvu, dominiju, vlasti', tj. onaj koji se odnosi na imenicu **kṣatra** (koja je istoga podrijetla, ali drukčijeg značenja od imenice **kṣetra**). Taj se pridjev prepoznaje u staroperzijskom **xšāyaθiya** 'car, kralj' i **xšaθra** 'kraljevstvo'; te perzijskom شاه [šāh] 'car, kralj' i شهر [šahr] 'grad', što se reflektiralo primjerice u hindski शहर [śehr] i turski **şehir** 'grad'. Od istog pridjeva dolazi i sanskrska složenica **kṣatra-pati** 'čuvar kraljevstva' kojoj odgovara staroperzijska riječ **xšaθrapāvā**. Od te se riječi razvio grčki oblik **σατραπης** [satrāpēs] od kojeg dolazi riječ **satrap** koja se upravo odnosi na pokrajinskog namjesnika u staroj Perziji.

vidyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = zna se, znan je, poznat je >

√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati
---------------------------	---------------	-------

2.32

yadṛcchayā copapannaṁ svarga-dvāram apāvṛtam sukhinaḥ kṣatriyāḥ pārtha labhante yuddham iḍṣam

**Sretni (su) kṣatrije koje nenadano zadesi takva iznenadna
bitka (koja su) širom otvorena vrata u Nebo, (o) Pṛthin (sine).**

yadṛcchayā (*pri*) = slučajno, spontano, samo od sebe, neočekivano, nenadano
Prilog **yadṛcchayā** je *I, jd, ž* imenice **yadṛcchā** (*ž*) 'slučaj, šansa, samovolja, spontanost', koja se sekundarnim sufiksom za tvorbu imenica ženskog roda **-ā** tvori od pridjeva **yadṛccha** 'slučajan, samovoljan, spontan'. Taj pridjev dolazi od veznika **yad** koji ima brojna značenja (sa zamjeničkom osnovom odnosno zamjenice **yad** 'koji') vezničkih konstrukcija 'to da', 'jer', 'da', 'da bi', 'da se ne bi', a njime se uvodi i upravni govor (*oratio directa*); te prezentske osnove glagola √ *r̥*_{1,3,5} 'ići, uzdizati se' > **rccha**.

ca (*vz*) = *i* (*stavlja se postpozitivno*)

upapannam (*ptg, Ak, jd, s*) = koji se dogodio, koji je zadesio > (*osn*) **upapanna**

upapad ₄	(<i>gl</i>)	sastati se, kretati se, postati, priličiti, pristajati
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ pad ₄	(<i>gl</i>)	pasti, ispasti, nestati

svarga-dvāram (*Ak, jd, s*) = vrata koja vode u Nebo > (*osn*) **svarga-dvāra** (*TP*)

svar-ga	(<i>pr</i>)	koji ide na Nebo, koji vodi u Nebo
svar	(<i>m</i>)	Nebo, raj (<i>nesklonjiva (indeklinabilna) imenica</i>)
-ga	(<i>suf</i>)	sufiks u značenju 'koji ide'
√ gam ₁	(<i>gl</i>)	ići
dvāra	(<i>s</i>)	vrata, dveri, (tjelesni) otvor

Imenica **dvāra** (*s*) 'vrata' dolazi iz indoevropskog **dhwer-* i prepoznaje se u staroslavenskom *dvьрь*, hrvatskom *dveri* i *dvor*, latinskom *forēs* i *forum*, talijanskom *foro*, gotskom *daúr*, engleskom *door*, njemačkom *Tür* itd.

apāvṛtam (*ptg, Ak, jd, s*) = širom otvoreno > (*osn*) **apāvṛta**

apāvṛ ₅	(<i>gl</i>)	širom otvoriti, otkriti, razotkriti
apa	(<i>prj</i>)	od, dalje
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ vṛ ₅	(<i>gl</i>)	prekriti, zatvoriti, zadržavati, zakrivati

sukhinas (*N, mn, m*) = sretni > (*osn*) **su-khin**

su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

Iako izvorno znači 'dobro središte osovine', **su-kha** (*s*) znači 'sreća'.

kṣatriyās (*N, mn, m*) = kṣatrije, ratnici > (*osn*) **kṣatriya**

kṣatra	(<i>s</i>)	posjed, vlasta, kraljevstvo, dominij
√ kṣi ₁	(<i>gl</i>)	vladati, kraljevati, posjedovati
-tra	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica za sredstvo radnje (<i>nomen instrumentalis</i>)
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

Drugi stalež staroindijskog društva su aristokracija i ratnici. Zovu se *kṣatriya* ili *rājanya*.

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Pṛthin (*sine*) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Pṛthā**. *Pṛthā* je drugo *Kuntīno* ime.

labhante (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = postižu, dobivaju, uzimaju >

√ labh ₁	(<i>gl</i>)	uzeti, uhvatiti, dobiti, zadobiti, postići
----------------------------	---------------	--

yuddham (*Ak, jd, s*) = bitku, borbu, rat > (*osn*) **yuddha**

Inače, **yuddha** (*ptg*) znači 'pokoren, poražen'.

idrśam (*pr, Ak, jd, s*) = takvo > (*osn*) **idrśa**

Zamjenički pridjev **idrśa** tvori se dodavanjem imenice **drś** (ṣ) 'vid, pogled' (od glagola √ **drś**₁ 'vidjeti, gledati, promatrati') na zamjeničku osnovu **i** 'taj, ta, to'.

2.33

**atha cet tvam imaṃ dharmyaṃ saṅgrāmaṃ na kariṣyasi
tataḥ sva-dharmaṃ kīrtiṃ ca hitvā pāpam avāpsyasi**

**Sad, ako se ti ne budeš borio u ovom zakonitom ratu,
tada odbacivši svoju dužnost i ugled, doseći ćeš grijeh.**

atha (*prii*) = sada, tada, netom, i, također, eto

ced (*vz*) = kad, ako (*stoji postpozitivno*)

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

imam (*pok z, Ak, jd, m*) = ovoga

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

dharmyam (*pr, Ak, jd, s*) = pravičnog, zakonitog, pravednog, 'dharmičnog'

> (*osn*) **dharmya**

dharma	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharma</i>
√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)

Imenica **dharma** (*m*) često se i ne prevodi na druge jezike jer je veoma osobita, te ne postoji njezin ekvivalent u drugim jezicima. Ona obuhvaća religijske dužnosti i praksu po kojoj žive hinduisti, s time da ne postoji jasna granica između duhovnog i svjetovnog. Stara osnova je *dharman* (*s*).

saṅgrāmam (*Ak, jd, m*) = bitku, borbu, rat, skupina > (*osn*) **saṅgrāma**

saṅgr̥ ₉	(<i>gl</i>)	složiti se, odobriti, pristati, priznati, hvaliti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ gṛ ₉	(<i>gl</i>)	zvati, pozvati, objaviti, hvaliti, uznositi, veličati

Etimologija imenice **grāma** (*m*) 'selo, zaselak, naselje', a time i imenice **saṅgrāma** (*m*) nije posve jasna. Pretpostavlja se da dolazi od glagola √ **gṛ**₉.

na (*č*) = ne

kariṣyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = činit ćeš >

√ kr̥ ₈	(<i>gl</i>)	činiti
---------------------------	---------------	--------

tatas (*pril*) = tada, onda, potom, otada

sva-dharmam (*Ak, jd, m*) = svoju dužnost > (*osn*) **sva-dharma** (*TP*)

sva	(<i>povr z</i>)	sebe, svoj; <i>povratna zamjenica česta u složenicama</i>
dharma	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharma</i>
√ dhṛ ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati

Imenica **dharma** (*m*) često se i ne prevodi na druge jezike jer je veoma osobita, te ne postoji njezin ekvivalent u drugim jezicima. Ona obuhvaća religijske dužnosti i praksu po kojoj žive hinduisti, s time da ne postoji jasna granica između duhovnog i svjetovnog. Stara osnova je *dharman* (*s*).

kīrtim (*Ak, jd, ž*) = slavu, glas, ugled > (*osn*) **kīrti**

√ kīrt ₁₀	(<i>gl</i>)	pjevati, slaviti, spominjati, recitirati, opjevati, hvaliti
-i	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>ž</i>)

ca (vz) = i (stavljá se postpozitivno)

hitvā (aps) = ostavivši, napustivši >

√ hi ₅	(gl)	nagnati, tjerati, požuriti, natjerati, otpremiti, otpustiti
--------------------------	------	---

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

pāpam (Ak, jd, s) = grijeh, zlodjelo, zla kob, zločin > (osn) **pāpa**

avāpsyasi (gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind) = dobiti ćeš, dosegnuti ćeš, postići ćeš >

avāp ₅	(gl)	dobiti, dosegnuti, dohvatiti, postići
--------------------------	------	---------------------------------------

ava	(prj)	dolje, od
------------	-------	-----------

√ āp ₅	(gl)	dosegnuti
--------------------------	------	-----------

2.34

akīrtiṃ cāpi bhūtāni kathaiṣyanti te 'vyayām sambhāvitasya cākīrtir maraṇād atiricyate

I (čak) **će bića pričati o tvojoj stalnoj sramoti,**
a (za) **uglednog sramota nadilazi** (i) **smrt.**

akīrtim (Ak, jd, ž) = nečast, sramota, neviteštvo, neugled > (osn) **a-kīrti**

a-	(prf)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
-----------	-------	---

kīrti	(ž)	slava, glas, ugled
--------------	-----	--------------------

√ kīrt ₁₀	(gl)	pjevati, slaviti, spominjati, recitirati, opjevati, hvaliti
-----------------------------	------	---

-i	(suf)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (ž)
-----------	-------	--

ca (vz) = i (stavljá se postpozitivno)

api (vz) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

bhūtāni (N, mn, s) = bića > (osn) **bhūta**

bhūta	(ptg, s)	biće
--------------	----------	------

√ bhū ₁	(gl)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	------	---

kathaiṣyanti (gl, 3.l, mn, Prs, fut, ind) = pričati će >

√ kath ₁₀	(gl)	pričati, pripovijedati
-----------------------------	------	------------------------

te (enk, z, G, jd, m) = (od) tebe, te

tvad	(z)	ti
-------------	-----	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik genitiva zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tava**.

avyayām (*Ak, jd, ž*) = stalnu, neprolaznu, neuništivu, nepropadljivu

> (*osn*) **a-vyaya**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyaya	(<i>pr</i>)	uništiv, propadljiv, raspršiv
vī₂	(<i>gl</i>)	skretati, gubiti se, granati se, raspršiti se, rasijati se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ i₂	(<i>gl</i>)	ići

sambhāvitasya (*pr, G, jd, m*) = (od) uglednog, cijenjenog, poštovanog

> (*osn*) **sambhāvita**

sambhū₁	(<i>gl</i>)	nastati, dogoditi se, odati počast, pozdraviti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

akīrtis (*N, jd, ž*) = nečast, sramota, neviteštvo, neugled > (*osn*) **a-kīrti**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
kīrti	(<i>ž</i>)	slava, glas, ugled
√ kīrt₁₀	(<i>gl</i>)	pjevati, slaviti, spominjati, recitirati, opjevati, hvaliti
-i	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>ž</i>)

maraṇāt (*Abl, jd, s*) = od smrti > (*osn*) **maraṇa**

mara	(<i>m</i>)	smrt
√ mr₆	(<i>gl</i>)	umrijeti
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja

atiricyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = nadmašen je, pobijeđen je >

atiric_{4,7}	(<i>gl</i>)	nadmašiti, prevladati, pobijediti
ati	(<i>prj</i>)	preko, mimo, onkraj
√ ric_{4,7}	(<i>gl</i>)	isprazniti, ostaviti, odustati, otpustiti, napustiti

2.35

**bhayād raṇād uparataṃ maṅsyante tvāṃ mahā-rathāḥ
yeṣāṃ ca tvāṃ bahu-mato bhūtvā yāsyasi lāghavam**

**Veliki ratnici mislit će (da) si se povukao s bitke od straha,
a za one koji su te mnogo cijenili, postat ćeš beznačajan.**

bhayāt (*Abl, jd, s*) = od straha > (*osn*) **bhaya**

√ bhī₃	(<i>gl</i>)	strašiti se, plašiti se
--------------------------	---------------	-------------------------

raṇāt (*Abl, jd, s*) = s bitke > (*osn*) **raṇa**

Imenica **raṇa** (*m*) 'zadovoljstvo, radost' dolazi od glagola √ **raṇ**_{1,4} 'zadovoljiti, obradovati'.

uparatam (*ptg, Ak, jd, s*) = povučenog, odustalog > (*osn*) **uparata**

uparam ₁	(<i>gl</i>)	povući se, stati, zaustaviti se, primiriti se
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ ram ₁	(<i>gl</i>)	stati, smiriti se, počivati, zadovoljiti, obradovati

maṁsyante (*gl, 3.l, mn, Ātm, fut, ind*) = mislit će, smatrat će >

√ man _{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti
-----------------------------	---------------	---------

tvām (*z, Ak, jd, m*) = tebe

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

mahā-rathās (*N, mn, m*) = veliki ratnici > (*osn*) **mahā-ratha** (*KD*)

mahā	(<i>pr</i>)	velik (<i>u osnovi mahat</i>)
ratha	(<i>m</i>)	ratnik
√ r _{1,3,5}	(<i>gl</i>)	ići, uzdizati se

NAPOMENA: Ovo nije složenica *bahuvrīhi* koja bi mogla značiti 'onaj kojega je kočija velika' jer imenica **ratha** (*m*) znači i 'kočija'!

yeṣām (*odn z, G, mn, m*) = (od) kojih

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

tvam (*z, N, jd, m*) = ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

bahu-matas (*pr, N, jd, m*) = cijenjen od mnogih > (*osn*) **bahu-mata** (*BV*)

bahu	(<i>pr</i>)	mnogi, brojni
mata	(<i>ptg</i>)	mišljen, smatran, uvažen, cijenjen
√ man _{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti

bhūtvā (*aps*) = bivajući, nastavši >

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

Apsolutiv (*gerund*) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

yāsyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = ići ćeš >

√ yā ₁	(<i>gl</i>)	ići
--------------------------	---------------	-----

Glagol √ **yā**₁ kolateralni je oblik glagola √ **i**₂ 'ići'. U ovom kontekstu može se prevesti 'postat ćeš'.

lāghavam (*pr, Ak, jd, m*) = beznačajan, malen, nebitan > (*osn*) **lāghava**
 Pridjev **lāghava** izveden je kao patronim od pridjeva **laghu** 'lagan, malen' koji dolazi od indoevropskog korijena ***legʰh-** i prepoznaje se u latinskom **leuis**, talijanskom **lieve**, grčkom **ελαφρός** [*elaphrós*], albanskom **lehtë**, gotskom **leihþ**, švedskom **lätt**, danskom **let**, engleskom **light**, njemačkom **leicht** itd.

2.36

avācya-vādāṃś ca bahūn vadiṣyanti tavāhitāḥ nindantas tava sāmartyaṃ tato duḥkhataraṃ nu kim

Tvoji neprijatelji govorit će mnoge neprikladne riječi
 (oni koji) **ismijavaju tvoju snagu. Što li (je) gore od toga?**

avācya-vādān (*Ak, mn, m*) = riječi koje ne treba izreći > (*osn*) **a-vācya-vāda**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vācya	(<i>gerv</i>)	koje treba reći, koje treba objaviti
√ vac ₂	(<i>gl</i>)	govoriti, reći, kazati
vāda	(<i>m</i>)	govor, diskurz, riječi, izjava, savjet
√ vad ₁	(<i>gl</i>)	reći

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

bahūn (*pr, Ak, mn, m*) = mnoge, brojne > (*osn*) **bahu**

vadiṣyanti (*gl, 3.l, mn, Prs, fut, ind*) = govorit će, reći će >

√ vad ₁	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

tava (*z, G, jd, m*) = (od) tebe (tvoj)

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

ahitās (*pr, N, mn, m*) = neprijatelji (*dosl.* 'neprikladni') > (*osn*) **a-hita**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
hita	(<i>ptg</i>)	stavljen, prikladan, odgovarajući, dobar, dobronamjeren
√ dhā ₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti

Particip gotovi **hita** može se tvoriti i od glagola √ **hi**₅ 'nagnati, tjerati, požuriti, natjerati, otpremiti, otpustiti'.

nindantas (*ppa, N, mn, m*) = oni koji se rugaju, koji ismijavaju > (*osn*) **nindat**

√ nind ₁	(<i>gl</i>)	prezirati, koriti, optužiti, prigovoriti, rugati se, ismijavati
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

sāmarthyam (*Ak, mn, s*) = sposobnost, snagu > (*osn*) **sāmarthya**

Imenica **sāmarthya** izvedena je kao patronim iz pridjeva **samartha** 'koji ima isti cilj, istu svrhu, sposoban, snažan' sekundarnim sufiksom **-ya** za tvorbu imenica i pridjeva muškog i srednjeg roda. Pridjev **samartha** složenica je *bahuvrīhi* i sastoji se od prijedloga **sam** 's, sa' i imenice **artha** (*m*) 'stvar, vlasništvo, novac, korist, svrhovitost, dobitak' koja dolazi od glagola √ **arth**₁₀ 'tražiti, očekivati'.

tatas (*z, Abl, jd, m*) = od njega, od toga

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Oblik **tatas** se rabi kao *Abl jd, dv, mn* zamjenice **tad**; iako postoje i pravilni oblici: *Abl jd tasmāt*, *Abl dv tābhyām* i *Abl mn teṣām*. Otuda dolazi i prilog **tatas** 'tada, onda, potom, otada'.

duḥkhataram (*pr, N, jd, s*) = gore, nesretnije, žalosnije > (*osn*) **duḥkhatara**

duḥkha	(<i>pr, s</i>)	nesreća, žalost, teškoća, nezadovoljstvo
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
-tara	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu komparativa

Pridjev **duḥkha** vjerojatno ipak dolazi od praktiziranog oblika sanskrtskog pridjeva **duḥstha** 'onaj koji stoji loše, koji je nesretan' (od prefiksa **dus-** 'loš, težak, zao' i glagola √ **sthā**₁ 'stajati').

nu (*č*) = dakle, stoga, uistinu, baš, sad, li, e sad

kim (*upit z*) = što? kako? zašto?

2.37

**hato vā prāpsyasi svargaṃ jītvā vā bhokṣyase mahīm
tasmād uttiṣṭha kaunteya yuddhāya kṛta-nīscayaḥ**

**Ubijen dosegnut ćeš Nebo, pobijedivši pak uživat ćeš Zemlju.
Stoga ustani Kuntīn (sine), odlučno u bitku!**

hataṣ (*ptg, N, jd, m*) = ubijen, uhvaćen, obuzet > (*osn*) **hata**

√ han ₂	(<i>gl</i>)	udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti
---------------------------	---------------	--------------------------------------

vā (*vz*) = ili (*stavlja se postpozitivno*)

prāpsyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = dosegnut ćeš, steći ćeš >

prāp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti, steći, dobiti, doći do
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ āp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

svargam (*Ak, jd, m*) = Nebo > (*osn*) **svarga**

svar-ga	(<i>pr</i>)	koji ide na Nebo, koji vodi u Nebo
svar	(<i>m</i>)	Nebo, raj (<i>nesklonjiva (indeklinabilna) imenica</i>)

jitvā (*aps*) = pobijedivši >

√ ji ₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti
--------------------------	---------------	----------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

bhoksyase (*gl, 2.l, jd, Ātm, fut, ind*) = uživat ćeš >

√ bhuj ₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
----------------------------	---------------	---

mahim (*Ak, jd, ž*) = Zemlju ("velik (svijet)") > (*osn*) **mahi**

tasmāt (*priI*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

uttiṣṭha (*gl, 3.l, jd, Prs, imp, ind*) = ustani >

utthā ₁	(<i>gl</i>)	ustati, dići se, postati
ud	(<i>prj</i>)	na, uz
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

kaunteya (*V, jd, m*) = (o) Kuntin (sine) > (*osn*) **kaunteya**

Ime **Kaunteya** je matronim izveden iz imena **Kuntī**. Odnosi se na Arjuna (*vidi gore*).

yuddhāya (*D, jd, s*) = u bitku, u borbu, u rat > (*osn*) **yuddha**

Inače, **yuddha** (*ptg*) znači 'pokoren, poražen'.

kr̥ta-niścayas (*N, jd, m*) = (čvrsto) odlučan, uvjeren > (*osn*) **kr̥ta-niścaya** (*BV*)

kr̥ta	(<i>ptg</i>)	učinjen
√ kr̥ ₈	(<i>gl</i>)	činiti
niścaya	(<i>m</i>)	mišljenje, stav, uvjerenje, izvjesnost
niścī ₅	(<i>gl</i>)	zaključiti, utvrditi, doznati, razjasniti, odrediti
nis	(<i>prj</i>)	iz, izvan
√ ci ₅	(<i>gl</i>)	gomilati, slagati, prikupljati, skupljati

2.38

sukha-duḥkhe same kṛtvā lābhālābhau jayājayau tato yuddhāya yujyasva naivaṁ pāpam avāpsyasi

**Kada dosegneš ravnodušnost u
sreći i nesreći, dobitku i gubitku, pobjedi i porazu,
tada se unesi u bitku. Tako nećeš doseći grijeh.**

sukha-duḥkhe (*Ak, dv, s*) = sreće i nesreće > (*osn*) **sukha-duḥkha** (*DVM*)

sukha	(<i>pr, s</i>)	sreća, radost, olakšanje, zadovoljstvo
su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum
duḥkha	(<i>pr, s</i>)	nesreća, žalost, teškoća, nezadovoljstvo
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

Pridjev **duḥkha** vjerojatno ipak dolazi od praktiziranog oblika sanskrtskog pridjeva **duḥstha** 'onaj koji stoji loše, koji je nesretan' (od prefiksa **dus-** 'loš, težak, zao' i glagola √ **sthā**₁ 'stajati').

same (*pr, L, jd, m*) = u smirenosti, ravnodušnosti, staloženosti > (*osn*) **sama**

Pridjev **sama** doslovno znači 'isto, jednako', a semantičkim pomakom to znači i 'jednako (osjećanje ili stav) u odnosu na ovo i ono', što je ravnodušnost.

kṛtvā (*aps*) = čineći, učinivši >

√ kr̥ḡ	(<i>gl</i>)	činiti
---------------	---------------	--------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

Konstrukcija **same kṛtvā** 'čineći u ravnodušnosti', može se prevesti 'čineći ravnodušno' ili 'dosegavši ravnodušnost', 'kada dosegneš ravnodušnost' i sl.

lābhālābhau (*Ak, dv, m*) = dobitka i gubitka > (*osn*) **lābhālābha** (*DVM*)

lābha	(<i>m</i>)	dobitak
alābha	(<i>m</i>)	gubitak
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ labh ₁	(<i>gl</i>)	uzeti, uhvatiti, dobiti, zadobiti, postići

jayājayau (*Ak, dv, m*) = pobjede i poraza > (*osn*) **jayājaya** (*DVM*)

jaya	(<i>m</i>)	pobjeda
ajaya	(<i>m</i>)	poraz
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ ji ₁	(<i>gl</i>)	pobijediti, osvojiti

tatas (*pril*) = tada, onda, potom, otada

yuddhāya (*D, jd, s*) = u bitku, u borbu, u rat > (*osn*) **yuddha**
Inače, **yuddha** (*ptg*) znači 'pokoren, poražen'.

yujyasva (*gl, 2.l, jd, Pas, imp, ind*) = budi upregnut, budi vezan >

√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
---------------------------	---------------	-------------------

na (*č*) = ne

evam (*pri*) = tako

pāpam (*Ak, jd, s*) = grijeh, zlodjelo, zla kob, zločin > (*osn*) **pāpa**

avāpsyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = dosegnut ćeš, steći ćeš >

avāp ₅	(<i>gl</i>)	dobiti, dosegnuti, dohvatiti, postići
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ āp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

2.39

**eṣā te 'bhihitā sāṅkhye buddhir yoge tv imām śrṅṇu
buddhyā yukto yayā pārtha karma-bandhaṁ prahāsyasi**

Ovo razumijevanje ti (je) predstavljeno u sāṅkhyi.

Ali, počuj ga u yogi.

**S (tim) kojim utemeljenim razumijevanjem, (o) Prṛthin (sine),
riješit ćeš se okova djelovanja (karmana).**

Filozofija dharme (hinduizma) kao sustavna znanost naziva se **ānvikṣikī** (ž) 'razmatranje, istraživanje' (izvedenica iz **anvikṣā** (ž) koja dolazi od glagola **anu** 'iza, uzduž' + √ **ikṣ**₁ ('vidjeti') 'zagledati, razmatrati'). Pojedina filozofska mišljenja, tj. odgovori na pitanja nazivaju se **mata** (*ptg*) 'mišljen, smatran' od glagola √ **man**_{4,8} 'misliti'; a suvisli nizovi takvih mišljenja nazivaju se **vāda** (*m*) 'iskaz, izraz, govor, diskurz' od glagola √ **vad**₁ 'reći'. Takvi se iskazi razvrstavaju u filozofske sklopove (smjerove) koji su se predavali u različitim filozofskim školama (vjerojatno između 2. i 5. stoljeća). Pojedini filozofski smjer naziva se **darśana** (*s*) 'nazor, pogled, gledište' (od glagola √ **drś**₁ 'vidjeti, gledati, promatrati'). Takvih skolastičkih sustava ima šest, pa se stoga ukupno nazivaju **ṣaḍ-darśana** (*s*) 'šest nazora'. U sklopu svakog nazora razvili su se i skolastički udžbenici pisani u stilu kratkih traktata koji se nazivaju **sūtra** (*s*) 'nit, konac', a potom i 'kratko pravilo' (od glagola √ **siv**₄ 'šivati'). Ti su udžbenici postali osnovni tekstovi svakog nazora, a nastali su na temelju duge nastavne predaje.

Šest nazora (**ṣaḍ-darśana**) su:

1). **Pūrva-mīmāṃsā** (ž) 'tumačenje prvog dijela', 'prethodno tumačenje' (od pridjeva **pūrva** 'prvi, prethodni, prijašnji' i imenice **mīmāṃsā** (ž) 'želja za mišljenjem, duboko promišljanje' od deziderativne osnove glagola √ **man**_{4,8} 'misliti' koja glasi **mīmāṃsa**)

- Razrađuje teoriju vedskih obreda i njihovih propisa jer su oni put koji vode konačnom oslobođenju. Kao pretežno formalistička škola imala je znatan utjecaj na razvoj logike. Osnovni tekst je **Pūrva-mīmāṃsā-sūtra** (ili samo **Mīmāṃsā-sūtra**), a njezin je tvorac pisac **Jaimini**.

2). **Uttara-mīmāṃsā** (ž) 'tumačenje drugog dijela', 'kasnije tumačenje' (od pridjeva **uttara** 'drugi, viši, kasniji, sjeverni' (od prijedloga **ud** 'na, iznad, visok' i sekundarnog sufiksa **-tara** za tvorbu komparativa) i imenice **mīmāṃsā**)

- Naziva se još i **Vedānta** (*m*) 'kraj Veda', **Brahma-mīmāṃsā** (ž) 'tumačenje brahmana' ili **Śārīraka-mīmāṃsā** (ž) 'tumačenje duše'. Tumači posljednji sloj Veda (zbog čega se i zove *vedānta*, tj. 'kraj Veda') koji se naziva **upaniṣad** (ž) 'upaniṣad', *dosl.* 'sjedjenje do i pod'. Glavni joj je sadržaj spoznaja o istovjetnosti ātmana i brahmana (*tat tvam asi* 'to si ti'). Osnovni tekst je **Vedānta-sūtra** (**Brahma-sūtra**, **Uttara-mīmāṃsā-sūtra**, **Śārīraka-mīmāṃsā-sūtra**), a njezin je tvorac učitelj **Bādarāyaṇa**, koji je kasnije izjednačen sa sastavljačem Mahābhārata i osamnaest purāṇa imenom **Vyāsa**. Iz nauka Vedānte razvile su se četiri međusobno suprotne škole (podnazora): a) **advaita** (monizam ili nedualizam) – najvažniji učitelj **Śaṅkara**, b) **dvaita** (dualizam) – učitelj **Madhva**, c) **viśiṣṭādvaita** (kvalificirani monizam) – glavni učitelj **Rāmānuja**; te d) **bhedābheda** (istovjetnost i različitost) – učitelj **Bhāskara**.

3). **Sāṅkhya** (**sāṅkhya**) (*s*) 'brojanje, nabrojanje' (izvedenica iz imenice **saṅkhyā** (ž) 'broj' koja dolazi od glagola **sam** 's' + √ **khyā**₂ ('imenovati, reći, izdati') 'brojati, zbrajati, kalkilirati')

- Smatra se da najstariji filozofski sustav koji se razvio neovisno o upaniṣadima. To je dualistička filozofija koja polazi od dvojstva pratvari (**prakṛti**) i mnoštva osobnih duša (**puruṣa**). Do ljudskih patnji dolazi zato što ne zna razlikovati dušu od tvari, a u spoznaji te razlike leži oslobođenje (**mokṣa**). Prvi učitelj je **Kapila** za kojega se smatra da je živio i prije Buddhe. Osnovni tekst je **Sāṅkhya-kārikā**, a njezin je tvorac pisac **Īśvarakṛṣṇa**.

4). **Yoga** (*m*) 'uprezanje, naprezanje, usredotočenje, veza, sveza, joga' (od glagola √ **yuj**, 'vezati, upregnuti'). Značenje riječi **yoga** slično je latinskom **religio** 'ponovno povezivanje'.

- Razrađuje tjelesne vježbe u dubokoj koncentraciji kojima se stječe vlast nad duhom i tijelom. Smatra se da je nastala iz prastarih vjerskih predodžbi starijih i od brahmanizma, te da su teoretske poglede učitelji *yoge* preuzeli od *sāṅkhya*, s time da priznaju postojanje osobnog boga (**īśvara**). Osnovni tekst je **Yoga-sūtra**, a njezin je tvorac mistik **Patañjali**.

5). **Nyāya** (*m*) 'metoda, pravilo, logički postupak' (od glagola **ni** 'dolje, unutra' + √ **i₂** ('ići') 'ući, proniknuti, prodrijeti').

- Zasniva se na istraživanju pravila valjanoga mišljenja, te odgovara logičkom pozitivizmu. Svijet prikazuje realistično, a ne kao obmanu li neznanje. Oruđe je i znanstvenika, no istodobno vodi oslobođenju jer je ispravno spoznavanje i pravo znanje njegov nužan preduvjet. Osnovni tekst je **Nyāya-sūtra**, a njezin je tvorac učitelj **Gautama Akṣapāda**.

6). **Vaiśeṣika** (*s*) 'specifikacija, razlučivanje, kategorizacija' (izvedenica iz **viśeṣa** (*m*) 'razlika, specifičnost, osobitost, karakteristika' koja dolazi od glagola **vi** 'raz-, bez' + √ **śiṣ**, ('ostaviti, napustiti') 'razlikovati, odrediti, definirati, precizirati')

- Svijet objašnjava fizikalno, pa se vjeruje da je nezavisna od brahmanske predaje, da je bila grana materijalističke škole *lokāyata* i da je naknadno usklađena s predajom. Dualistička je, ali se razlikuje od *sāṅkhya* po tome što svijet objašnjava atomistički, a logičke se kategorije zamišljaju kao izvanjski predmet. Pokušava odrediti **ātman** isključujući sve što on nije. Osnovni tekst je **Vaiśeṣika-sūtra**, a njezin je tvorac učitelj **Kāśyapa Kaṇāda**.

U ovoj strofi Kṛṣṇa govori Arjuni kako mu je dosad sve pojasnio na temelju *sāṅkhya*, a sada će početi tumačiti s nazora *yoge*.

Filozofski nazor **sāṅkhya** pretpostavlja dva temeljna načela, tj. dvije apsolutne istine: 1). **puruṣa** (duh) i 2). **prakṛti** (tvar). Potom iznosi kozmičku evoluciju *tostava* (**tattva**) (razvoj tvari od suptilnijih prema grubljim), kojih ukupno ima 25: 3). **mahat** ili **buddhi** (inteligencija, razum, um), 4). **ahaṅkāra** (ego, samosvijest), 5). **manas** (um, pamet); osjetila (**indriya**) koji se dijele na dvije skupine: spoznajna osjetila (**jñānendriya**): 6). **śrotas** (sluh), 7). **tvac** (osjet dodirivanja kožom), 8). **cakṣus** (vid), 9). **rasana** (kušanje jezikom) i 10). **ghrāṇa** (njuh); osjetila djelovanja (**karmendriya**): 11). **vāk** (govor), 12). **upastha** (razmnožavanje), 13). **pāyu** (izlučivanje, defekacija), 14). **pāṇi** (zahvaćanje, uzimanje) i 15). **pāda** (kretanje); suptilni

elementi (**tanmātra**): 16). **śabda** (zvuk), 17). **sparsā** (dodir), 18). **rūpa** (oblik), 19). **rasa** (okus) i 20). **gandha** (miris); te prirodni elementi (**mahā-bhūta**): 21. **ākāśa** (eter), 22). **vāyu** (zrak), 23). **tejas** (vatra), 24). **āpas** (voda) i 25). **pṛthivī** (zemlja).

eṣā (*z, N, jd, ž*) = ona, ta

etad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-------------	--------------	---

Osnova **etad** ima isto značenje kao i osnova **tad**.

te (*enk, z, D, jd, m*) = tebi, ti

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik dativa zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tubhyam**.

abhihitā (*pr, N, jd, ž*) = predstavljena, rečena, izrečena > (*osn*) **abhihita**

abhidhā₃	(<i>gl</i>)	postaviti, predstaviti, izreći, pojasniti
----------------------------	---------------	---

abhi	(<i>prj</i>)	do, pre-, k
-------------	----------------	-------------

√ dhā₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti
--------------------------	---------------	--

Patricip gotovi **hita** može se tvoriti i od glagola √ **hi₅** 'nagnati, tjerati, požuriti, natjerati, otpremiti, otpustiti'.

sāṅkhye (*L, jd, s*) = u Sāṅkhyi > (*osn*) **sāṅkhya**

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh_{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
-----------------------------	---------------	---

Ovdje se imenica **buddhi** ne odnosi na jedno od tostava (**tattva**), nego na 'razumijevanje' kao opći pojam.

yoge (*L, jd, s*) = u yogi > (*osn*) **yoga**

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

imām (*pok z, Ak, jd, ž*) = ovu

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

śṛṇu (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = čuj, počuj, slušaj, poslušaj >

√ śru₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
--------------------------	---------------	---------------

buddhyā (*I, jd, ž*) = (s) razumom, inteligencijom, umom > (*osn*) **buddhi**

√ budh_{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
-----------------------------	---------------	---

Ovdje se imenica **buddhi** ne odnosi na jedno od tostava (**tattva**), nego na 'razumijevanje' kao opći pojam.

yuktas (*ptg, N, jd, m*) = vezan, povezan, utemeljen, utvrđen > (*osn*) **yukta**

√ yuj₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
--------------------------	---------------	-------------------

yayā (*odn z, I, jd, ž*) = (s) kojom

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Pṛthin (*sine*) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Pṛthā**. *Pṛthā* je drugo *Kuntīno* ime.

karma-bandham (*Ak, jd, m*) = robovanje djelima, okovi karmana

> (*osn*) **karma-bandha** (*TP*)

karman	(<i>s</i>)	čin, djelo, karman
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
bandha	(<i>m</i>)	veza, sveza, povezanost, poveznica, okovi, robovanje
√ bandh ₉	(<i>gl</i>)	vezati

prahāsyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = napustit ćeš, riješit ćeš se >

prahā ₃	(<i>gl</i>)	ostaviti, napustiti, odbaciti, riješiti se
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ hā ₃	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, odustati

2.40

**nehābhikrama-nāśo 'sti pratyavāyo na vidyate
sv-alpam apy asya dharmasya trāyate mahato bhayāt**

**Tu nema propalog pokušaja, nije poznato opadanje.
I malo ove dharme oslobađa od velikog straha.**

na (*č*) = ne

iha (*pril*) = ovdje, tu

abhikrama-nāśas (*N, jd, m*) = propali pokušaj > (*osn*) **abhikrama-nāśa** (*KD*)

abhikrama	(<i>m</i>)	približavanje, iskorak, pokušaj
abhikram ₁	(<i>gl</i>)	približavati se, iskoračiti, pokušati
abhi	(<i>prj</i>)	do, pre-, k
√ kram ₁	(<i>gl</i>)	koračati, prekoračiti, hodati, ići
nāśa	(<i>m</i>)	nestanak, uništenje, propast, pad, razaranje
√ naś ₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se

asti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = je, jest >

$\sqrt{\text{as}_2}$	(<i>gl</i>)	biti
----------------------	---------------	------

Oblici prezenta glagola 'biti' dolaze iz indoevropskog korijena **es-* i (posvojnih) sufiksa zamjeničkoga podrijetla: **esmi, *essi, *esti, *swes, *sthes, *stes, *smos, *sthe, *sonti*. Prepoznaju se u sanskrtu *asmī, asi, asti, svas, sthas, stas, sma, stha, santi*; hindskom *है [hū], है [hai], हैं [hañ], हो [ho], हैं [hañ]*; bengalskom *আছি [achi], আছ [acho], আছে [ache], আছেন [achen]*; guđaratskom *છું [chum], છે [che], છે [che], છીએ [chie], છો [cho], છે [che]*; perzijskom *هستم [hastam], هستی [hasti], هست [hasf], هستیم [hastim], هستید [hastid], هستند [hastand]*; albanskom *jam, je, është, jemi, jeni, janë*; armenskom *em, es, ē, emk, ēk, en*; starogrčkom *εἰμι [eimi], εἶ [ei], εἶμι [esti], εἶμέν [estén], εἶτέ [esté], εἶμι [eimi]*; latinskom *sum, es, est, sumus, estis, sunt*; talijanskom *sono, sei, è, siamo, siete, sono*; francuskom *suís, es, est, sommes, êtes, sont*; španjolskom *soy, eres, es, somos, soís, son*; portugalskom *sou, es, é, somos, soís, são*; rumunjskom *sunt, ești, este, suntem, sunteți, sunt*; katalonskom *só, ets, és, som, sou, són*; litavskom *esu, esi, yra, esame, esate, yra*; latvijskom *esmu, esi, ir, esam, esat, ir*; gotskom *im, is, ist, siju, sijuts, – , sijum, sijub, sind*; njemačkom *bin, bist, ist, sind, seid, sind*; islandskom *er, ert, er, erum, eruð, eru*; engleskom *am, are, is*; švedskom *är*; danskom i norveškom *er*; praslavenskom **esmb, *esi, *estb, *esva, *esta, *este, *esmb, *este, *sotb*; staroslavenskom *jesmb, jesi, jestb, jesvě, jesta, jeste, jesmb, jeste, sotb*; poljskom *jestem, jesteś, jest, jesteśmy, jesteście, są*; slovenskom *sem, si, je, sva, sta, sta, smo, ste, so*; hrvatskom *(je)sam, (je)si, je(st), (je)smo, (je)ste, (je)su* itd.

pratyavāyas (*N, jd, m*) = pad, opadanje, smanjenje > (*osn*) **pratyavāya**

pratyave ₂	(<i>gl</i>)	pasti, opasti, griješiti, uvrijediti
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
$\sqrt{\text{i}_2}$	(<i>gl</i>)	ići

vidyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = zna se, znan je, poznat je >

$\sqrt{\text{vid}_2}$	(<i>gl</i>)	znati
-----------------------	---------------	-------

sv-alpam (*N, jd, s*) = mal, malo malen > (*osn*) **sv-alpa**

su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
alpa	(<i>pr</i>)	mal, malo, malen

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

asya (*pok z, G, jd, m*) = (od) ovoga

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

dharmasya (*G, jd, m*) = (od) dharme, dužnosti, zakona, poretka, reda

dharma	(<i>m</i>)	ono što se drži, ono što je čvrsto, stabilno, religija, red, poredak, dužnosti, zakon, pravda, vrlina, <i>dharma</i>
√ dhr ₁	(<i>gl</i>)	držati, održavati

Imenica **dharma** često se i ne prevodi na druge jezike jer je veoma osobita, te ne postoji njezin ekvivalent u drugim jezicima. Ona obuhvaća religijske dužnosti i praksu po kojoj žive hinduisti, s time da ne postoji jasna granica između duhovnog i svjetovnog. Stara osnova je *dharman* (*s*).

trāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = štiti, čuva, oslobađa od, spašava od >

√ trai ₁	(<i>gl</i>)	štititi, čuvati, njegovati, (<i>G, Abl</i>): spasiti, osloboditi
----------------------------	---------------	--

mahatas (*Abl, jd, m*) = od velikog > (*osn*) **mahat**

bhayāt (*Abl, jd, s*) = od straha > (*osn*) **bhaya**

√ bhī ₃	(<i>gl</i>)	strašiti se, plašiti se
---------------------------	---------------	-------------------------

2.41

vyavasāyātmikā buddhir ekeha kuru-nandana bahu-śākhā hy anantās ca buddhayo 'vyavasāyinām

**Tu (je) razum odlučan (i) jedinstven, (o) sine Kurua.
No, razgranati i beskrajni (su) razumi neodlučnih.**

vyavasāyātmikā (*N, jd, ž*) = odlučna, koja je odlučne naravi

> (*osn*) **vyavasāyātmikā** (*TP*)

vyavasāya	(<i>m</i>)	snažan napor, odlučnost, određenje, nakana
vyavaso ₄	(<i>gl</i>)	utvrditi, odlučiti, riješiti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ so ₄	(<i>gl</i>)	zaustaviti, završiti, ubiti
ātmaka	(<i>pr</i>)	pripadajući, imanentan, koji je sadržan u
ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah
-ka	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva

Glagol √ **so**₄ javlja se najčešće s prijedlozima (*ava-*, *vyava-*, *adhyava-* itd.).

Sufiks **-ka** u ženskom rodu češće postaje **-ikā**, a rjeđe **-akā**.

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an**₂ 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

ekā (*br, N, jd, ž*) = jedna

eka	(<i>br</i>)	jedan
------------	---------------	-------

iha (*pril*) = ovdje, tu

kuru-nandana (*V, jd, m*) = (o) sine Kurua, radosti Kurua

> (*osn*) **kuru-nandana** (*TP*)

kuru	(<i>m</i>)	Kuru (ime naroda, plemena, dinastije)
nandana	(<i>pr, m</i>)	radost, zadovoljstvo, sin
√ nand ₁	(<i>gl</i>)	radovati se, veseliti se, biti zadovoljan
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (kojima se izriče glagolska radnja) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

bahu-śākhās (*N, mn, ž*) = mnoge grane, razgranata > (*osn*) **bahu-śākhā** (*KD*)

bahu	(<i>pr</i>)	mnogi, brojni
śākhā	(<i>ž</i>)	grana, ogranak, ud, prst
√ śākh ₁	(<i>gl</i>)	grliti, obgrliti, prodirati

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

anantās (*N, mn, ž*) = beskrajne > (*osn*) **an-anta**

an-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred suglasnika a-
anta	(<i>m</i>)	kraj, svršetak, granica, zaključak

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

buddhayas (*N, mn, ž*) = razumi, inteligencije, razumijevanja > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

avyavasāyinām (*G, mn, m*) = (od) neodlučnih > (*osn*) **a-vyavasāyin**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
vyavasāya	(<i>m</i>)	snažan napor, odlučnost, određenje, nakana
vyavaso ₄	(<i>gl</i>)	utvrditi, odlučiti, riješiti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ so ₄	(<i>gl</i>)	zaustaviti, završiti, ubiti
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

2.42

yām imām puṣpitām vācam pravadanty avipaścitaḥ veda-vāda-ratāḥ pārtha nānyad astīti vādinaḥ

**Neuviđavni objavljuju ove kitnjaste riječi,
privučeni riječima Veda, Pṛthin (sine), kažu: "nema ničeg drugog".**

yām (*odn z, Ak, jd, ž*) = onu koju

yad	(<i>odn ž</i>)	koji
------------	------------------	------

imām (*pok z, Ak, jd, ž*) = ovu

idam	(<i>pok ž</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

puṣpitām (*pr, Ak, jd, ž*) = cvijetnu, rascvalu, kitnjastu, kićenu > (*osn*) **puṣpita**

puṣpa	(<i>s</i>)	cvijet, pupoljak
--------------	--------------	------------------

√ puṣ ₁	(<i>gl</i>)	rascvati se, cvjetati, hraniti, njegovati
---------------------------	---------------	---

vācam (*Ak, jd, ž*) = govor, zvuk, glas, riječ > (*osn*) **vāc**

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	govoriti, reći, kazati
---------------------------	---------------	------------------------

pravadanti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = izriču, objavljuju, proglašavaju >

pravad ₁	(<i>gl</i>)	izreći, objaviti, proglasiti, govoriti
----------------------------	---------------	--

pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
------------	----------------	-------------

√ vad ₁	(<i>gl</i>)	reći
---------------------------	---------------	------

avipaścitas (*N, mn, m*) = glupi, ograničeni, neuviđavni > (*osn*) **a-vipaścīt** (*BI*)

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
-----------	----------------	---

vipaścīt	(<i>pr</i>)	uviđavan, pametan, mudar, učen, <i>dosl.</i> 'koji uviđa zorno'
-----------------	---------------	---

vipaś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti zorno, razlikovati, razlučiti, razaznati
---------------------------	---------------	--

vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
-----------	----------------	--

√ paś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
---------------------------	---------------	------------------------------

cit	(<i>pr</i>)	koji zna, koji vidi (<i>na kraju složenice</i>)
------------	---------------	---

√ cit ₁	(<i>gl</i>)	misliti, uvidjeti, primijetiti, razumjeti, shvatiti
---------------------------	---------------	---

Glagol √ **paś**₁ inačica je glagola √ **drś**₁.

veda-vāda-ratās (*N, mn, m*) = privučeni riječima Veda > (*osn*) **rata** (*TP*)

veda	(<i>m</i>)	Veda, vedski tekstovi, dosl. 'znanje'
√ vid₂	(<i>gl</i>)	znati
vāda	(<i>m</i>)	govor, diskurz, riječi, izjava, savjet
√ vad₁	(<i>gl</i>)	reći
rata	(<i>ptg</i>)	zadovoljen, ovladan, privučen, uveseljen, opijen
√ ram₁	(<i>gl</i>)	stati, smiriti se, počivati, zadovoljiti, obradovati

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Pr̥thin (sine) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Pr̥thā**. *Pr̥thā* je drugo *Kuntīno* ime.

na (*č*) = ne

anyad (*pr, N, jd, s*) = drugo, ino, ostalo > (*osn*) **anya**

asti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = je, jest >

√ as₂	(<i>gl</i>)	biti
-------------------------	---------------	------

iti (*č*) = tako, tako rečeno, tako glasi (*na kraju upravnog govora*)

vādinās (*N, mn, m*) = govornici, oni koji govore > (*osn*) **vādin**

vāda	(<i>m</i>)	govor, diskurz, riječi, izjava, savjet
√ vad₁	(<i>gl</i>)	reći
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

2.43

kāmātmānaḥ svarga-parā janma-karma-phala-pradām kriyā-viśeṣa-bahulām bhogaiśvarya-gatiṁ prati

Požudni (govore riječi) **kojima je cilj odlazak u Nebo,**
(koje) **daruju** (novo) **rođenje kao plod djelovanja**
(propisuju) **mnoge raznolike obrede**
za dostizanje užitka i obilja.

kāmātmānas (*N, mn, m*) = željni, čija je sama priroda želja ili požuda
> (*osn*) **kāmātman** (*BV*)

kāma	(<i>m</i>)	želja, čežnja, ljubav, požuda
√ ka_m1	(<i>gl</i>)	željeti, čežnuti, voljeti
ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an₂** 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

svarga-parās (*N, mn, m*) = kojima je konačni cilj odlazak na Nebo
> (*osn*) **svarga-para** (*BV*)

svar-ga	(<i>pr</i>)	koji ide na Nebo, koji vodi u Nebo
svar	(<i>m</i>)	Nebo, raj (<i>nesklonjiva (indeklinabilna) imenica</i>)
-ga	(<i>suf</i>)	sufiks u značenju 'koji ide'
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
para	(<i>pr</i>)	dalek, udaljen, konačan, zadnji, glavni, neprijatelj

janma-karma-phala-pradām (*Ak, mn, ž*) = koje daruju rođenje kao plod
djelovanja > (*osn*) **prada** (*BV*)

janman	(<i>s</i>)	rođenje
√ jan_{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
karman	(<i>s</i>)	čin, djelo, karman
√ kr₈	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
phala	(<i>s</i>)	plod, voćka, postignuće
√ phal₁	(<i>gl</i>)	prsnuti, planuti, rascijepiti, sjeći
prada	(<i>pr</i>)	koji daje, davatelj, nuditelj
pradā₃	(<i>gl</i>)	darovati, pokloniti, dati, nuditi, predati, opskrbiti
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ dā₃	(<i>gl</i>)	dati

kriyā-viśeṣa-bahulām (*pr, Ak, mn, ž*) = mnoge raznolike obrede
 > (*osn*) **bahula** (*DVM*)

kriyā	(<i>ž</i>)	čin, djelo, rad, posao, obred
√ kr₈	(<i>gl</i>)	činiti
viśeṣa	(<i>pr, m</i>)	različit, razlika, specifičnost, osobitost, karakteristika
viśiṣ₇	(<i>gl</i>)	razlikovati, odrediti, definirati, precizirati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ śiṣ₇	(<i>gl</i>)	ostaviti, napustiti
bahula	(<i>pr</i>)	obilat, debeo, širok, prostran, velik, mnogostruk, mnogi
bahu	(<i>pr</i>)	mnogi, brojni
-la	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva i deminutiva

bhogaīśvarya-gatim (*Ak, jd, ž*) = dostizanje užitka i obilja
 > (*osn*) **gati** (*TP*)

bhoga	(<i>m</i>)	predmeti uživanja, užitak, hrana, seks
√ bhuj₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
aiśvarya	(<i>s</i>)	gospodstvo, obilje, božanstvenost, vlast, moć
īśvara	(<i>m</i>)	Bog, gospodar
√ īś₂	(<i>gl</i>)	gospodariti
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)
gati	(<i>ž</i>)	kretanje, proces, put, odredište, cilj, dostizanje
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

prati (*prj*) = nasuprot, protiv, prema, u smjeru, po, pri
 U ovom kontekstu **prati** ima značenje prijedloga 'za'.

2.44

bhogaśvarya-prasaktānām tayāpahṛta-cetasām vyavasāyātmikā buddhiḥ samādhau na vidhiyate

**Odlučan razum ne nastaje u ovladanu umu
onih koji su privučeni užitkom i obiljem**
(i onima) **kojima je pamet ona** (kitnjaste riječi) **odnijela.**

bhogaśvarya-prasaktānām (*G, mn, m*) = (od) onih koji su privučeni
užitkom i obiljem > (*osn*) **prasakta** (*BV*)

bhoga	(<i>m</i>)	predmeti uživanja, užitak, hrana, seks
√ bhuj₇	(<i>gl</i>)	uživati (posebice u materijalnim objektima)
aśvarya	(<i>s</i>)	gospodstvo, obilje, božanstvenost, vlast, moć
īvara	(<i>m</i>)	Bog, gospodar
√ īs₂	(<i>gl</i>)	gospodariti
-ya	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica i pridjeva (<i>m, s</i>)
prasakta	(<i>ptg</i>)	zalijepljen, privučen, prilijepljen
prasañj₁	(<i>gl</i>)	zalijepiti, privući, objesiti, prikopčati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ sañj₁	(<i>gl</i>)	visjeti, prianjati, pristajati, priljubiti se

tayā (*z, I, jd, ž*) = (*s*) njom

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

apahṛta-cetasām (*G, mn, m*) = (od) onih kojima je pamet odnesena
> (*osn*) **cetas** (*BV*)

apahṛta	(<i>ptg</i>)	ukraden, odveden, odnesen, opljačkan
apahr₁	(<i>gl</i>)	krasti, odvesti, odnijeti, pljačkati
apa	(<i>prj</i>)	od, dalje
√ hr₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati
cetas	(<i>s</i>)	misao, inteligencija, pamet, svjesnost, srce
√ cit₁	(<i>gl</i>)	misлити, uvidjeti, primijetiti, razumjeti, shvatiti

vyavasāyātmikā (*N, jd, ž*) = odlučna, koja je odlučne naravi

> (*osn*) **vyavasāyātmikā** (*TP*)

vyavasāya	(<i>m</i>)	snažan napor, odlučnost, određenje, nakana
vyavaso₄	(<i>gl</i>)	utvrditi, odlučiti, riješiti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ so₄	(<i>gl</i>)	zaustaviti, završiti, ubiti
ātmaka	(<i>pr</i>)	pripadajući, imanentan, koji je sadržan u
ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah
-ka	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva

Glagol √ **so₄** javlja se najčešće s prijedlozima (*ava-*, *vyava-*, *adhyava-* itd.).

Sufiks **-ka** u ženskom rodu češće postaje **-ikā**, a rjeđe **-akā**.

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an₂** 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh_{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
-----------------------------	---------------	---

samādhau (*L, jd, m*) = u stapanju svijesti s predmetom > (*osn*) **samādhi**

samādhā₃	(<i>gl</i>)	staviti skupa, sastaviti, stopiti
sam	(<i>prj</i>)	s
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ dhā₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti

Joga koju je opisao Patañjali naziva se još i **rāja-yoga** 'kraljevska joga' ili **aṣṭāṅga-yoga** 'joga od osam udova, osmeročlana joga'. Na Zapadu je poznata i kao klasična joga. Da bi jogin bio uspješan, mora svladati svih osam načela:

1). **yama** (*m*) 'zadržavanje' = ustezanje od grijeha (od glagola √ **yam₁** 'držati, zadržati, stezati, zaustaviti, stati, prestati');

2). **niyama** (*m*) 'suzdržavanje' = postizanje teženih stanja duha (od glagola **ni** + √ **yam₁** ('držati, zadržati, stezati, zaustaviti, stati, prestati') 'suzdržati, obuzdati, suzbiti');

3). **āsana** (*s*) 'sjedjenje' = izvježbani položaji tijela (od glagola √ **ās₂** 'sjesti');

4). **prāṇāyāma** (*m*) 'zadržavanje životnog daha' = nadzirano disanje (od imenice **prāṇa** (*m*) 'životni dah, udisaj' (od glagola **pra** + √ **an₂** ('disati') 'disati, udisati') i imenice **āyāma** (*m*) 'zadržavanje' (od glagola **ā** + √ **yam₁** 'držati, zadržati, stezati, zaustaviti, stati, prestati'));

5). **pratyāhāra** (*m*) 'povlačenje, uvlačenje' = povlačenje spoznajnih moći od predmeta u sebe (od glagola **prati** + **ā** + √ **hr₁** ('odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati') 'povući, uvući'); tri meditativna stupnja:

6). **dhāraṇā** (*ž*) 'uzdržavanje, zadržavanje' = usredotočenje (od glagola √ **dhṛ₁** 'držati, održavati');

7). **dhyāna** (*s*) 'meditacija, promišljanje' = zadubljenje (od glagola √ **dhī₂** 'misliti'); te

8). **samādhi** (*m*) 'stapanje, sastavljanje, stavljanje skupa' = stapanje svijesti s predmetom (od glagola **sam** + **ā** + √ **dhā₃** ('staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti') 'staviti skupa, sastaviti, stopiti').

Ovdje se imenica **samādhi** ne mora nužno odnositi osmi ud joge, nego može i na kontroliran, fiksiran, ovladan, nepokolebljiv um.

na (*č*) = ne

vidhiyate (*gl, 3.1, jd, Pas, prez, ind*) = nastaje, pojavljuje se >

vidhā₃	(<i>gl</i>)	razdijeliti, odrediti, zgotoviti, pojaviti se, nastati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ dhā₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti

2.45

traiguṇya-viṣayā vedā nistraiguṇyo bhavārjuna nirdvandvo nitya-sattva-stho niryoḡa-kṣema ātmavān

**Vede se tiču trospojnosti, (o) Arjuno, budi lišen trospojnosti,
dvostranosti, vječno u vrlini,
nevezan za posjedovanje, samoovladan.**

traiguṇya-viṣayās (*N, mn, m*) = koje su u vezi s trima sponama, trospojnošću
> (*osn*) **viṣaya** (*BV*)

traiguṇya	(<i>s</i>)	koji se odnosi na tri guṇe, trospojnost
tri-guṇa	(<i>m</i>)	tri spona, tri niti, tri guṇe (<i>DVI</i>)
tri	(<i>br</i>)	tri
guṇa	(<i>m</i>)	spona, nit, guṇa
viṣaya	(<i>m</i>)	teza, stav, argument, područje, nadležnost, kraljevstvo (<i>na kraju složenice: u području, u vezi s, koji se tiče</i>)

U indijskoj filozofiji, posebice u sāṅkhyi i vaiṣeṣiki, spominje se pojam **guṇa** (*m*) 'spona, nit' (od glagola √ **grah₉**, 'uzeti, grabiti, ščepati, zgrabiti'). Postoje tri spona koje su sastavni dio, tj. svojstva drugog tostva (*tattve*) – *prakṛti* (materijalne prirode, tj. tvari) (prvo je tostvo *puruṣa* (duh)): 1). **sattva** (*s*) 'stvarnost, bivstvovanje, postojanje' (od participa prezenta aktivnog **sat** 'koji jest, bivstvujući, postojeći' (od glagola √ **as₂** 'biti') i sekundarnog sufiksa **-tva** za tvorbu apstraktnih imenica (*s*) = čistoća, vrlina, dobrota; 2). **rajas** (*s*) 'boja, vlaga, para' (od glagola √ **rañj₄** 'biti obojen, pomaknut, pocrvenjeti') = strast, temperament, pokretačka sila; te 3). **tamas** (*s*) 'tama' (iz indoevropskog korijena ***tem(ə)-** i prepoznaje se u perzijskom تاريك [*tārik*], latinskom **tenebrae**, praslavenskom ***t̃ma** itd.) = tama, neznanje, iluzija.

Etimologija imenice **viṣaya** nije jasna (moguće je da dolazi od glagola √ **viṣ₃** 'činiti, raditi' ili pak od glagola **vi** + √ **si_{5,9}** ('vezati') 'pružiti, raširiti').

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *viṣaya* (*m*) na kraju složenice prelazi u ženski rod, pa u nominativu jednine dobiva oblik *viṣayā*.

vedās (*N, mn, m*) = Vede, vedski tekstovi > (*osn*) **veda**

√ vid₂	(<i>gl</i>)	znati
--------------------------	---------------	-------

nistraiguṇyas (*N, jd, m*) = lišen triju spona, koji je nadišao trospojnost
> (*osn*) **nistraiguṇya**

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
traiguṇya	(<i>s</i>)	koji se odnosi na tri guṇe
tri-guṇa	(<i>m</i>)	tri spona, tri niti, tri guṇe (<i>DVI</i>)
tri	(<i>br</i>)	tri
guṇa	(<i>m</i>)	spona, nit, guṇa

bhava (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = budi >

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

arjuna (*V, jd, m*) = (o) Arjuno > (*osn*) **arjuna**

Ime **Arjuna** znači 'svijetao, bistar, bijel' (od glagola √ **rāj**₁ 'svijetliti se, sjajiti se, vladati').

nirdvandvas (*N, jd, m*) = lišen dvostranosti, koji je nadišao dvostranost
> (*osn*) **nirdvandva** (*DVM*)

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
dvandva	(<i>s</i>)	par, sukob, suprotnost, dvostranost, složenica 'dvandva' (<i>DVM</i>)
dva	(<i>br</i>)	dva
dva	(<i>br</i>)	dva

Imenica **dvandva** (**dvaṁdva**) (*s*) odnosi se na dvostranosti materijalne prirode (*prakṛti*).

nitya-sattva-sthas (*N, jd, m*) = koji je vječno u vrlini > (*osn*) **stha** (*BV*)

nitya	(<i>pr</i>)	stalan, neprekidan, vječan
sattva	(<i>s</i>)	stvarnost, bivstvovanje, postojanje, spona vrline
sat	(<i>ppa</i>)	koji jest, bivstvujući, postojeći
√ as ₂	(<i>gl</i>)	biti
-tva	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za apstraktne imenice (<i>s</i>)
stha	(<i>pr</i>)	koji stoji, koji se nalazi (<i>samo na kraju složenice</i>)
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

niryoga-kṣemas (*N, jd, m*) = nevezan za posjedovanje > (*osn*) **kṣema** (*BV*)

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
yoga-kṣema	(<i>pr</i>)	koji je vezan za čuvanje posjedovanja, materijalist (<i>BV</i>)
yoga	(<i>m</i>)	uprezanje, naprezanje, usredotočenje, veza, sveza, joga
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
kṣema	(<i>m</i>)	mir, zaštita, čuvanje (posjedovanja)
√ kṣi ₁	(<i>gl</i>)	vladati, kraljevati, posjedovati

Složenica **yoga-kṣema** može se tumačiti i kao *dvandva* 'stjecanje i čuvanje vlasništva'.

ātmavān (*N, jd, m*) = samoovladan, samopostojan, koji vlada svojim jastvom
> (*osn*) **ātmavat**

ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an**₂ 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

2.46

yāvān artha uda-pāne sarvataḥ samplutodake tāvān sarveṣu vedeṣu brāhmaṇasya vijānataḥ

Koliko je koristi u zdencu (koji je)
u oceanu (koji ga) **poplavljuje sa svih strana,**
toliko (je koristi) **u svim Vedama za mudrog brāhmaṇu.**

yāvān (*odn pr, N, jd, m*) = kolik(o) > (*osn*) **yāvāt**

Na neke zamjeničke osnove mogu se dodati sufiksi: **-vat** i **-yat** sa značenjem pridjeva količine (za nebrojive imenice (*eng. how much?*)), npr. *tāvāt = tolik(o)*, *yāvāt = kolik(o)* itd. Korelativni odnosni pridjev *yāvāt* ima značenje veznika 'dok, sve dok ne'

arthas (*N, jd, m*) = stvar, vlasništvo, novac, korist, dobitak > (*osn*) **artha**

uda-pāne (*L, jd, s*) = u zdencu, u bunaru > (*osn*) **uda-pāna** (*TP*)

uda	(<i>s</i>)	voda
pāna		zdjela, posuda, čaša, šalica, zdenac, bunar, kanal
√ pā ₁	(<i>gl</i>)	piti, srkati
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja

sarvatas (*pri*) = odasvud, sa svih stana, potpuno, u cijelosti, u svakom pogledu
Prilog **sarvatas** tvori se od pridjeva **sarva** 'svaki, sav, sve' sufiksom za tvorbu dijelnih priloga **-tas**.

samplutodake (*L, jd, s*) = u oceanu, u vodi
(*dosl.* u (velikoj površini) poplavljenom vodom) > (*osn*) **samplutodaka** (*TP*)

sampluta	(<i>ptg</i>)	poplavljen, koji teče,
samplu₁	(<i>gl</i>)	teći, plaviti, stujati, kolebati se, njihati
sam	(<i>prj</i>)	s
√ plu₁	(<i>gl</i>)	plutati, ploviti, plivati
udaka	(<i>s</i>)	voda

Glagol √ **plu₁** dolazi iz indoevropskog korijena **pleu-* 'ploviti' i prepoznaje se u latinskom **pluit**, **pluua**, talijanskom **pioggia**, španjolskom **lluvia**, litavskom **plauti**, engleskom **fleet**, njemačkom **fleiben**, staroslavenskom **pluti**, te u hrvatskim riječima **plivati**, **plutati**, **plitak**, **plićak**, **flota** itd.

tāvān (*pr, N, jd, m*) = tolik(o) > (*osn*) **tāvat**

Na neke zamjeničke osnove mogu se dodati sufixi: **-vat** i **-yat** (*vidi gore*).

sarveṣu (*pr, L, mn, m*) = u svim (njima) > (*osn*) **sarva**

vedeṣu (*L, mn, m*) = u Vedama, u vedskim tekstovima > (*osn*) **veda**

√ vid₂	(<i>gl</i>)	znati
--------------------------	---------------	-------

brāhmaṇasya (*G, jd, m*) = (od) brāhmaṇe, svećenika > (*osn*) **brāhmaṇa**

Imenica **brāhmaṇa** (*m*) odnosi se na pripadnika najvišeg od četiri društvena staleža (*varṇa*): *brāhmaṇa*, *kṣatriya*, *vaiśya* i *śūdra*. Izvodi se kao patronim iz imenice **brahman** (*s, m*) 'sveta riječ, sveta izreka, sveprožimajući, sveprisutni duh, energija Božja, *brahman*, svećenik, Bog *Brahmā* (od glagola √ **brh₁** 'rasti, jačati').

vijānatas (*ppa, G, jd, m*) = (od) mudrog, mudraca, znalca > (*osn*) **vijānat**

vijñā₉	(<i>gl</i>)	biti mudar, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ jñā₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

2.47

karmaṇy evādhikāras te mā phaleṣu kadācana mā karma-phala-hetur bhūr mā te saṅgo 'stv akarmaṇi

**U djelovanju baš (je) tvoje pravo, nikada u plodovima (djelovanja),
ne budi potaknut plodovima rada,
neka ne bude tvoja vezanost za nedjelovanje.**

karmaṇi (*L, jd, s*) = u činu, djelu, karmanu > (*osn*) **karman**

√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

adhikāras (*N, jd, m*) = pravo, zahtjev, autoritet > (*osn*) **adhikāra**

adhi	(<i>prj</i>)	preko, na
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti

te (*enk, z, G, jd, m*) = (od) tebe, te

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik genitiva zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tava**.

mā (*č*) = ne, nemoj

phaleṣu (*L, mn, s*) = u plodovima, u postignućima > (*osn*) **phala**

√ phal₁	(<i>gl</i>)	prsnuti, planuti, rascijepiti, sjeći
---------------------------	---------------	--------------------------------------

kadācana (*pri*) = nikada

kadā	(<i>upit pri</i>)	kada?
-cana	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu neodređenih zamjenica (inače je čestica i znači: <i>ne, niti</i>)

karma-phala-hetus (*N, jd, m*) = potaknut od plodova rada > (*osn*) **hetu**

karman	(<i>s</i>)	čin, djelo, karman
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
phala	(<i>s</i>)	plod, voćka, postignuće
√ phal₁	(<i>gl</i>)	prsnuti, planuti, rascijepiti, sjeći
hetu	(<i>m</i>)	uzrok, temelj, poticaj (<i>na kraju složenice</i> : čiji je uzrok, uzrokovan, potaknut od)

bhūs (*N, jd, ž*) = postojanje, bivanje, nastanak, Zemlja > (*osn*) **bhū**

√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
---------------------------	---------------	---

saṅgas (*N, jd, m*) = veza, udruživanje, prijanjanje, želja > (*osn*) **saṅga**

√ sañj ₁	(<i>gl</i>)	visjeti, prijanjati, pristajati, priljubiti se
----------------------------	---------------	--

astu (*gl, 3.l, jd, Prs, imp, ind*) = neka bude >

√ as ₂	(<i>gl</i>)	biti
--------------------------	---------------	------

akarmani (*L, jd, s*) = u nedjelovanju > (*osn*) **a-karma**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

2.48

**yoga-sthaḥ kuru karmāṇi saṅgaṁ tyaktvā dhanañjaya
siddhy-asiddhyoḥ samo bhūtvā samatvaṁ yoga ucyate**

**Čini djela usredotočen u jogi, odbacivši vezanost, (o) Dhanañjayo,
bivajući jednak u uspjehu i neuspjehu.**

(Ta) **jednakost naziva se joga.**

yoga-sthas (*N, jd, m*) = koji je usredotočen u jogi > (*osn*) **yoga-stha** (*TP*)

yoga	(<i>m</i>)	uprezanje, naprezanje, usredotočenje, veza, sveza, joga
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
stha	(<i>pr</i>)	koji stoji, koji se nalazi (<i>samo na kraju složenice</i>)
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

kuru (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = čini >

√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
---------------	---------------	--------

karmāṇi (*Ak, mn, s*) = čine, činove, djela, karmane > (*osn*) **karman**

√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

saṅgam (*Ak, jd, m*) = vezu, udruživanje, prijanjanje, želju > (*osn*) **saṅga**

√ sañj ₁	(<i>gl</i>)	visjeti, prijanjati, pristajati, priljubiti se
----------------------------	---------------	--

tyaktvā (*aps*) = napustivši, davši, ostavivši >

√ tyaj₁	(<i>gl</i>)	napustiti, dati, ostaviti
---------------------------	---------------	---------------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

dhanañjaya (*V, jd, m*) = (o) Dhanañjayo > (*osn*) **dhanañjaya**

Ime **dhanañya** (*m*) znači 'nagrada pobjede' i dolazi od imenice **dhana** (*s*) 'nagrada, bogatstvo' i imenice **jaya** (*m*) 'pobjeda' (od glagola √ **ji₁** 'pobijediti, osvojiti'). To se ime odnosi na Arjunu.

siddhy-asiddhyos (*L, dv, ž*) = u uspjehu i neuspjehu

> (*osn*) **siddhi-asiddhi** (*DVM*)

siddhi	(<i>ž</i>)	uspjeh, postignuće, podvig, ispunjenje
√ sidh₄	(<i>gl</i>)	postići, izvršiti, uspjeti, dostići, pogoditi
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)
a-siddhi		neuspjeh, poraz, nepotpunost, polovičnost
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
siddhi	(<i>ž</i>)	uspjeh, postignuće, podvig, ispunjenje, mistična moć
√ sidh₄	(<i>gl</i>)	postići, izvršiti, uspjeti, dostići, pogoditi
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

Glagol √ **sidh₄** slabi je oblik glagola √ **sādh₁**, dok glagol √ **sidh₁** znači 'odbiti, otjerati, spriječiti'. Semantičkim pomakom imenica **siddhi** (*ž*) odnosi se i na mistične moći koje se postiču prakticiranjem joge ili nekog drugog oblika duhovno-meditativne prakse (*sādhana*); trapeći se, tj. vršeći strogosti (*tapasya*); potom milošću Božjom ili nekog uzvišenog bića (*karuṇa*), a mogu se postići i kao rezultat karmana. Postoji više popisa tih moći. Najčešći je popis **aṣṭa-siddhi** (*osam moći*): 1. **aṇiman** (postati sićušan, do razine atoma), 2. **mahiman** (postati golem, do makrokozmičkih razmjera), 3. **gariman** (postati beskrajno težak), 4. **laghiman** (postati beskrajno lagan, lebdjeti, letjeti), 5. **prāpti** (mogućnost ulaska u sve prostore), 6. **prākāmya** (ispunjenje svih želja), 7. **iśitva** (bogovitost), te 8). **vaśitva** (potčiniti druga bića svojoj volji). Postoje popisi dodatnih pet moći, negdje se spominje devet glavnih moći, a ponekad ih je 26.

samas (*pr, N, jd, m*) = jednak, smiren, ravnodušan, staložen > (*osn*) **sama**

Pridjev **sama** doslovno znači 'isto, jednako', a semantičkim pomakom to znači i 'jednako (osjećanje ili stav) u odnosu na ovo i ono', što je ravnodušnost.

bhūtvā (*aps*) = bivajući, nastavši >

√ bhū₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
--------------------------	---------------	---

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

samatvam (*N, jd, s*) = jednakost, smirenost, ravnodušnost > (*osn*) **samatva**

sama	(<i>pr</i>)	jednak
-tva	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za apstraktne imenice (<i>s</i>)

yogas (*N, jd, m*) = veza, sveza, joga, uprezanje, naprezanje > (*osn*) **yoga**

√ yuj₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
--------------------------	---------------	-------------------

ucyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = rečeno je, kaže se >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

2.49

dūreṇa hy avaraṃ karma buddhi-yogād dhanañjaya buddhau śaraṇam anviccha kṛpaṇāḥ phala-hetavaḥ

**Daleko (je) baš bijedno djelovanje
od veze s razumom, (o) Dhanañjayo.
U razumu potraži utočište.**

Jadni (su) oni koji su potaknuti plodovima (rada).

dūreṇa (*pri*) = daleko, izdaleka

Ovaj prilog zapravo je *I, jd, m* pridjeva **dūra** 'dalek, udaljen'.

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

avaram (*pr, N, jd, s*) = nizak, bezvrijedan, beznačajan, loš > (*osn*) **avara**

ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
-ra	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva (komparativa)

karma (*N, jd, s*) = čin, djelo, karman > (*osn*) **karman**

√ kṛ ₈	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

buddhi-yogāt (*Abl, jd, m*) = od veze s razumom > (*osn*) **yoga** (*TP*)

buddhi	(<i>ž</i>)	razum, inteligencija, um, razumijevanje
√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
yoga	(<i>m</i>)	uprezanje, naprezanje, usredotočenje, veza, sveza, joga
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti

dhanañjaya (*V, jd, m*) = (o) Dhanañjayo > (*osn*) **dhanañjaya**

Ime **dhanañjaya** (*m*) znači 'nagrada pobjede' i dolazi od imenice **dhana** (*s*) 'nagrada, bogatstvo' i imenice **jaya** (*m*) 'pobjeda' (od glagola √ **ji**₁ 'pobijediti, osvojiti'). To se ime odnosi na Arjunu.

buddhau (*L, jd, ž*) = u razumu, inteligenciji, razumijevanju > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

śaraṇam (*Ak, jd, s*) = utočište, zaklon, sklonište, kolibu > (*osn*) **śaraṇa**

√ śri ₁	(<i>gl</i>)	osloniti se, pasti, prilijepiti se, pribjeći, uteći se
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za radne imenice (kojima se izriče glagolska radnja) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

anviccha (*gl, 2.l, jd, Prs, imp, ind*) = teži, traži, ciljaj >

anviṣ ₆	(<i>gl</i>)	žudjeti, težiti, tražiti, ciljati, namjeravati
anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
√ iṣ ₆	(<i>gl</i>)	željeti, htjeti

krpaṇās (*N, mn, m*) = jadni, bijedni, nesretni, bezvrijedni > (*osn*) **krpaṇa**

√ krp ₆	(<i>gl</i>)	tugovati, oplakivati
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za radne imenice (kojima se izriče glagolska radnja) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

phala-hetavas (*N, mn, m*) = oni koji su potaknuti plodovima (rada)

> (*osn*) **phala-hetu** (*BV*)

phala	(<i>s</i>)	plod, voćka, postignuće
√ phal ₁	(<i>gl</i>)	prsnuti, planuti, rascijepiti, sjeći
hetu	(<i>m</i>)	uzrok, temelj, poticaj (<i>na kraju složenice</i> : čiji je uzrok, uzrokovan, potaknut od)

2.50

buddhi-yukto jahātiha ubhe sukṛta-duṣkṛte tasmād yogāya yujyasva yogaḥ karmasu kauśalam

**Utemeljen u razumu (čak) se (i) tu rješava djela i nedjela.
Stoga budi upregnut u jogu. Joga je umijeće među djelima.**

buddhi-yuktas (*N, jd, m*) = utemeljen u razumu > (*osn*) **yukta** (*TP*)

buddhi	(<i>ž</i>)	razum, inteligencija, um, razumijevanje
√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
yukta	(<i>ptg</i>)	vezan, upregnut, jaram, utemeljen, utvrđen
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti

jahāti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = napušta, rješava se >

√ hā ₃	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, odustati
--------------------------	---------------	-------------------------------

iha (*pril*) = ovdje, tu

ubhe (*pr, L, jd, s*) = u obje > (*osn*) **ubha**

sukṛta-duṣkṛte (*Ak, dv, s*) = djelo i nedjelo > (*osn*) **duṣ-kṛta** (*DVM*)

sukṛta	(<i>ptg, s</i>)	dobro djelo, valjanost, dobrobit, pomoć
su-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (ispred imenica i rjeđe glagola)
kṛta	(<i>ptg, s</i>)	učinjen, čin, djelo
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
duṣkṛta	(<i>ptg, s</i>)	zlodjelo, nedjelo, opačina, zločin, grijeh
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (ispred imenica i rjeđe glagola)
kṛta	(<i>ptg, s</i>)	učinjen, čin, djelo
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti

tasmāt (*pril*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

yogāya (*D, jd, m*) = vezi, svezi, jogi, uprezanju, naprezanju > (*osn*) **yoga**

√ yuj̥	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
---------------	---------------	-------------------

yujyasva (*gl, 2.l, jd, Pas, imp, ind*) = budi upregnut, budi vezan >

√ yuj̥	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
---------------	---------------	-------------------

yogas (*N, jd, m*) = veza, sveza, joga, uprezanje, naprezanje > (*osn*) **yoga**

√ yuj̥	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
---------------	---------------	-------------------

karmasu (*L, mn, s*) = u činovima, djelima > (*osn*) **karman**

√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)

kauśalam (*N, jd, s*) = umijeće, umjetnost, skrb, blagostanje > (*osn*) **kauśala**

kuśala	(<i>pr</i>)	dobar, ispravan, zdrav, spretan, vješt
kuśa	(<i>m</i>)	kuša (vrsta trave), uže, brahmanski konac
-la	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva i deminutiva

2.51

karma-jaṁ buddhi-yuktā hi phalaṁ tyaktvā maṇiṣiṇaḥ janma-bandha-vinirmuktāḥ padaṁ gacchanty anāmayaṁ

**Mudraci utemeljeni u razumu baš
napustivši plodove rođene u djelima,
oslobođeni okova rađanja idu na mjesto bez patnje.**

karma-jaṁ (*pr, Ak, jd, s*) = rođeno u djelima > (*osn*) **ja** (*TP*)

karman	(<i>s</i>)	čin, djelo, karman
√ kr̥ṣ	(<i>gl</i>)	činiti
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
ja	(<i>pr</i>)	rođen
√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se

buddhi-yuktās (*N, mn, m*) = utemeljeni u razumu > (*osn*) **yukta** (*TP*)

buddhi	(<i>ž</i>)	razum, inteligencija, um, razumijevanje
√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
yukta	(<i>ptg</i>)	vezan, upregnut, jaram, utemeljen, utvrđen
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

phalam (*Ak, jd, s*) = plod, voćku, postignuće > (*osn*) **phala**

√ phal ₁	(<i>gl</i>)	prsnuti, planuti, rascijepiti, sjeći
----------------------------	---------------	--------------------------------------

tyaktvā (*aps*) = napustivši, davši, ostavivši >

√ tyaj ₁	(<i>gl</i>)	napustiti, dati, ostaviti
----------------------------	---------------	---------------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

maṇiṣiṇas (*N, mn, m*) = mudraci, mudri, mislioci, umni > (*osn*) **maṇiṣin**

maṇiṣā	(<i>ž</i>)	misao, razmišljanje, razmatranje, mudrost, ideja
√ man _{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

janma-bandha-vinirmuktāḥ (*N, mn, m*) = oslobođeni okova rađanja
> (*osn*) **vinirmukta** (*TP*)

janman	(<i>s</i>)	rođenje
√ jan _{1,10}	(<i>gl</i>)	roditi se
-man	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (<i>s</i>)
bandha	(<i>m</i>)	veza, sveza, povezanost, poveznica, okovi, robovanje
√ bandh ₉	(<i>gl</i>)	vezati
vinirmukta	(<i>ptg</i>)	oslobođen, riješen, odriješen
vinirmuc ₆	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, osloboditi se, riješiti se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
nis	(<i>prj</i>)	iz, izvan
√ muc ₆	(<i>gl</i>)	odriješiti, olabaviti, popustiti, osloboditi, napustiti

padam (*Ak, jd, s*) = mjesto, područje > (*osn*) **pada**

Imenica **pada** (*s*) ima brojna značenja. Osnovno značenje je korak, stopa, trag; pa onda i stih, dio strofe ili rečenice itd.

gacchanti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = idu >

√ gam ₁	(<i>gl</i>)	ići
---------------------------	---------------	-----

Glagol √ **gam**₁ ima rekciju u akuzativu.

anāmayam (*pr, Ak, jd, s*) = zdrav, slobodan od patnje > (*osn*) **an-āmaya**

an-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred suglasnika a-
āmaya	(<i>m</i>)	bolest, zaraza, patnja

2.52

**yadā te moha-kalilaṃ buddhir vyatitariṣyati
tadā gantāsi nirvedaṃ śrotavyasya śrutasya ca**

**Kada tvoj razum nadiđe šikaru privida,
tada ćeš postati ravnodušan na ono što ćeš čuti i ono što si čuo.**

yadā (*prii*) = kada (*odnosno*)

te (*enk, z, G, jd, m*) = (od) tebe, te

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik genitiva zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tava**.

moha-kalilam (*Ak, jd, s*) = šikaru privida > (*osn*) **kalila** (*TP*)

moha	(<i>m</i>)	obmana, varka, privid, iluzija, zabluda
√ muh ₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se
kalila	(<i>pr, s</i>)	nepristupačan, neprohodan, gustiš, šikara, šiprag

Pridjev **kalila** vjerojatno potječe od glagola √ **kal**₁₀ 'tjerati, goniti, baciti, brojati'.

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

vyatitariṣyati (*gl, 3.1, jd, Prs, fut, ind*) = nadići će, nadmašit će, nadvladat će >

vyatitṛ _{1,6}	(<i>gl</i>)	preći, nadmašiti, nadići, nadvladati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
ati	(<i>prj</i>)	preko, mimo, onkraj
√ tṛ _{1,6}	(<i>gl</i>)	proći, preći

tadā (*pril*) = tada

Prilozi **yadā** i **tadā** su korelativi.

gantāsi (*gl, 2.1, jd, Prs, perifr. fut, ind*) = ići ćeš >

√ gam ₁	(<i>gl</i>)	ići
---------------------------	---------------	-----

Jednostavni futur izražava budućnost, posebno blisku, ali i želju ili nužnost. Perifrastični futur, ako se u značenju razlikuje od jednostavnog, izražava dalju budućnost. Taj oblik ima četrdesetak glagola (uglavnom u epovima) i ima samo parasmaipadu. Korijen glagola prelazi u stupanj *guṇa*, te mu se dodaje sufiks **-tā**, kod seṭ-korijenā **-itā**; te se spaja s prezentom pomoćnog glagola √ **as**₂ 'biti'. U trećim licima izostaju nastavci za prezent, već imaju deklinacijske oblike imenica muškog roda na **-tr** u nominativu. Sufiks **-tā** zapravo je oblik za *N jd* imenicā vršitelja radnje u muškom rodu na **-tr** koji se dodaje na glagol u stupnju *guṇa*. Stoga, **gantāsi** znači 'ići ćeš'; ali doslovni prijevod od *gantṛ asi* jest 'ti si onaj koji ide'.

nirvedam (*pr, Ak, jd, m*) = neosjetljivost, ravnodušnost > (*osn*) **nirveda**

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
veda	(<i>m</i>)	Veda, vedski tekstovi, <i>dosl.</i> 'znanje'
√ vid ₂	(<i>gl</i>)	znati

Sintagma **nirvedam gantāsi** doslovno znači 'ići ćeš u ravnodušnost', a može se prevesti 'postat ćeš ravnodušan'.

śrotavyasya (*gerv, G, jd, s*) = (od) onoga što moram čuti > (*osn*) **śrotavya**

√ śru ₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
---------------------------	---------------	---------------

śrutasya (*ptg, G, jd, s*) = čuven, slušan > (*osn*) **śruta**

√ śru ₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
---------------------------	---------------	---------------

ca (*vz*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

2.53

śruti-vipratipannā te yadā sthāsyati niścalā samādhāv acalā buddhis tadā yogam avāpsyasi

**Kada će tvoj razum, zbunjen Vedama, stajati nepomično,
nepokretno u ovladanom umu, tada ćeš dosegnuti jogu.**

śruti-vipratipannā (*pr, N, jd, ž*) = zbunjena Vedama

> (*osn*) **vipratipannā** (*TP*)

śruti	(<i>ž</i>)	čuvenje, objava, odgovor
√ śru ₅	(<i>gl</i>)	čuti, slušati
-ti	(<i>suř</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)
vipratipanna	(<i>ptg</i>)	zbunjen, zapleten, nesiguran, obmanjen, zaveden
vipratipad ₄	(<i>gl</i>)	lutati, oklijevati, kolebati se, smesti se, zbuniti se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
√ pad ₄	(<i>gl</i>)	pasti, ispasti, nestati

Indijski (brahmanistički, hinduistički) sveti spisi dijele se na: **śruti** (*ž*) 'čuvenje, ono što se čulo, ono što je objavljeno, objava', a to su *Vede*; te **smṛti** (*ž*) 'pamćenje, ono što se pamti, predaja', a to su *vedāṅge, purāṇe, epovi (itihāsa) i tantrē*.

te (*enk, z, G, jd, m*) = (od) tebe, te

tvad	(<i>z</i>)	ti
-------------	--------------	----

Ovo je enklitika (naslonjenica), tj. nenaglašeni oblik genitiva zamjenice **tvad** 'ti', inače: **tava**.

yadā (*prii*) = kada (*odnosno*)

sthāsyati (*gl, 3.l, jd, Prs, fut, ind*) = stajat će, nalaziti će se >

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

niścalā (*pr, N, jd, ž*) = nepomična, nepokretna, čvrsta > (*osn*) **niś-cala**

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
cala	(<i>pr</i>)	pokretan, treperiv, koji se trese
√ cal ₁	(<i>gl</i>)	pokretati se, treperiti, tresti se

samādhau (*L, jd, m*) = u stapanju svijesti s predmetom > (*osn*) **samādhi**

samādhā ₃	(<i>gl</i>)	staviti skupa, sastaviti, stopiti
sam	(<i>prj</i>)	s
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ dhā ₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti

Ovdje se imenica **samādhi** ne mora nužno odnositi osmi ud joge, nego može i na kontroliran, fiksiran, ovladan, nepokolebljiv um.

acalā (*pr, N, jd, ž*) = nepokretan, netreperiv > (*osn*) **a-cala**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
cala	(<i>pr</i>)	pokretan, treperiv, koji se trese
√ cal ₁	(<i>gl</i>)	pokretati se, treperiti, tresti se

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

tadā (*prl*) = tada

Prilozi **yadā** i **tadā** su korelativi.

yogam (*Ak, jd, m*) = vezu, svezu, jogu, uprezanje, naprezanje > (*osn*) **yoga**

√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
---------------------------	---------------	-------------------

avāpsyasi (*gl, 2.l, jd, Prs, fut, ind*) = dobit ćeš, dosegnut ćeš, postići ćeš >

avāp ₅	(<i>gl</i>)	dobiti, dosegnuti, dohvatiti, postići
ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
√ āp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

2.54

arjuna uvāca

**sthita-prajñasya kā bhāṣā samādhi-sthasya keśava
sthita-dhīḥ kiṁ prabhāṣeta kim āsita vrajeta kim**

Arjuna je rekao:

**Koji je jezik onoga čiji je razbor smiren,
čiji je um ovladan, (o) Keśavo?**

Kako govori, kako sjedi, kako hoda onaj koji je smirenih misli?

arjunas (*N, jd, m*) = Arjuna > (*osn*) **arjuna**

Ime **Arjuna** znači 'svijetao, bistar, bijel' (od glagola √ **rāj**₁ 'svijetliti se, sjajiti se, vladati').

uvāca (*gl, 3.l, jd, Prs, perf, ind*) = rekao je >

√ vac ₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
---------------------------	---------------	----------------

Korijeni koji počinju na *ya-*, *va-* i *ra-* kod tvorbe redupliciranog perfekta podliježu *samprasāraṇi*, tj. redupliciraju se u *i-*, *u-* i *ṛ-*.

sthita-prajñasya (*G, jd, m*) = (od) onog čiji je razbor staložen, smiren
> (*osn*) **prajñā** (*BV*)

sthita	(<i>ptg</i>)	koji stoji, koji se nalazi
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
prajñā	(<i>ž</i>)	proznaja, razumijevanje, razbor
prajñā ₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā ₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

kā (*upt z, N, jd, ž*) = koja, kakva

ka	(<i>upt ž</i>)	tko?, što?, koji?
-----------	------------------	-------------------

Upitna zamjenica **ka** može imati i značenje neodređene zamjenice, a u ovom slučaju odnosne zamjenice 'koji'.

bhāṣā (*N, jd, ž*) = jezik > (*osn*) **bhāṣā**

√ bhāṣ ₁	(<i>gl</i>)	reći, govoriti, zvati
----------------------------	---------------	-----------------------

samādhi-sthasya (*G, jd, m*) = (od) onog koji je fiksiran u ovladanom umu
> (*osn*) **stha** (*BV*)

samādhi	(<i>m</i>)	stapanje svijesti s predmetom, samādhi kontroliran, fiksiran, ovladan, nepokolebljiv um
samādhā ₃	(<i>gl</i>)	staviti skupa, sastaviti, stopiti
sam	(<i>prj</i>)	s
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ dhā ₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti
stha	(<i>pr</i>)	koji stoji, koji se nalazi (<i>samo na kraju složenice</i>)
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

keśava (*V, jd, m*) = (o) Keśavo > (*osn*) **keśava**
Keśava je ime boga Kṛṣṇe (*vidi gore*).

sthita-dhīs (*N, jd, m*) = onaj koji je smirenih misli > (*osn*) **sthita-dhī** (*BV*)

sthita	(<i>ptg</i>)	koji stoji, koji se nalazi
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
dhī	(<i>ž</i>)	misao, meditacija, razbor
√ dhī ₂	(<i>gl</i>)	misлити

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *dhī* (*ž*) na kraju složenice prelazi u muški rod.

kim (*upit z*) = što? kako? zašto?

prabhāṣeta (*gl, 3.l, jd, Ātm, opt*) = govori, progovara >

prabhāṣ ₁	(<i>gl</i>)	izreći, progovoriti, govoriti, kazivati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ bhāṣ ₁	(<i>gl</i>)	reći, govoriti, zvati

āsīta (*gl, 3.1, jd, Ātm, opt*) = sjedi, sjeda >

√ ās₂	(<i>gl</i>)	sjesti
-------------------------	---------------	--------

vrajeta (*gl, 3.1, jd, Ātm, opt*) = ide, hoda >

√ vraj₁	(<i>gl</i>)	ići, hodati, ludati, tumarati, kretati se
---------------------------	---------------	---

2.55

śrī-bhagavān uvāca

**prajahāti yadā kāmān sarvān pārtha mano-gatān
ātmany evātmanā tuṣṭaḥ sthita-prajñas tadocyate**

Svevišnji Bog je rekao:

Kada (čovjek) **odbaci sve želje, otišle u um**, (o) **Prṥthin** (sine),
U jastvu baš jastvom zadovoljan,
tad se kaže (da je) **smirena razbora.**

prajahāti (*gl, 3.1, jd, Prs, prez, ind*) = odbacuje, napušta, odriče se >

prahā₃	(<i>gl</i>)	otпустiti, napustiti, raspustiti, odbiti, odreći se
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ hā₃	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, odustati

yadā (*pril*) = kada (*odnosno*)

kāmān (*Ak, mn, m*) = želje, čežnje, ljubavi, požude > (*osn*) **kāma**

√ kam₁	(<i>gl</i>)	željeti, čežnuti, voljeti
--------------------------	---------------	---------------------------

sarvān (*pr, Ak, mn, m*) = sve (njih) > (*osn*) **sarva**

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Prṥthin (sine) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Prṥthā**. *Prṥthā* je drugo *Kuntīno* ime.

mano-gatān (*Ak, mn, m*) = koji su otišli u um > (*osn*) **mano-gata** (*TP*)

manas	(<i>s</i>)	um, pamet
√ man_{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti
gata	(<i>ptg</i>)	otišao, prošao, prošli, bivši
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići

ātmani (*L, jd, m*) = u jastvu > (*osn*) **ātman**

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an₂** 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

eva (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, stavlja se prepozitivno*)

ātmanā (*I, jd, m*) = (s) jastvom > (*osn*) **ātman**

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an₂** 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

tuṣṭas (*ptg, N, jd, m*) = zadovoljan, zadovoljen, smiren > (*osn*) **tuṣṭa**

√ tuṣ₄	(<i>gl</i>)	biti zadovoljan, biti smiren
--------------------------	---------------	------------------------------

sthita-prajñas (*N, jd, m*) = onaj čiji je razbor staložen, smiren

> (*osn*) **prajñā** (*BV*)

sthita	(<i>ptg</i>)	koji stoji, koji se nalazi
√ sthā₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
prajñā	(<i>ž</i>)	proznaja, razumijevanje, razbor
prajñā₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

tadā (*pri*) = tada

Prilozi **yadā** i **tadā** su korelativi.

ucyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = rečeno je, kaže se >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

2.56

duḥkheṣu anudvigna-manāḥ sukheṣu vigata-sprḥaḥ vīta-rāga-bhaya-krodhaḥ sthita-dhīr munir ucyaṭe

(Onaj koji je) **neuznemirena uma u nesreći,**
(kojemu su) **u sreći žudnje nestale**
(čiji su) **strast, strah i gnjev nestali,**
kaže se da je mudrac smirenih misli.

duḥkheṣu (*L, mn, s*) = u nesrećama, žalostima, teškoćama > (*osn*) **duḥkha**

dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

anudvigna-manās (*N, jd, m*) = onaj koji je neuznemirena uma
> (*osn*) **manas** (*BV*)

an-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred suglasnika a-
udvigna	(<i>ptg</i>)	uznemiren, zabrinut, drhtav, povrijeđen
udvij₆	(<i>gl</i>)	uznemiriti, povrijediti, kuljati, uzdrhtati
ud	(<i>prj</i>)	na, uz
√ vij₆	(<i>gl</i>)	juriti, bježati
manas	(<i>s</i>)	um, pamet
√ man_{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *manas* (*s*) na kraju složenice prelazi u muški rod. Imenice koje se odnose na muške osobe, a završavaju na imenice srednjeg roda koje završavaju na osnovu *-as*, u nominativu jednine produžuju samoglasnik (npr. *aṅgiras* > *aṅgirās*; *uśanas* > *uśanās*; *uśas* > *uśās*), , a tako je i kod osnova na *-is* i *-us*. Tako i ovdje: *manas* > *manās*.

sukheṣu (*L, mn, s*) = u srećama, radostima, zadovoljstvima > (*osn*) **sukha**

su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

vigata-sprḥas (*N, jd, m*) = onaj čije su žudnje nestale > (*osn*) **sprhā** (*BV*)

vigata	(<i>ptg</i>)	otišao, nestao, umro
vigam₁	(<i>gl</i>)	otići, nestati, pobjeći, umrijeti, iščeznuti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići
sprhā	(<i>ž</i>)	čežnja, žudnja, zavist
√ sprh_{6,10}	(<i>gl</i>)	čeznuti, žudjeti, željeti, zavidjeti

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *sprhā* (*ž*) na kraju složenice prelazi u muški rod.

vīta-rāga-bhaya-krodhas (*N, jd, m*) = onaj čiji su strast, strah i gnjev nestali
> (*osn*) **krodha** (*BV*)

vīta	(<i>ptg</i>)	otišao, nestao, umro
vī₂	(<i>gl</i>)	otići, nestati, pobjeći, umrijeti, iščeznuti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ i₂	(<i>gl</i>)	ići
rāga	(<i>m</i>)	bojenje, crvenilo, upala, strast, osjećaj, raspoloženje
√ rañj₄	(<i>gl</i>)	biti obojen, pomaknut, pocrvenjeti
bhaya	(<i>s</i>)	strah
√ bhī₃	(<i>gl</i>)	strašiti se, plašiti se
krodha	(<i>m</i>)	ljutnja, srdžba, bijes, gnjev, jarost
√ krudh₄	(<i>gl</i>)	ljutiti se, srditi se, bjesnjeti, biti gnjevan

sthita-dhīs (*N, jd, m*) = onaj koji je smirenih misli > (*osn*) **sthita-dhī** (*BV*)

sthita	(<i>ptg</i>)	koji stoji, koji se nalazi
√ sthā₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
dhī	(<i>ž</i>)	misao, meditacija, razbor
√ dhī₂	(<i>gl</i>)	misliti

Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *dhī* (*ž*) na kraju složenice prelazi u muški rod.

munis (*N, jd, m*) = mudrac, isposnik > (*osn*) **muni**

Imenica **muni** (*m*) najvjerojatnije dolazi od glagola √ **man_{4,8}** 'misliti' i odnosi se na osobu koja je 'pokrenuta nutarnjim porivom mišljenja'. Obično se prevodi 'mudrac, svetac, isposnik', pri čemu se najčešće misli na onoga mudraca koji je uzeo zavjet šutnje.

ucyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = rečeno je, kaže se >

√ vac₂	(<i>gl</i>)	reći, govoriti
--------------------------	---------------	----------------

2.57

yaḥ sarvatrānabhisnehas tat tat prāpya śubhāśubham nābhinandati na dveṣṭi tasya prajñā pratiṣṭhitā

**Onaj koji ni prema čemu nije privržen,
dosegnuvši dobro ili zlo
(koji) ne likuje i ne mrzi, njegov (je) razbor utemeljen.**

yas (*odn z, N, jd, m*) = onaj koji

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

sarvatrānabhisnehas (*pr, N, jd, m*) = onaj koji ni prema čemu nije privržen
> (*osn*) **sarvatrānabhisneha** (*TP*)

sarvatra	(<i>pril</i>)	svugdje, svagdje, svuda, posvuda
sarva	(<i>pr</i>)	svaki, sav, sve
-tra	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu mjesnih priloga
anabhisneha	(<i>pr, m</i>)	neprivržen, hladan, nestrastven, neraspaljen
an-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred suglasnika a-
abhisneha	(<i>m</i>)	naklonost, privrženost, ljubav
abhi-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'do, pre-, k'
sneha	(<i>m</i>)	ljepilo, mast, mazivo, vezanost, ljubav
√ snih₄	(<i>gl</i>)	biti ljepljiv, biti pričvršćen, biti vezan

Prilog **sarvatra** znači 'svagdje, posvuda', pa se umjesto u obliku složenice, složenice sintagma *sarvatra anabhisnehas* može prevesti 'onaj koji nigdje nije privržen'.

tad (*z, N, jd, s*) = ono

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Udvojeni oblik **tat tad** ima funkciju veznika 'ili'.

prāpya (*aps*) = dosegnuvši, steknuvši, dobivši >

prāp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti, steći, dobiti, doći do
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ āp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

śubhāśubham (*AK, jd, s*) = dobitka i gubitka > (*osn*) **śubhāśubha** (*DVM*)

śubha	(<i>pr, s</i>)	divan, krasan, ugodan, dobar, dobro
aśubha	(<i>pr, s</i>)	gadan, odvratn, nepovoljan, loš, zao, zlo
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
√ śubh₁	(<i>gl</i>)	uljepšati, dotjerati, ukrasiti, kititi

Složenica *dvandva* ponekad je zbirna imenica u srednjem rodu jednine, što je i ovdje slučaj.

na (č) = ne

abhinandati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = likuje, raduje se, veseli se >

abhinand ₁	(<i>gl</i>)	likovati, hvaliti, slaviti, radovati se, veseliti se
abhi	(<i>prj</i>)	do, pre-, k
√ nand ₁	(<i>gl</i>)	radovati se, veseliti se, biti zadovoljan

dveṣṭi (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = mrzi, zavidi, negoduje >

√ dviṣ ₂	(<i>gl</i>)	mrziti, zavidjeti, biti netrpeljiv
----------------------------	---------------	------------------------------------

tasya (*z, G, jd, m*) = (od) njega

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

prajñā (*N, jd, ž*) = proznanja, razumijevanje, razbor > (*osn*) **prajñā**

prajñā ₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā ₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

pratiṣṭhitā (*ptg, N, jd, ž*) = utemeljena, utvrđena > (*osn*) **pratiṣṭhita**

pratiṣṭhā ₁	(<i>gl</i>)	utvrditi, osnovati, zasnovati, utemeljiti, učvrstiti
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

2.58

**yadā samharate cāyaṁ kūrmo 'ṅgānīva sarvaśaḥ
indriyāṇīndriyārthebhyas tasya prajñā pratiṣṭhitā**

**I kada on povuče osjetila s predmeta osjetilā
kao što kornjača uvlači udove sa svih strana,
(tad je) njegov razbor utemeljen.**

yadā (*prii*) = kada (*odnosno*)

samharate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = uvlači, povlači >

samhr ₁	(<i>gl</i>)	uvući, povući, obuzdati, spriječiti, ograničiti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ hr ₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati

ca (*vž*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

ayam (*pok z, N, jd, m*) = ovaj

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

kūrmās (*N, jd, m*) = kornjača > (*osn*) **kūrma**

Imenica **kūrma** (*m*) može se odnositi i na ime boga *Kūrme* koji se javlja kao drugi Višņuov avatāra u obliku kornjače. Deset Višņuovih avatāra su: *Matsya* (riba), *Kūrma* (kornjača), *Varāha* (vepar), *Nṛsīmha* (čovjek-lav), *Vāmana* (patuljak), *Paraśurāma* (brāhmaṇa koji je djelovao kao kṣatriya), *Rāma* (kralj), *Kṛṣṇa* i *Balarāma* (dva brata, dječaci pastir), *Buddha* (prosvijetljeni mudrac) i *Kalkin* (ratnik koji će se tek pojaviti na kraju Kali-yuge).

aṅgāni (*Ak, mn, s*) = udove > (*osn*) **aṅga**

Imenica **aṅga** (*s*) dolazi od rijetkog glagola √ **am**₁ 'ići'.

iva (*prj*) = kao, poput

sarvaśas (*prii*) = svi skupa, skupno

Sarvaśas je dijelni prilog koji se tvori od pridjeva **sarva** 'svaki, sav, sve' sufiksom za tvorbu dijelnih (distributivnih) brojeva **-śas**.

indriyāṇi (*Ak, mn, s*) = osjetilā, čulā > (*osn*) **indriya**

Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

indriyārthebhyas (*Abl, mn, m*) = od predmeta osjetila, od objekata osjetila
> (*osn*) **indriyārtha** (*TP*)

indriya	(<i>s</i>)	osjetilo, čulo
----------------	--------------	----------------

artha	(<i>m</i>)	stvar, vlasništvo, novac, korist, svrhovitost, dobitak
--------------	--------------	--

√ arth ₁₀	(<i>gl</i>)	tražiti, očekivati
-----------------------------	---------------	--------------------

Imenica **artha** (*m*) može se prevesti kao 'objekt, predmet', tj. ono na što je usmjerena radnja ili djelatnost.

tasya (*z, G, jd, m*) = (od) njega

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

prajñā (*N, jd, ž*) = proznaja, razumijevanje, razbor > (*osn*) **prajñā**

prajñā ₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
----------------------------	---------------	---

pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
------------	----------------	-------------

√ jñā ₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći
---------------------------	---------------	-----------------------------------

pratiṣṭhitā (*ptg, N, jd, ž*) = utemeljena, utvrđena > (*osn*) **pratiṣṭhita**

pratiṣṭhā ₁	(<i>gl</i>)	utvrditi, osnovati, zasnovati, utemeljiti, učvrstiti
-------------------------------	---------------	--

prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
--------------	----------------	----------------

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

2.59
viṣayā vinivartante nirāhārasya dehinaḥ
rasa-varjaṃ raso 'py asya paraṃ drṣṭvā nivartate

Predmeti (osjetila) se povlače
(od) utjelovljenog koji (im) se ne hrani.
Odricanjem od okusa, okus ostaje,
a vidjevši Uzvišenoga, (okus) nestaje.

viṣayās (*N, mn, m*) = objekti, teze, stavovi, područja > (*osn*) **viṣaya**
 Etimologija imenice **viṣaya** nije jasna (*vidi gore*). Ovdje se odnosi na 'predmete osjetila'.

vinivartante (*gl, 3.l, mn, Ātm, prez, ind*) = povlače se, miču se >

vinivṛt₁	(<i>gl</i>)	prestati, vratiti se, maknuti se, ostaviti, povući
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
ni	(<i>prj</i>)	dolje, unutra
√ vṛt₁	(<i>gl</i>)	vrtjeti (se), okrenuti (se), ići, krenuti, napredovati, živjeti, ostati, boraviti, činiti, nadgledati, dogoditi se

nirāhārasya (*G, jd, m*) = (od) onog koji ne uzima, koji posti > (*osn*) **nirāhāra**

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
āhāra	(<i>pr</i>)	koji uzima, koji se hrani
āhr₁	(<i>gl</i>)	dohvatiti, donijeti, ponuditi, dati
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ hr₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati

dehinas (*G, jd, m*) = (od) utjelovljenog, (od) tjelesnog, duše > (*osn*) **dehin**

deha	(<i>m, s</i>)	tijelo, oblik, forma, masa, hrpa
√ dih₂	(<i>gl</i>)	obojiti, ukaljati, mazati
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

rasa-varjaṃ (*G, jd, m*) = bez okusa, napuštanje okusa > (*osn*) **varja** (*TP*)

rasa	(<i>m</i>)	okus
varja	(<i>pr</i>)	odlaženje, napuštanje (<i>na kraju složenice: osim, izuzev</i>)
√ vrj₇	(<i>gl</i>)	izviti, uviti, saviti, otkinuti

Kada se na kraju složenice nađe oblik **varjaṃ** (*pr, Ak, jd, m*) tada ima značenje prijedloga 'bez'.

rasas (*N, jd, m*) = okus > (*osn*) **rasa**

Imenica **rasa** (*m*) ponajprije znači 'okus', ali se koristi i u drugim značenjima 'sok, mliječ, ljubav, čežnja, osjećaj, estetski doživljaj' i sl. Vjerojatnije je da je glagol √ **ras₁₀** 'okusiti, kušati' izveden iz imenice nego obratno.

api (vz) = i, također, čak, iako, samo, svi (s brojevima) (stoji postpozitivno)

asya (pok z, G, jd, s) = (od) ovoga

idam	(pok z)	ovaj, ova, ovo
-------------	---------	----------------

param (pr, Ak, jd, m) = najvećega, uzvišenoga > (osn) **para**

Pridjev **para** znači 'dalek, udaljen, konačan, zadnji, glavni, najveći', a ovdje se odnosi na boga.

dr̥ṣtvā (aps) = vidjevši >

√ dr̥ś ₁	(gl)	vidjeti, gledati, promatrati
----------------------------	------	------------------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

nivartate (gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind) = prestaje, utišava se, vraća se >

nivṛt ₁	(gl)	prestati, utihnuti, izbjeći, vratiti se
---------------------------	------	---

ni	(prj)	dolje, unutra
-----------	-------	---------------

√ vṛt ₁	(gl)	vrtnuti (se), okrenuti (se), ići, krenuti, napredovati, živjeti, ostati, boraviti, činiti, nadgledati, dogoditi se
---------------------------	------	--

2.60

**yatato hy api kaunteya puruṣasya vipaścitaḥ
indriyāṇi pramāthini haranti prasabhaṃ manaḥ**

**Neprilična osjetila silom svladavaju um
Čak i uvidavnog čovjeka koji se trudi, (o) Kuntin (sine).**

yatatas (ppa, G, jd, m) = (od) onog koji se trudi, koji nastoji > (osn) **yatat**

√ yat ₁	(gl)	urediti, postrojiti, truditi se, nastojati, susresti se
-nt	(suf)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

hi (č) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

api (vz) = i, također, čak, iako, samo, svi (s brojevima) (stoji postpozitivno)

kaunteya (V, jd, m) = (o) Kuntin (sine) > (osn) **kaunteya**

Ime **Kaunteya** je matronim izveden iz imena **Kuntī**. Odnosi se na Arjuna (*vidi gore*).

puruṣasya (G, jd, m) = (od) čovjeka, muškarca > (osn) **puruṣa**

Imenica **puruṣa** vjerojatno potječe od glagola √ **pṛ**_{3,6,9} 'puniti'.

vipaścitas (*G, jd, m*) = (od) uviđavnog, pametnog, mudrog
> (*osn*) **vipaścīt** (*BV*)

vipaś₁	(<i>gl</i>)	vidjeti zorno, razlikovati, razlučiti, razaznati
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ paś₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
cit	(<i>pr</i>)	koji zna, koji vidi (<i>na kraju složenice</i>)
√ cit₁	(<i>gl</i>)	misliti, uvidjeti, primijetiti, razumjeti, shvatiti

Glagol √ **paś₁** inačica je glagola √ **drś₁**.

indriyāṇi (*N, mn, s*) = osjetila, čula > (*osn*) **indriya**
Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

pramāthīni (*pr, N, mn, s*) = burni, vrtložasti, neprilični, koji muče, zlostavljaju
> (*osn*) **pramāthin**

pramātha	(<i>m</i>)	naprezanje, iscrpljivanje, mučenje
pramath_{1,9}	(<i>gl</i>)	naprezati, iscrpljivati, mučiti
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ math_{1,9}	(<i>gl</i>)	kovitlati se, komešati se, miješati, tresti
-in	(<i>suř</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

haranti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = kradu, svladavaju >

√ hr₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati
-------------------------	---------------	--

prasabham (*pri*) = silom, snažno, nasilno

Ovaj prilog zapravo je *Ak, jd* imenice **prasabha** 'sila, snaga' (od glagola **pra** + √ **sah₁** ('prevladati, opstati, pobijediti, trpiti') 'osvojiti, obuzdati, ograničiti').

manas (*N, jd, s*) = um, pamet > (*osn*) **manas**

√ man_{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti
----------------------------	---------------	---------

2.61

**tāni sarvāṇi saṁyamya yukta āsīta mat-paraḥ
vaśe hi yasyendriyāṇi tasya prajñā pratiṣṭhitā**

**Ovladavši svima njima, neka sjedne utemeljen posvećen Meni.
(Onaj) čija su osjetila baš pod nadzorom,
njegov (je) razbor utemeljen.**

tāni (*z, Ak, mn, s*) = njih, ta

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

sarvāṇi (*pr, Ak, mn, s*) = sva > (*osn*) **sarva**

saṁyamya (*aps*) = obuzdavši, ovladavši >

saṁyam₁	(<i>gl</i>)	zadržati, zauzdati, obuzdati, nadzirati
---------------------------	---------------	---

sam	(<i>prj</i>)	s
------------	----------------	---

√ yam₁	(<i>gl</i>)	držati, zadržati, stezati, zaustaviti, stati, prestati
--------------------------	---------------	--

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

yuktas (*ptg, N, jd, m*) = vezan, povezan, utemeljen, utvrđen > (*osn*) **yukta**

√ yuj₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti
--------------------------	---------------	-------------------

āsīta (*gl, 3.l, jd, Ātm, opt*) = sjedi, sjeda >

√ ās₂	(<i>gl</i>)	sjesti
-------------------------	---------------	--------

mat-paras (*N, jd, m*) = onaj kojemu sam ja konačni cilj, koji je posvećen meni
> (*osn*) **mat-para** (*BV*)

mad	(<i>z</i>)	ja
------------	--------------	----

para	(<i>pr</i>)	dalek, udaljen, konačan, zadnji, glavni, neprijatelj
-------------	---------------	--

vaśe (*L, jd, m*) = pod nadzorom, kontrolom > (*osn*) **vaśa**

√ vaś₂	(<i>gl</i>)	htjeti, zapovijedati, nadzirati, tražiti, očekivati
--------------------------	---------------	---

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

yasya (*odn z, G, jd, m*) = (od) kojega

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

indriyāṇi (*N, mn, s*) = osjetila, čula > (*osn*) **indriya**

Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

tasya (*z, G, jd, m*) = (od) njega

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

prajñā (*N, jd, ž*) = proznaja, razumijevanje, razbor > (*osn*) **prajñā**

prajñā ₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā ₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

pratiṣṭhitā (*ptg, N, jd, ž*) = utemeljena, utvrđena > (*osn*) **pratiṣṭhita**

pratiṣṭhā ₁	(<i>gl</i>)	utvrditi, osnovati, zasnovati, utemeljiti, učvrstiti
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

2.62

**dhyāyato viṣayān puṁsaḥ saṅgas teṣūpajāyate
saṅgāt sañjāyate kāmaḥ kāmāt krodho 'bhijāyate**

**Dok čovjek misli o predmetima, u njima nastaje vezanost.
Iz vezanosti se stvara želja, iz želje se rađa gnjev.**

dhyāyatas (*ppa, G, jd, m*) = (od) onog koji misli, meditira > (*osn*) **dhyāyat**

√ dhi ₂	(<i>gl</i>)	misliti
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

viṣayān (*Ak, mn, m*) = objekte, teze, stavove, područja > (*osn*) **viṣaya**

Etimologija imenice **viṣaya** nije jasna (*vidi gore*). Ovdje se odnosi na 'predmete osjetila'.

puṁsas (*G, jd, m*) = (od) čovjeka, muškarca > (*osn*) **puṁs**

saṅgas (*N, jd, m*) = veza, udruživanje, prijanjanje, želja > (*osn*) **saṅga**

√ sañj ₁	(<i>gl</i>)	visjeti, prijanjati, pristajati, priljubiti se
----------------------------	---------------	--

teṣu (*z, L, mn, m*) = u njima

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

upajāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = rođen je, rađa se, nastaje, stvara se >

upajan ₄	(<i>gl</i>)	roditi se, nastati, stvoriti se, dodati
upa	(<i>prj</i>)	pri, do
√ jan ₄	(<i>gl</i>)	roditi se

saṅgāt (*Abl, jd, m*) = od veze, udruživanja, prijanjanja, želje > (*osn*) **saṅga**

√ **sañj₁** (*gl*) visjeti, prijanjati, pristajati, priljubiti se

sañjāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = stvara se, postaje >

sañjan₄ (*gl*) roditi se, stvoriti se, nastati, dogoditi se, postati

sam (*prj*) s

√ **jan₄** (*gl*) roditi se

kāmas (*N, jd, m*) = želja, čežnja, ljubav, požuda > (*osn*) **kāma**

√ **kam₁** (*gl*) željeti, čeznuti, voljeti

kāmāt (*Abl, jd, m*) = od želje, čežnje, ljubavi, požude > (*osn*) **kāma**

√ **kam₁** (*gl*) željeti, čeznuti, voljeti

krodhas (*N, jd, m*) = ljutnja, srdžba, bijes, gnjev, jarost > (*osn*) **krodha**

√ **krudh₄** (*gl*) ljutiti se, srditi se, bjesnjati, biti gnjevan

abhijāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = stvara se, nastaje >

abhijan₄ (*gl*) roditi se, stvoriti se, nastati

abhi (*prj*) do, pre-, k

√ **jan₄** (*gl*) roditi se

2.63

**krodhād bhavati sammohaḥ sammohāt smr̥ti-vibhramaḥ
smr̥ti-bhramśād buddhi-nāšo buddhi-nāśāt praṇaśyati**

**Od gnjeva nastaje zbuñjenost,
od zbuñjenosti smušenost pamćenja
od smušenog pamćenja propast razuma,
od propasti pamćenja (čovjek) iščezava.**

krodhāt (*Abl, jd, m*) = od ljutnje, srdžbe, bijesa, gnjeva, jarosti > (*osn*) **krodha**

√ **krudh₄** (*gl*) ljutiti se, srditi se, bjesnjati, biti gnjevan

bhavati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = biva, jest, postaje >

√ **bhū₁** (*gl*) biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

sammohas (*N, jd, m*) = zbunjenost, zaprepaštenje > (*osn*) **sammoha**

sammuh₄	(<i>gl</i>)	zaprepastiti, zbuniti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ muh₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se

sammohāt (*Abl, jd, m*) = od zbunjenosti, zaprepaštenja > (*osn*) **sammoha**

sammuh₄	(<i>gl</i>)	zaprepastiti, zbuniti
sam	(<i>prj</i>)	s
√ muh₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se

smṛti-vibhramas (*N, jd, m*) = zbunjenost pamćenja > (*osn*) **vibhrama** (*TP*)

smṛti	(<i>ž</i>)	pamćenje
√ smṛ₁	(<i>gl</i>)	sjetiti se, pamtiti
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)
vibhrama	(<i>m</i>)	lutanje, skitnja, obmana, iluzija, zabluda, prijevara
vibhram₁	(<i>gl</i>)	lutati, skitati se, drhtati, vrtjeti se, kružiti, lebdjeti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ bhram₁	(<i>gl</i>)	tražiti, lutati

smṛti-bhramśāt (*Abl, jd, m*) = od obmane pamćenja

> (*osn*) **bhramśa** (*TP*)

smṛti	(<i>ž</i>)	pamćenje
√ smṛ₁	(<i>gl</i>)	sjetiti se, pamtiti
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)
bhramśa	(<i>m</i>)	lutanje, skitnja, obmana, iluzija, zabluda, prijevara
√ bhram₁	(<i>gl</i>)	tražiti, lutati

buddhi-nāśas (*N, jd, m*) = propast razuma > (*osn*) **nāśa** (*TP*)

buddhi	(<i>ž</i>)	razum, inteligencija, um, razumijevanje
√ budh_{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
nāśa	(<i>m</i>)	nestanak, uništenje, propast, pad, razaranje
√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se

buddhi-nāśāt (*Abl, jd, m*) = od propasti razuma > (*osn*) **nāśa** (*TP*)

buddhi	(<i>ž</i>)	razum, inteligencija, um, razumijevanje
√ budh_{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
nāśa	(<i>m</i>)	nestanak, uništenje, propast, pad, razaranje
√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se

praṇāśyati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = iščezava, nestaje >

praṇāś₄	(<i>gl</i>)	iščeznuti, nestati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ naś₄	(<i>gl</i>)	nestati, izgubiti se

2.64

rāga-dveṣa-vimuktais tu viṣayān indriyaiś caran ātma-vaśyair vidheyātmā prasādam adhigacchati

**Ali onaj koji se kreće među predmetima (osjetila)
s ovladanim osjetilima oslobođenima od strasti i mržnje,
onaj koji je smirene duše, dostiže milost.**

rāga-dveṣa-vimuktais (*I, mn, s*) = (s) oslobođenima od strasti i mržnje
> (*osn*) **vimukta** (*TP*)

rāga	(<i>m</i>)	bojenje, crvenilo, upala, strast, osjećaj, raspoloženje
√ rañj ₄	(<i>gl</i>)	biti obojen, pomaknut, pocrvenjeti
dveṣa	(<i>m</i>)	mržnja, zavist, netrpeljivost, neprijateljstvo
√ dviṣ ₂	(<i>gl</i>)	mrziti, zavidjeti, biti netrpeljiv
vimukta	(<i>ptg</i>)	oslobođen, riješen, odriješen
√ vimuc ₆	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, osloboditi se, riješiti se
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ muc ₆	(<i>gl</i>)	odriješiti, olabaviti, popustiti, osloboditi, napustiti

tu (*vz*) = ali, iako (*stavlja se postpozitivno*)

viṣayān (*Ak, mn, m*) = objekte, teze, stavove, područja > (*osn*) **viṣaya**
Etimologija imenice **viṣaya** nije jasna (*vidi gore*). Ovdje se odnosi na 'predmete osjetila'.

indriyaiś (*I, mn, s*) = (s) osjetilima, čulima > (*osn*) **indriya**
Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

carants (*ppa, N, jd, m*) = onaj koji se kreće, koji ide > (*osn*) **carat**

√ car ₁	(<i>gl</i>)	ići, micati se, kretati se, živjeti, djelovati
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

ātma-vaśyais (*I, mn, s*) = (s) kojima duša vlada, (sa) samoovladanim
> (*osn*) **ātma-vaśya** (*TP*)

ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah
vaśya	(<i>gerv</i>)	ovladan, kojim treba zapovijedati,
√ vaś ₂	(<i>gl</i>)	htjeti, zapovijedati, nadzirati, tražiti, očekivati

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an**₂ 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

vidheyātmā (*N, jd, m*) = > kojega je duša sređena, smirena
> (*osn*) **vidheyātman** (*BV*)

vidheya	(<i>gerv</i>)	stavljen, postavljen, sređen, pojavljen
vidhā₃	(<i>gl</i>)	razdijeliti, narediti, pojaviti se, nastati, stvoriti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ dhā₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti
ātman	(<i>m</i>)	jastvo, duša, dah

Imenica **ātman** (*m*) izvedena je iz glagola √ **an₂** 'disati' primarnim sufiksom **-man** kojim se tvore radne imenice uglavnom srednjeg roda.

prasādam (*Ak, jd, m*) = milost, sjaj, jasnost, smirenost, mir > (*osn*) **prasāda**

prasad₁	(<i>gl</i>)	smiriti se, razjasniti se, postati zadovoljen, milostiv
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ sad₁	(<i>gl</i>)	sjediti, tonuti

adhigacchati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = nailazi, stječe, dostiže >

adhigam₁	(<i>gl</i>)	prići, naići, dosegnuti, postići, steći
adhi	(<i>prj</i>)	preko, na
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići

2.65

**prasāde sarva-duḥkhānām hānir asyopajāyate
prasanna-cetaso hy āśu buddhiḥ paryavatiṣṭhate**

**U milosti se rađa kraj svih njegovih nesreća.
Kod onog baš čije su misli smirene ubrzo se razum učvršćuje.**

prasāde (*L, jd, m*) = u milosti, sjaju, jasnosti, smirenosti > (*osn*) **prasāda**

prasad₁	(<i>gl</i>)	smiriti se, razjasniti se, postati zadovoljen, milostiv
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ sad₁	(<i>gl</i>)	sjediti, tonuti

sarva-duḥkhānām (*G, mn, s*) = (od) svih nesreća > (*osn*) **duḥkha** (*KD*)

sarva	(<i>pr</i>)	sav, svi, svaki
duḥkha	(<i>pr, s</i>)	nesreća, žalost, teškoća, nezadovoljstvo
dus-	(<i>prf</i>)	loš, težak, zao (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

hānis (*N, jd, ž*) = napuštanje, odricanje, kraj > (*osn*) **hāni**

Imenica **hāni** (*ž*) vjerojatno potječe od glagola √ **han**₂ 'udariti, ubiti, ozlijediti, uništiti'.

asya (*pok z, G, jd, s*) = (od) ovoga

idam	(<i>pok ž</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

upajāyate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = rođen je, rađa se, nastaje, stvara se >

upajan ₄	(<i>gl</i>)	roditi se, nastati, stvoriti se, dodati
----------------------------	---------------	---

upa	(<i>prj</i>)	pri, do
------------	----------------	---------

√ jan ₄	(<i>gl</i>)	roditi se
---------------------------	---------------	-----------

prasanna-cetasas (*G, jd, m*) = (od) onog koji je radosnih misli, srca

> (*osn*) **prasanna-cetas** (*BV*)

prasanna	(<i>ptg</i>)	zadovoljen, radostan, veseo, smiren, istinit
-----------------	----------------	--

prasad ₁	(<i>gl</i>)	smiriti se, razjasniti se, postati zadovoljen, milostiv
----------------------------	---------------	---

pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
------------	----------------	-------------

√ sad ₁	(<i>gl</i>)	sjediti, tonuti
---------------------------	---------------	-----------------

cetas	(<i>s</i>)	misao, inteligencija, pamet, svjesnost, srce
--------------	--------------	--

√ cit ₁	(<i>gl</i>)	misliti, uvidjeti, primijetiti, razumjeti, shvatiti
---------------------------	---------------	---

Budući da se u hinduizmu vjeruje kako je središte misli u području srca, imenica *cetas* (*s*) može se prevesti 'srce'. Ono jest središte osjećaja, tj. emocija; ali i misao, tj. inteligencije. Budući da je ovo složenica *bahuvrīhi*, imenica *cetas* (*s*) na kraju složenice prelazi u muški rod.

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

āśu (*pril*) = odmah, brzo, ubrzo, uskoro

Prilog **āśu** dolazi od glagola √ **aś**₅ 'doći, dostići, doseći'.

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

paryavatiṣṭhate (*gl, 3.l, jd, Ātm, prez, ind*) = učvršćuje se, temelji se, jača >

paryavasthā ₁	(<i>gl</i>)	učvrstiti se, ojačati,
---------------------------------	---------------	------------------------

pari	(<i>prj</i>)	okolo, oko
-------------	----------------	------------

ava	(<i>prj</i>)	dolje, od
------------	----------------	-----------

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

2.66

**nāsti buddhir ayuktasya na cāyuktasya bhāvanā
na cābhāvayataḥ śāntir aśāntasya kutaḥ sukham**

**Neutemeljeni nema razuma,
niti neutemeljeni (ima) postojane misli,
niti nepostojani (ima) mira, (pa) otkud nemirnome sreća?**

na (č) = ne

asti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = je, jest >

√ as ₂	(<i>gl</i>)	biti
--------------------------	---------------	------

Oblici prezenta glagola 'biti' dolaze iz indoevropskog korijena **es-* (*vidi gore*).

buddhis (*N, jd, ž*) = razum, inteligencija, um, razumijevanje > (*osn*) **buddhi**

√ budh _{1,4}	(<i>gl</i>)	opaziti, buditi se, probuditi se, uočiti, doznati
------------------------------	---------------	---

ayuktasya (*pr, G, jd, m*) = (od) nepovezanoga, neutemeljenoga

> (*osn*) **a-yukta**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
yukta	(<i>ptg</i>)	vezan, upregnut, jaram, utemeljen, utvrđen
√ yuj ₇	(<i>gl</i>)	vezati, upregnuti

ca (*vž*) = i (*stavlja se postpozitivno*)

bhāvanā (*N, jd, ž*) = (postojana) misao, ideja, mašta, stav > (*osn*) **bhāvanā**

bhāvana	(<i>pr</i>)	onaj koji (se) stvara, manifestira, smišlja, zamišlja
bhāva	(<i>m</i>)	bivanje, postojanje, egzistencija
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
-na	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu pridjeva i imenica općeg značenja

Pridjev **bhāvana** odnosi se na nastanak, tj. razvoj misli. To implicira da je tako nastala misao postojana, tj. čvrsta. U sustavu nazora *nyāya* odnosi se na onaj uzrok pamćenja koji nastaje od izravnog promatranja (percepcije). U budizmu se često odnosi na njegovanje (kultiviranje) određenih vrlina.

abhāvayatas (*ppa-kzt, G, jd, m*) = (od) nepostojanog > (*osn*) **a-bhāvayat**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
bhāva	(<i>m</i>)	bivanje, postojanje, egzistencija
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se
-aya	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu kauzativa
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

śāntis (*N, jd, ž*) = mir > (*osn*) **śānti**

√ śam ₄	(<i>gl</i>)	mirovati, završiti, okončati, umiriti se
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

aśāntasya (*pr, G, jd, m*) = (od) nemirnoga > (*osn*) **a-śānta**

a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
śānta	(<i>pr</i>)	miran
√ śam ₄	(<i>gl</i>)	mirovati, završiti, okončati, umiriti se

kutas (*pri*) = otkuda?, odakle?

Upitni prilog **kutas** je *Abl, jd* upitne zamjenice **ka** 'tko?, što?'.

sukham (*N, jd, s*) = sreća, radost, zadovoljstvo > (*osn*) **sukha**

su-	(<i>prf</i>)	dobar, lijep, ugodan (dodaje se ispred imenica i rjeđe glagola)
kha	(<i>s</i>)	središte osovine, središte, rupa, eter, vakuum

2.67

**indriyāṇāṁ hi caratām yan mano 'nuvidhīyate
tad asya harati prajñāṁ vāyur nāvam ivāmbhasi**

**Kad se um povodi za nemirnim osjetilima,
to mu (umu) odnosi razbor, kao (što) vjetar (odnosi) brod na vodi.**

indriyāṇāṁ (*G, mn, s*) = (od) osjetilā, čulā > (*osn*) **indriya**

Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

hi (*č*) = upravo, baš (*ekspletiv, obično se ubacuje kako bi se izbjegao zijev*)

caratām (*ppa, G, mn, s*) = (od) onih koji se kreću, koji idu > (*osn*) **carat**

√ car ₁	(<i>gl</i>)	ići, micati se, kretati se, živjeti, djelovati
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

yad (*pri*) = kad, kada

Prilog **yad** zapravo je odnosna zamjenica 'koji'; ali ona ima raznoliku uporabu.

manas (*N, jd, s*) = um, pamet > (*osn*) **manas**

√ man _{4,8}	(<i>gl</i>)	misliti
-----------------------------	---------------	---------

anuvīdhīyate (*gl, 3.l, jd, Pas, prez, ind*) = podređen je, povodi se >

anuvīdhā₃	(<i>gl</i>)	odrediti, podrediti, propisati, prilagoditi, povoditi
anu	(<i>prj</i>)	iza, uzduž
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ dhā₃	(<i>gl</i>)	staviti, postaviti, poleći, ubaciti, kazniti

Pasiv glagola (**anu**)**vīdhā₃** slaže se s genitivom u značenju 'povodi se (*čime*)'.

tad (*pril*) = tad, tada

Prilog **tad** zapravo je lična zamjenica 'on, taj'. Prilozi **yad** i **tad** su korelativi.

asya (*pok z, G, jd, s*) = (od) ovoga

idam	(<i>pok z</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

harati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = krade, svladava, odvodi >

√ hr₁	(<i>gl</i>)	odvesti, opljačkati, ukrasti, svladati
-------------------------	---------------	--

prajñām (*Ak, jd, ž*) = proznaju, razumijevanje, razbor > (*osn*) **prajñā**

prajñā₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

vāyus (*N, jd, m*) = vjetar, zrak, (bog vjetra Vāyu) > (*osn*) **vāyu**

√ vā₂	(<i>gl</i>)	puhati
-yu	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica općeg značenja (<i>m</i>)

nāvam (*Ak, jd, ž*) = brod, lađu > (*osn*) **nau**

Imenica **nau** dolazi iz indoevropskog korijena **nau-* 'brod, lađa' i prepoznaje se u latinskom **navis**, talijanskom **nave**, grčkom **ναύς** [*naús*], staroirskom **nau**, te engleskim riječima **nave**, **naval**, **nautical**, **navy** i sl.

iva (*prj*) = kao, poput

ambhasi (*L, jd, s*) = na vodi > (*osn*) **ambhas**

2.68

tasmād yasy mahā-bāho nigr̥hītāni sarvaśaḥ indriyāṇindriyārthebhyas tasya prajñā pratiṣṭhitā

**Dakle, snažnoruki, (onaj) čija su sva osjetila povučena
od predmeta osjetila, njegov (je) razbor utemeljen.**

tasmāt (*pril*) = stoga, dakle, zato

Prilog **tasmāt** je *Abl, jd, m* zamjenice **tad** 'onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono' što znači 'od toga, od onoga'.

yasya (*odn z, G, jd, m*) = (od) kojega

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

mahā-bāho (*V, jd, m*) = (o) snažnoruki, dugoruki > (*osn*) **mahā-bāhu** (*BV*)

mahā	(<i>pr</i>)	velik (<i>u osnovi mahat</i>)
bāhu	(<i>m</i>)	ruka
√ baṁh₁	(<i>gl</i>)	rasti

nigr̥hītāni (*ptg, N, mn, s*) = povučeni, obuzdani > (*osn*) **nigr̥hīta**

nigrah₉	(<i>gl</i>)	povući, obuzdati, kazniti, smaknuti, potlačiti
ni	(<i>prj</i>)	dolje, unutra
√ grah₉	(<i>gl</i>)	uzeti, grabiti, ščepati, zgrabiti

Glagol **grah** dolazi iz indoevropskog korijena ***grebh-** 'grabiti' i prepoznaje se npr. u engleskom **to grab** ili hrvatskom **grabiti** i **grepsti**.

sarvaśas (*pril*) = svi skupa, skupno

Sarvaśas je dijelni prilog koji se tvori od pridjeva **sarva** 'svaki, sav, sve' sufiksom za tvorbu dijelnih (distributivnih) brojeva **-śas**.

indriyāṇi (*N, mn, s*) = osjetila, čula > (*osn*) **indriya**

Imenica **indriya** (*s*) 'osjetilo, čulo' dolazi od imena boga Indre (*vidi gore*).

indriyārthebhyas (*Abl, mn, m*) = od predmeta osjetila, od objekata osjetila
> (*osn*) **indriyārtha** (*TP*)

indriya	(<i>s</i>)	osjetilo, čulo
artha	(<i>m</i>)	stvar, vlasništvo, novac, korist, svrhovitost, dobitak
√ arth₁₀	(<i>gl</i>)	tražiti, očekivati

Imenica **artha** (*m*) može se prevesti kao 'objekt, predmet', tj. ono na što je usmjerena radnja ili djelatnost.

tasya (*z, G, jd, m*) = (od) njega

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Zamjenice **yasya** i **tasya** su korelativi.

prajñā (*N, jd, ž*) = proznaja, razumijevanje, razbor > (*osn*) **prajñā**

prajñā ₉	(<i>gl</i>)	proznati, razumjeti, raspoznati, razabrati, razaznati
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ jñā ₉	(<i>gl</i>)	znati, poznati, iskusiti, pronaći

pratiṣṭhitā (*ptg, N, jd, ž*) = utemeljena, utvrđena > (*osn*) **pratiṣṭhita**

pratiṣṭhā ₁	(<i>gl</i>)	utvrditi, osnovati, zasnovati, utemeljiti, učvrstiti
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

2.69

**yā niśā sarva-bhūtānām tasyām jāgarti saṃyami
yasyām jāgrati bhūtāni sā niśā paśyato muneḥ**

**Ono što (je) noć za sva bića, u njoj je probuđen samoovladani,
U onome (gdje) su probuđena bića noć je za mudraca vidjeoca.**

yā (*odn z, N, jd, ž*) = ona koja

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

niśā (*N, jd, ž*) = noć > (*osn*) **niśā**

Imenica **niśā** (*ž*) vjerojatno je povezana s temeljnom riječju za 'noć': **nak** (*indeklinabilno*) i **nakta** (*s*) koje dolaze iz indoevropskog korijena ***nokʷt(i)s** 'noć' i prepoznaje se u latinskom **nox, noctis**, talijanskom **notte**, španjolskom **noche**, francuskom **nuît**, grčkom **νύχτα** [*níhta*], albanskom **natë**, litavskom **naktis**, latvijskom **nakts**, irskom **oíche**, velškom **nos**, gotskom **nahts**, njemačkom **Nacht**, nizozemskom **nacht**, švedskom i norveškom **natt**, islandskom **nótt**, engleskom **night**, praslavenskom **nòk'tjь**, staroslavenskom **noštь**, ruskom **ночь**, slovenskom **noč** i hrvatskom **noć**.

sarva-bhūtānām (*G, mn, s*) = (od) svih bića > (*osn*) **bhūta** (*KD*)

sarva	(<i>pr</i>)	sav, svi, svaki
bhūta	(<i>ptg, s</i>)	biće
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

tasyām (*z, L, jd, ž*) = u njoj, u toj

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

jāgarti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, int, ind*) = probuđen je, razbuđuje se >

√ jāgr ₂	(<i>gl</i>)	probuditi, razbuditi (se)
√ gr ₂	(<i>gl</i>)	buditi (se)

Intenziv ili frekventativ je glagolska modalnost kojom se izražava ponovljena ili pojačana (intenzivirana) radnja (npr. kada se tvori od glagola koji znače 'ići' ima značenje: 'ići uzduž i poprijeko, lutati'). Intenziv mogu tvoriti samo jednosložni glagoli koji počinju sa suglasnikom. Tvori ga šezdesetak glagola. Može se tvoriti tako da se lični nastavci dodaju se na reduplicirani korijen (taj oblik ima samo *parasmaipadu*, a konjugacija je kao u 3. razredu) ili se na reduplicirani korijen dodaje se sufiks *-ya* i lični nastavci (taj oblik ima samo *ātmanepadu*, a konjugacija je kao u 1. razredu).

saṁyamī (*N, jd, m*) = zauzdan, obuzdan, samoovladan > (*osn*) **saṁyamin**

saṁyam ₁	(<i>gl</i>)	zadržati, zauzdati, obuzdati, nadzirati
sam	(<i>prj</i>)	s
√ yam ₁	(<i>gl</i>)	držati, zadržati, stezati, zaustaviti, stati, prestati
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

yasyām (*odn z, L, jd, ž*) = u kojoj

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

jāgrati (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, int, ind*) = probuđeni su, razbuđuju se >

√ jāgr ₂	(<i>gl</i>)	probuditi, razbuditi (se)
√ gr ₂	(<i>gl</i>)	buditi (se)

Oblik **jāgrati** je intenziv ili frekventativ (*vidi gore*). Glagol √ **jāgr**₂ ima nepravilnu konjugaciju, pa je oblik u *3.l mn jāgrati*, a ne **jāgranti**.

bhūtāni (*N, mn, s*) = bića > (*osn*) **bhūta**

bhūta	(<i>ptg, s</i>)	biće
√ bhū ₁	(<i>gl</i>)	biti, postati, nastati, pripasti, dogoditi se

sā (*z, N, jd, ž*) = ona, ta

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

paśyatas (*ppa, G, jd, m*) = (od) mudroga, vidjeoca > (*osn*) **paśyat**

√ drś ₁	(<i>gl</i>)	vidjeti, gledati, promatrati
-nt	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participa prezenta aktivnog

Glagol √ **drś**₁ ima nepravilnu prezentsku osnovu **paśya**.

munes (*G, jd, m*) = (od) mudraca, isposnika > (*osn*) **muni**

Imenica **muni** (m) najvjerojatnije dolazi od glagola √ **man**_{4,8} 'misлити' i odnosi se na osobu koja je 'pokrenuta nutarnjim porivom mišljenja'. Obično se prevodi 'mudrac, svetac, isposnik', pri čemu se najčešće misli na onoga mudraca koji je uzeo zavjet šutnje.

2.70

**āpūryamāṇam acala-pratiṣṭham
samudram āpaḥ praviśanti yadvat
tadvat kāmā yaṁ praviśanti sarve
sa śāntim āpnoti na kāma-kāmī**

**Kao što voda utječe
u nepokretno i postojano more koje se puni,
tako i sve želje utječu u njega.
On dostiže mir, (a) ne onaj koji žudi za željama.**

āpūryamāṇam (*pfm, Ak, jd, m*) = ono što će se napuniti > (*osn*) **āpūryamāṇa**

āp _{3,6,9}	(<i>gl</i>)	napuniti, ispuniti, ostvariti
ā	(<i>prj</i>)	do, pri, k
√ p _{3,6,9}	(<i>gl</i>)	puniti
-māna	(<i>suf</i>)	sufiks za tvorbu participia medijalnog

Oblik **āpūryamāṇa** je particip futura medijalnog.

acala-pratiṣṭham (*Ak, jd, m*) = nepokretan i postojan
> (*osn*) **pratiṣṭha** (*DVM*)

acala	(<i>pr</i>)	nepokretan, netreperiv
a-	(<i>prf</i>)	prefiks za izražavanje negacije; ispred samoglasnika an-
cala	(<i>pr</i>)	pokretan, treperiv, koji se trese
√ cal ₁	(<i>gl</i>)	pokretati se, treperiti, tresti se
pratiṣṭha	(<i>pr</i>)	utvrđen, utemeljen, čvrst, jak, postojan
pratiṣṭhā ₁	(<i>gl</i>)	utvrditi, osnovati, zasnovati, utemeljiti, učvrstiti
prati	(<i>prj</i>)	protiv, natrag
√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se

samudram (*Ak, jd, m*) = more, ocean > (*osn*) **samudra**

sam-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 's'
udra	(<i>s</i>)	voda
√ ud ₇	(<i>gl</i>)	smočiti, kupati
-ra	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu imenica općeg značenja (<i>m, s</i>)

āpas (*N, mn, ž*) = voda

U klasičnom sanskritu zadržao se samo oblik u množini **āpas** (*vidi gore*).

praviśanti (*gl, 3.l, mn, Prs, prez, ind*) = utječu, ulaze >

praviś ₆	(<i>gl</i>)	ući, proći, uteći
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ viś ₆	(<i>gl</i>)	ući, doći u

yadvat (*pri*) = kako, kao što

yad	(<i>odn z</i>)	koji
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

tadvat (*pri*) = tako, tako i

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-vat	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva u značenju posjedovanja osobine, tj. "koji je kao ishodišna riječ"

Prilozi **yadvat** i **tadvat** su korelativi.

kāmās (*N, mn, m*) = želje, čežnje, ljubavi, požude > (*osn*) **kāma**

√ kam₁	(<i>gl</i>)	željeti, čeznuti, voljeti
--------------------------	---------------	---------------------------

yam (*odn z, Ak, jd, m*) = onog kojeg

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

sarve (*pr, N, mn, m*) = svi > (*osn*) **sarva**

Zamjenički pridjev **sarva** ima zamjeničku deklinaciju, pa *N, mn, m* nije **sarvās** nego **sarve**.

sa (*z, N, jd, m*) = on, taj

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Oblici za ličnu zamjenicu 3. lica jednine muškog roda **saḥ** i **eṣaḥ** stoje samo na kraju rečenice. U sredini teksta gube visargu (*h*): **sa** i **eṣa**; a ispred samoglasnika *a* postaju **so** i **eṣo**; pri čemu se *a* izostavlja i piše se avagraha (u transliteraciji apostrof).

sāntim (*Ak, jd, ž*) = mir > (*osn*) **sānti**

√ sam₄	(<i>gl</i>)	mirovati, završiti, okončati, umiriti se
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

āpnoti (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = dobiva, doseže, dostiže, postiže >

√ āp₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti
-------------------------	---------------	-----------

na (*č*) = ne

kāma-kāmī (*N, jd, m*) = požudan, 'onaj koji želi želje' > (*osn*) **kāmin** (*TP*)

kāma	(<i>m</i>)	želja, čežnja, ljubav, požuda
√ kam₁	(<i>gl</i>)	željeti, čeznuti, voljeti
kāmin	(<i>pr</i>)	onaj koji želi, koji čezne, požudan
kāma	(<i>m</i>)	želja, čežnja, ljubav, požuda
√ kam₁	(<i>gl</i>)	željeti, čeznuti, voljeti
-in	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu pridjeva koji označuju posjedovanje osobina osnovne (ishodišne) riječi

2.71

vihāya kāmān yaḥ sarvān pumāṁś carati niḥspr̥haḥ nirmamo nirahaṅkāraḥ sa śāntim adhigacchati

**Onaj čovjek koji, napustivši sve žudnje, živi bez čežnje,
nesebičan (i) lišen samosvijesti, on dostiže mir.**

vihāya (*aps*) = napustivši >

vihā₃	(<i>gl</i>)	odbaciti, baciti, odreći se
vi	(<i>pr̥j</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ hā₃	(<i>gl</i>)	napustiti, ostaviti, odustati

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

kāmān (*Ak, mn, m*) = želje, čežnje, ljubavi, požude > (*osn*) **kāma**

√ ka₁	(<i>gl</i>)	željeti, čeznuti, voljeti
-------------------------	---------------	---------------------------

yaś (*odn z, N, jd, m*) = onaj koji

yad	(<i>odn z</i>)	koji
------------	------------------	------

sarvān (*pr, Ak, mn, m*) = sve (njih) > (*osn*) **sarva**

pumān (*N, jd, m*) = čovjek > (*osn*) **pumaṁś**

Imenica *pumaṁś* ima nepravilnu deklinaciju (jaka osnova: *pumāṁś*, srednja: *pum*, slaba: *pum̐ś*).

carati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = ide, kreće se, živi, djeluje >

√ ca₁	(<i>gl</i>)	ići, micati se, kretati se, živjeti, djelovati
-------------------------	---------------	--

niḥspr̥has (*pr, N, jd, m*) = lišen žudnje, koji ne čezne > (*osn*) **niḥspr̥ha**

nis-	(<i>pr̥f</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
spr̥hā	(<i>ž</i>)	čežnja, žudnja
√ spr̥h₁	(<i>gl</i>)	čeznuti, žudjeti

nirmamas (*pr, N, jd, m*) = nesebičan, nevezan > (*osn*) **nirmama**

nis-	(<i>pr̥f</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
mama	(<i>z, G, jd</i>)	mene, moj
mad	(<i>ž</i>)	ja

Genitiv zamjenice se može prevesti i posvojnomo zamjenicom ili posvojnomo pridjevom ('moj').

nirahaṅkāras (*pr, N, jd, m*) = lišen ega, samosvijesti > (*osn*) **nirahaṅkāra**

nis-	(<i>prf</i>)	prefiks sa značenjem prijedloga 'iz, izvan'
ahaṅkāra	(<i>m</i>)	jastvo, ego, samosvijest
aham	(<i>z, N, jd</i>)	ja
mad	(<i>z</i>)	ja
kāra	(<i>pr, m</i>)	koji čini, čin, vršenje, djelo
√ kr₈	(<i>gl</i>)	činiti

Ahaṅkāra (**ahaṅkāra**) je u indijskoj filozofiji jedan od četiri unutarnja organa (*antarindriya* ili *antaḥkāraṇa*) uz ostale: *manas* (um, pamet), *buddhi* (inteligencija, razbor) i *citta* (pamćenje, mišljenje). Doslovni bi prijevod bio 'ja-čin', 'ja-činitelj', a često se rabi i 'jastvo'. Međutim, u ovom se prijevodu riječ *ātman* prevodi kao 'jastvo' ili 'duša' (a može i 'sopstvo' ili 'sebstvo'); dok se *ahaṅkāra* prevodi kao 'samosvijest' ili 'ego'. *Ātman* je vječna duša, tj. upravo ono što svako biće zapravo jest. U filozofskom nazoru *sāṅkhya*, *ahaṅkāra* je načelo osobnosti i stanje aktivne svijesti u kojem se 'ja' poistovjećuje s 'ovim' i tako tvori dvojno stanje još nemanifestiranog svemira. U nazoru *yoga*, *ahaṅkāra* je prvotna pojava individualnog identiteta, koja nam daje osjećaje 'ja jesam', 'tu sam', 'postojim'. To je, dakle, stanje u kojem osobna svjesnost spoznaje samu sebe kao 'ja-koji-stječem-iskustvo'. *Ahaṅkāra* sebi pripisuje iskustvo uma (*manas*) i 'upućuje' ga inteligenciji (*buddhi*) na zaključak. Kṛṣṇa govori Arjuni kako bi osoba trebala biti lišena *ahaṅkāre*. To se ne odnosi na pravi 'ja' (definiran u *Bṛhad-āraṇyaka* upanišadi 1.4.10: *aham brahmāsmi* 'ja sam brahman'); nego na poistovjećivanje s materijalnim tijelom. Zato se ovdje *ahaṅkāra* može prevesti 'lažno jastvo'. On, dakle, poziva čovjeka na redefiniranje ega, tj. samosvijesti.

sa (*z, N, jd, m*) = on, taj

tad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
------------	--------------	---

Oblici za ličnu zamjenicu 3. lica jednine muškog roda **saḥ** i **eṣaḥ** stoje samo na kraju rečenice. U sredini teksta gube visargu (*h*): **sa** i **eṣa**; a ispred samoglasnika *a* postaju **so** i **eṣo**; pri čemu se *a* izostavlja i piše se avagraha (u transliteraciji apostrof).

śāntim (*Ak, jd, ž*) = mir > (*osn*) **śānti**

√ śam₄	(<i>gl</i>)	mirovati, završiti, okončati, umiriti se
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

adhigacchati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = nailazi, stječe, dostiže >

adhigam₁	(<i>gl</i>)	prići, naići, dosegnuti, postići, steći
adhi	(<i>prj</i>)	preko, na
√ gam₁	(<i>gl</i>)	ići

2.72

eṣā brāhmī sthitiḥ pārtha naināṁ prāpya vimuhyati sthitvāsyām anta-kāle 'pi brahma-nirvāṇam ṛcchati

To je duhovno stanje, Prṥthin (sine). Dosegnuvši ga nije zbunjen. Nalazeći se u njoj čak i u trenutku smrti, dostiže ugasnuće u duh.

eṣā (*z, N, jd, ž*) = ona, ta

etad	(<i>z</i>)	onaj, ona, ono; taj, ta, to; on, ona, ono
-------------	--------------	---

Osnova **etad** ima isto značenje kao i osnova **tad**.

brāhmī (*pr, N, jd, ž*) = sveta, duhovna, uzvišena > (*osn*) **brāhma**

Pridjev **brāhma** odnosi se na imenicu *brahman*, pa se može naprosto prevesti 'duhovan, svet, uzvišen'. Imenica **brahman** dolazi od glagola √ **brh**₁ 'rasti, bubriti, stasati, jačati, razvijati se' i doslovno znači 'rast, porast, razvoj, razvitak'.

U srednjem rodu (naglasak je: *brāhman*) ta imenica znači 'basma, sveta riječ Veda, pjesnički izričaj' (drugi naziv za mantru). Odnosi se i na ritualnu formulu pri izvođenju obreda ili na samu moć svećenika da obredom utječe na bogove. Osim toga, u razvoju epsko-puranskog brahmanizma, znači i 'sveprisutni, sveprožimajući duh, energija Božja' pri čemu se odnosi na neosobni, sveprožimajući aspekt Apsolutne Istine, tj. Boga (ostala dva Njegova aspekta su *paramātmān* (lokalizirani aspekt, 'Nad-duša', 'Nad-jastvo') i *bhagavat* (osobni aspekt)).

U muškom rodu (naglasak je: *brāhmān*) ta imenica znači 'svećenik koji zna svete riječi'. Odnosi se ponajprije na četvrtog svećenika (nadglednika) na vedskom obredu, inače pripadnika staleža *brāhmaṇa*. U epsko-puranskom brahmanizmu odnosi se i na (polu)boga Brahma (*N, jd brahmā*) koji je dio hinduističkog 'Svetog trojstva' (*trimūrti*) uz Viṣṇua i Sivu.

Iz imenice *brahman* izvodi se (poput patronima) imenica **brāhmaṇa** koja u srednjem rodu znači 'obredni komentar' a odnosi se na drugi sloj Veda (prvi su *samhite*, treći *āraṇyake*, a četvrti *upaniṣadi*). U muškom rodu *brāhmaṇa* se odnosi na pripadnika najvišeg od četiri društvena staleža (*varṇa*) (drugi su *kṣatriye*, treći *vaiśye*, a četvrti *śūdre*).

sthitis (*N, jd, ž*) = stajanje, položaj, stanje, situacija > (*osn*) **sthiti**

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
-ti	(<i>suf</i>)	sekundarni sufiks za tvorbu imenica (<i>ž</i>)

pārtha (*V, jd, m*) = (o) Prṥthin (sine) > (*osn*) **pārtha**

Ime **Pārtha** je matronim (označuje podrijetlo i rodoslovlje po majčinoj liniji) izveden iz imena **Prṥthā**. *Prṥthā* je drugo *Kuntīno* ime.

na (*č*) = ne

enām (*z, Ak, jd, ž*) = nju

enad	(<i>z</i>)	on, ona, ono
-------------	--------------	--------------

Zamjenička osnova **enad** rabi se samo u *Ak, I jd* i *Abi, G, L. dv*.

prāpya (*aps*) = dosegnuvši, steknuvši, dobivši >

prāp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti, steći, dobiti, doći do
pra	(<i>prj</i>)	pred, prema
√ āp ₅	(<i>gl</i>)	dosegnuti

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

vimuhyati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = zbunjuje se, zaluđuje se >

vimuh ₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zaluditi, omamiti, zapanjiti
vi	(<i>prj</i>)	raz-, bez (<i>pojačava značenje glagola</i>)
√ muh ₄	(<i>gl</i>)	zavesti, zbuniti, raspametiti, obmanuti, onesvijestiti se

sthitvā (*aps*) = stojeći, nalazeći se >

√ sthā ₁	(<i>gl</i>)	stajati, nalaziti se
----------------------------	---------------	----------------------

Apsolutiv (gerund) je nesklonjivi infinitni glagolski oblik (*vidi gore*).

asyām (*pok z, L, jd, ž*) = u ovoj

idam	(<i>pok ž</i>)	ovaj, ova, ovo
-------------	------------------	----------------

anta-kāle (*L, jd, m*) = na kraju vremena, u posljednjem trenutku

> (*osn*) **kāla** (*TP*)

anta	(<i>m</i>)	kraj, svršetak, granica, zaključak
kāla	(<i>m</i>)	vrijeme
√ kal ₁₀	(<i>gl</i>)	tjerati, goniti, baciti, brojati

'Posljednji trenutak' ili 'kraj vremena' odnosi se na trenutak smrti.

api (*vz*) = i, također, čak, iako, samo, svi (*s brojevima*) (*stoji postpozitivno*)

brahma-nirvāṇam (*Ak, jd, s*) = duhovno oslobođenje, oslobođenje u duhu
> (*osn*) **nirvāṇa** (*KD*)

brahma	(<i>m,s</i>)	(<i>s</i>) rast, porast, razvoj, razvitak, basma, sveta riječ Veda, pjesnički izričaj, sveprisutni, sveprožimajući duh, energija Božja, (<i>m</i>) svećenik, (polu)bog Brahmā (<i>osnova: brahman, kao prvi dio složenice: brahma</i>)
√ brh₁	(<i>gl</i>)	rasti, bubriti, stasati, jačati, razvijati se
nirvāṇa	(<i>s</i>)	utrnuće, ugasnuće, oslobođenje, <i>nirvana</i>
nirvā₂	(<i>gl</i>)	ispuhati, prestati puhati
nis	(<i>prj</i>)	iz, izvan
√ vā₂	(<i>gl</i>)	puhati
-ana	(<i>suf</i>)	primarni sufiks za tvorbu radnih imenica (kojima se izriče glagolska radnja) srednjeg roda, kao i imenice za stvari

Imenica **nirvāṇa** (*s*) doslovno znači 'prestanak puhanja' ili 'prestanak disanja'. U brahmanizmu se odnosi na najviše transcendentno stanje svijesti u kojem je biće oslobođeno materije, patnje, smrti i ponovnog rođenja; te se (ponovno) sjedinjuje s duhom. U tom se smislu izjednačuje s imenicama **mukti** (*ž*) i **mokṣa** (*m*) 'oslobođenje' (od glagola √ **muc₆** 'odriješiti, olabaviti, popustiti, osloboditi, napustiti'). Često se rabi i termin *brahma-nirvāṇa* koji podrazumijeva nadvladavanje subjektivno-objektivnog rascjepa u bitku i spajanje s apsolutnim pranačelom, *brahmanom*, koji je bezličan, bezobličan i sveobuhvatan.

U budizmu se osim sanskrta rabi i termin na prakrtskom jeziku paliju: *nibbāna*. Ona predstavlja novo stanje čije je svojstvo odsutnost patnje. Ne može se opisati jer je nadiskustvena. Budistička je *nirvāṇa* odcijepljenost od svakog oblika i principa fenomenalne egzistencije (*bitak, nebitak, bitak i nebitak, ni bitak ni nebitak*). U mahajanskom budizmu (*mahāyāna*) *nirvāṇa* više nije cilj jer *bodhisattva* odgađa svoje prosvjetljenje kako bi pomogao svim bićima da se oslobode. Većina škola zato razlikuje *nirvāṇu* za života i onu po smrti.

rcchati (*gl, 3.l, jd, Prs, prez, ind*) = ide, uzdiže se >

√ r_{1,3,5}	(<i>gl</i>)	ići, uzdizati se
----------------------------	---------------	------------------